

Presidència de la Generalitat

LLEI 23/2018, de 29 de novembre, de la Generalitat, d'igualtat de les persones LGTBI. [2018/11252]

Índex

Preàmbul

TÍTOL I. DISPOSICIONS GENERALS

CAPÍTOL ÚNIC. Principis generals, coordinació i participació

- Article 1. Objecte
- Article 2. Finalitat
- Article 3. Àmbit d'aplicació i garantia de compliment
- Article 4. Definicions
- Article 5. Clàusula general antidiscriminatòria
- Article 6. Principis i drets reconeguts
- Article 7. Prohibició de les teràpies d'aversion
- Article 8. Reconeixement i suport institucional
- Article 9. Coordinació de les polítiques LGTBI
- Article 10. El Consell Valencià LGTBI

TÍTOL II. POLÍTIQUES PÚBLIQUES PER A GARANTIR ELS DRETS I LA IGUALTAT REAL I EFECTIVA DE LES PERSONES LGTBI

CAPÍTOL 1. Mesures en l'àmbit social

Article 11. Suport i protecció en situació d'especial vulnerabilitat

Article 12. Atenció a víctimes de violència per LGTBIfòbia

els seus familiars i persones acostades

Article 14. Habitatges per a acolliment temporal de persones LGTBI en risc d'exclusió

CAPÍTOL 2. Mesures en l'àmbit de la salut

Article 15. Protecció del dret a la salut física, mental, sexual i reproductiva

Article 16. Atenció sanitària en l'àmbit reproductiu i sexual

Article 17. Formació del personal sanitari

Article 18. Guies de recomanacions

Article 19. Campanyes de prevenció d'infeccions de transmissió sexual

Article 20. Documentació

CAPÍTOL 3. Mesures en l'àmbit de l'educació

Article 21. Actuacions en matèria de diversitat sexual, familiar i de gènere

Article 22. Accions de prevenció, acompanyament i intervenció

Article 23. Accions de formació, participació i divulgació

Article 24. Actuacions específiques en els centres educatius

Article 25. Actuacions en l'àmbit universitari

CAPÍTOL 4. Mesures en l'àmbit del treball i de la responsabilitat social

Article 26. Integració del dret a la igualtat de tracte i oportunitats de les persones LGTBI

Article 27. Polítiques de foment de la igualtat i no-discriminació en l'ocupació

Article 28. Accions en l'àmbit de la responsabilitat social empresarial

CAPÍTOL 5. Mesures en l'àmbit familiar, la infància i l'adolescència

Article 29. Protecció de la infància, l'adolescència i la diversitat familiar

Article 30. Adopció i acolliment familiar

Article 31. Violència en l'àmbit familiar

CAPÍTOL 6. Mesures en l'àmbit de la joventut i les persones majors

Article 32. Protecció de les persones joves LGTBI

Article 33. Protecció de les persones LGTBI majors

CAPÍTOL 7. Mesures en l'àmbit de la cultura, l'oci i l'esport

Presidencia de la Generalitat

LEY 23/2018, de 29 de noviembre, de la Generalitat, de igualdad de las personas LGTBI. [2018/11252]

Índice

Preámbulo

TÍTULO I. DISPOSICIONES GENERALES

CAPÍTULO ÚNICO. Principios generales, coordinación y participación

Artículo 1. Objeto

Artículo 2. Finalidad

Artículo 3. Ámbito de aplicación y garantía de cumplimiento

Artículo 4. Definiciones

Artículo 5. Cláusula general antidiscriminatoria

Artículo 6. Principios y derechos reconocidos

Artículo 7. Prohibición de las terapias de aversión

Artículo 8. Reconocimiento y apoyo institucional

Artículo 9. Coordinación de las políticas LGTBI

Artículo 10. El Consejo Valenciano LGTBI

TÍTULO II. POLÍTICAS PÚBLICAS PARA GARANTIZAR LOS DERECHOS Y LA IGUALDAD REAL Y EFECTIVA DE LAS PERSONAS LGTBI

CAPÍTULO 1. Medidas en el ámbito social

Artículo 11. Apoyo y protección en situación de especial vulnerabilidad

Artículo 12. Atención a víctimas de violencia por LGTBIfobia

Artículo 13. Servicios de asesoramiento y apoyo a las personas LGTBI, sus familiares y personas allegadas

Artículo 14. Viviendas para acogimiento temporal de personas LGTBI en riesgo de exclusión

CAPÍTULO 2. Medidas en el ámbito de la salud

Artículo 15. Protección del derecho a la salud física, mental, sexual y reproductiva

Artículo 16. Atención sanitaria en el ámbito reproductivo y sexual

Artículo 17. Formación del personal sanitario

Artículo 18. Guías de recomendaciones

Artículo 19. Campañas de prevención de infecciones de transmisión sexual

Artículo 20. Documentación

CAPÍTULO 3. Medidas en el ámbito de la educación

Artículo 21. Actuaciones en materia de diversidad sexual, familiar y de género

Artículo 22. Acciones de prevención, acompañamiento e intervención

Artículo 23. Acciones de formación, participación y divulgación

Artículo 24. Actuaciones específicas en los centros educativos

Artículo 25. Actuaciones en el ámbito universitario

CAPÍTULO 4. Medidas en el ámbito del trabajo y de la responsabilidad social

Artículo 26. Integración del derecho a la igualdad de trato y oportunidades de las personas LGTBI

Artículo 27. Políticas de fomento de la igualdad y no discriminación en el empleo

Artículo 28. Acciones en el ámbito de la responsabilidad social empresarial

CAPÍTULO 5. Medidas en el ámbito familiar, la infancia y la adolescencia

Artículo 29. Protección de la infancia, la adolescencia y la diversidad familiar

Artículo 30. Adopción y acogimiento familiar

Artículo 31. Violencia en el ámbito familiar

CAPÍTULO 6. Medidas en el ámbito de la juventud y las personas mayores

Artículo 32. Protección de las personas jóvenes LGTBI

Artículo 33. Protección de las personas LGTBI mayores

CAPÍTULO 7. Medidas en el ámbito de la cultura, el ocio y el deporte

Article 34. Promoció d'una cultura inclusiva
Article 35. Esport, activitat física, oci i temps lliure
CAPÍTOL 8. Mesures en l'àmbit dels mitjans de comunicació

Article 36. Tractament igualitari de la informació i la comunicació

Article 37. Mesures de protecció contra el ciberassetjament
CAPÍTOL 9. Mesures en l'àmbit de patrimoni i la memòria històrica

Article 38. Espai de la Memòria LGTBI
CAPÍTOL 10. Mesures en l'àmbit de la cooperació internacional al desenvolupament i de l'atenció a les persones LGTBI refugiades

Article 39. Cooperació internacional al desenvolupament
Article 40. Atenció a les persones LGTBI refugiades i migrants
CAPÍTOL 11. Mesures en l'àmbit de la seguretat i les emergències

Article 41. Atenció a les víctimes
Article 42. Formació dels cossos de seguretat i emergències
CAPÍTOL 12. Mesures en l'àmbit administratiu
Article 43. Documentació administrativa
Article 44. Contractació administrativa i subvencions
Article 45. Formació del personal de les administracions públiques

TÍTOL III. DE LES PERSONES AMB VARIACIONS INTERSEXUALS O AMB DIFERÈNCIES DEL DESENVOLUPAMENT SEXUAL (DSD)

CAPÍTOL 1. Visibilitat, sensibilització i atenció integral

Article 46. Visibilitat i sensibilització

Article 47. Atenció integral

CAPÍTOL 2. De l'àmbit assistencial sanitari a les persones amb variacions intersexuals

Article 48. Atenció a la salut en el sistema sanitari públic de la Comunitat Valenciana

Article 49. Unitats de referència per a les persones amb variacions intersexuals

Article 50. Bones pràctiques en la gestió sanitària, impuls de la formació i de la investigació

TÍTOL IV. REPARACIÓ I RESTABLIMENT DELS DRETS VULNERATS

Article 51. Disposicions generals

Article 52. Concepte de persona interessada

Article 53. Dret a una protecció integral, real i efectiva

Article 54. Contravenció de la llei en l'àmbit contractual

Article 55. Dret a l'atenció i a l'assessorament jurídic

Article 56. Dret d'admissió

Article 57. Inversió de la càrrega de la prova

TÍTOL V. INFRACCIIONS I SANCIONS

Article 58. Responsabilitat

Article 59. Concurrencia amb l'ordre jurisdiccional penal

Article 60. Infraccions

Article 61. Reincidència

Article 62. Sancions

Article 63. Graduació de les sancions

Article 64. Prescripció

Article 65. Competència

Article 66. Procediment sancionador

DISPOSICIÓ TRANSITÒRIA

Única.

DISPOSICIÓ DEROGATÒRIA

Única.

DISPOSICIONS FINALS

Primera. Modificació de l'article 20 de la Llei 4/2011, de 23 de març, de la Generalitat, de biblioteques de la Comunitat Valenciana

Segona. Modificació de l'article 35 de la Llei 17/2017, de 13 de desembre, de la Generalitat, de coordinació de policies locals de la Comunitat Valenciana

Artículo 34. Promoción de una cultura inclusiva
Artículo 35. Deporte, actividad física, ocio y tiempo libre
CAPÍTULO 8. Medidas en el ámbito de los medios de comunicación

Artículo 36. Tratamiento igualitario de la información y la comunicación

Artículo 37. Medidas de protección contra el ciberacoso
CAPÍTULO 9. Medidas en el ámbito de patrimonio y la memoria histórica

Artículo 38. Espai de la Memòria LGTBI
CAPÍTULO 10. Medidas en el ámbito de la cooperación internacional al desarrollo y de la atención a las personas LGTBI refugiadas

Artículo 39. Cooperación internacional al desarrollo
Artículo 40. Atención a las personas LGTBI refugiadas y migrantes
CAPÍTULO 11. Medidas en el ámbito de la seguridad y las emergencias

Artículo 41. Atención a las víctimas
Artículo 42. Formación de los cuerpos de seguridad y emergencias
CAPÍTULO 12. Medidas en el ámbito administrativo
Artículo 43. Documentación administrativa
Artículo 44. Contratación administrativa y subvenciones
Artículo 45. Formación del personal de las administraciones públicas

TÍTULO III. DE LAS PERSONAS CON VARIACIONES INTERSEXUALES O CON DIFERENCIAS DEL DESARROLLO SEXUAL (DSD)

CAPÍTULO 1. Visibilidad, sensibilización y atención integral

Artículo 46. Visibilidad y sensibilización

Artículo 47. Atención integral

CAPÍTULO 2. Del ámbito asistencial sanitario a las personas con variaciones intersexuales

Artículo 48. Atención a la salud en el sistema sanitario público de la Comunitat Valenciana

Artículo 49. Unidades de referencia para las personas con variaciones intersexuales

Artículo 50. Buenas prácticas en la gestión sanitaria, impulso de la formación y de la investigación

TÍTULO IV. REPARACIÓN Y RESTABLECIMIENTO DE LOS DERECHOS VULNERADOS

Artículo 51. Disposiciones generales

Artículo 52. Concepto de persona interesada

Artículo 53. Derecho a una protección integral, real y efectiva

Artículo 54. Contravención de la ley en el ámbito contractual

Artículo 55. Derecho a la atención y al asesoramiento jurídico

Artículo 56. Derecho de admisión

Artículo 57. Inversión de la carga de la prueba

TÍTULO V. INFRACCIONES Y SANCIONES

Artículo 58. Responsabilidad

Artículo 59. Concurrencia con el orden jurisdiccional penal

Artículo 60. Infracciones

Artículo 61. Reincidencia

Artículo 62. Sanciones

Artículo 63. Graduación de las sanciones

Artículo 64. Prescripción

Artículo 65. Competencia

Artículo 66. Procedimiento sancionador

DISPOSICIÓN TRANSITORIA

Única.

DISPOSICIÓN DEROGATORIA

Única.

DISPOSICIONES FINALES

Primera. Modificación del artículo 20 de la Ley 4/2011, de 23 de marzo, de la Generalitat, de bibliotecas de la Comunitat Valenciana

Segunda. Modificación del artículo 35 de la Ley 17/2017, de 13 de diciembre, de la Generalitat, de coordinación de policías locales de la Comunitat Valenciana

Tercera. Desplegament reglamentari
Quarta. Entrada en vigor

Sia notori i manifest a tots els ciutadans i totes les ciutadanes que les Corts han aprovat i jo, d'acord amb el que estableixen la Constitució i l'Estatut d'Autonomia, en nom del rei, promulgue la Llei següent:

PREÀMBUL

I

En els darrers anys els drets de les persones LGTBI (referit a persones lesbianes, gais, trans, bisexuals i intersexuals) han experimentat importants avanços en diverses parts del món. No obstant això, les persones LGTBI continuen sent víctimes de violència i discriminació i, en molts casos, aquestes persones han assistit en determinades parts del planeta a canvis legislatius regressius que perpetuen la seua opressió i subordinació. Aquesta és una situació penosa, de la qual es va fer ressò el Consell de Drets Humans de l'ONU en la seua Resolució 17/19 de 2011. Sota el títol «Drets humans, orientació sexual i identitat de gènere», aquesta resolució advertia que en totes les regions del món es continuaven produint casos de violència homofòbica i transfòbica, que es manifesta de forma tant física com psicològica i que sol adquirir una virulència superior a la que pateixen altres persones que són discriminades per motius diferents de la seua orientació sexual, identitat de gènere o expressió de gènere. A més a més, segons aquesta resolució, 76 països continuen comptant en la seua legislació amb les denominades «lleis de sodomia», l'objectiu de les quals és criminalitzar les persones per la seua orientació sexual, identitat de gènere o expressió de gènere.

A l'Estat espanyol, els avanços recents en la legislació relativa als drets de les persones LGTBI han comportat un canvi important en les actituds de la societat en general cap a l'orientació sexual, la identitat de gènere, l'expressió de gènere, les persones intersexuals o amb diferències del desenvolupament sexual o el grup familiar d'aquestes persones. Per exemple, en els darrers anys, l'estudi que duu a terme el Pew Research Center en quaranta països ha situat Espanya al capdavant del món en acceptació de l'homosexualitat. No obstant això, la igualtat real queda encara lluny, especialment per als qui són més invisibles, com són lesbianes, bisexuals i intersexuals, o per als qui pateixen major violència, com les persones trans. No és sorprenent, doncs, que continue havent-hi molt de treball a fer per a garantir els drets de les persones LGTBI. De fet, en l'informe de 2016 sobre delictes d'odi del Ministeri de l'Interior, l'«orientació i identitat sexual» continuen figurant entre les principals causes de victimització, amb 166 casos registrats. Cal tindre en compte, a més, que aquestes dades només reflecteixen els incidents denunciats, que segons l'Agència de Drets Fonamentals de la Unió Europea constitueixen únicament un 20 % del total, per la qual cosa el nombre de casos reals és, amb tota probabilitat, molt superior al que reflecteixen les estadístiques oficials.

Aquesta llei, per tant, resulta especialment necessària, ja que, malgrat la presència de legislació protectora dels drets de les persones LGTBI en diferents sectors, la situació específica de discriminació que aquestes pateixen requereix una regulació pròpia que siga capaç d'atendre aqueixa problemàtica particular. L'orientació sexual, identitat de gènere, expressió de gènere, desenvolupament sexual o grup familiar són circumstàncies personals connectades amb el més íntim de la nostra identitat com a éssers humans, amb la formació de les nostres famílies i amb totes les etapes i àmbits de la nostra vida. Per això, és necessari desenvolupar mesures en tots aquests àmbits: educació, salut, família, infància, adolescència, joventut, tercera edat, cultura, oci, esport, comunicació, treball, cooperació al desenvolupament, migracions, administracions públiques i les forces de seguretat i d'emergències. Des del començament, el moviment feminista va fer seues les reivindicacions del moviment LGTBI. Tots dos han estat units per a qüestionar el model patriarcal i reivindicar la diversitat sexual, familiar i de gènere. Així, l'objectiu fonamental de la present llei és consolidar els avanços que hi ha hagut en el nostre país i donar resposta a les demandes dels col·lectius i entitats implicades en la defensa dels drets LGTBI, l'esforç dels quals ha sigut el motor dels progressos que han tingut lloc fins ara. Les

Tercera. Desarrollo reglamentario
Cuarta. Entrada en vigor

Sea notorio y manifiesto a todos los ciudadanos y todas las ciudadanas que Les Corts han aprobado y yo, de acuerdo con lo establecido por la Constitución y el Estatuto de Autonomía, en nombre del rey, promulgo la siguiente Ley:

PREÁMBULO

I

En los últimos años los derechos de las personas LGTBI (referido a personas lesbianas, gais, trans, bisexuales e intersexuales) han experimentado importantes avances en diversas partes del mundo. Sin embargo, las personas LGTBI siguen siendo víctimas de violencia y discriminación y, en muchos casos, estas personas han asistido en determinadas partes del planeta a cambios legislativos regresivos que perpetúan su opresión y subordinación. Esta es una situación penosa, de la que se hizo eco el Consejo de Derechos Humanos de la ONU en su Resolución 17/19 de 2011. Bajo el título «Derechos humanos, orientación sexual e identidad de género», dicha resolución advertía de que en todas las regiones del mundo se seguían produciendo casos de violencia homofóbica y transfóbica, que se manifiesta de forma tanto física como psicológica y que suele adquirir una virulencia superior a la que sufren otras personas que son discriminadas por motivos distintos de su orientación sexual, identidad de género o expresión de género. Además, según la misma resolución, 76 países siguen contando en su legislación con las denominadas «leyes de sodomía», cuyo objetivo es criminalizar a las personas por su orientación sexual, identidad de género o expresión de género.

En el Estado español, los recientes avances en la legislación relativa a los derechos de las personas LGTBI han traído consigo un importante cambio en las actitudes de la sociedad en general hacia la orientación sexual, la identidad de género, la expresión de género, las personas intersexuales o con diferencias del desarrollo sexual o el grupo familiar de estas personas. Por ejemplo, en los últimos años, el estudio que lleva a cabo el Pew Research Center en cuarenta países ha situado a España a la cabeza del mundo en aceptación de la homosexualidad. Sin embargo, la igualdad real queda todavía lejos, especialmente para quienes son más invisibles, como lesbianas, bisexuales e intersexuales, o para quienes sufren mayor violencia, como las personas trans. No es sorprendente, pues, que siga habiendo mucho trabajo por hacer para garantizar los derechos de las personas LGTBI. De hecho, en el informe de 2016 sobre delitos de odio del Ministerio del Interior, la «orientación e identidad sexual» siguen estando entre las principales causas de victimización, con 166 casos registrados. Hay que tener en cuenta, además, que estos datos solo reflejan los incidentes denunciados, que según la Agencia de Derechos Fundamentales de la Unión Europea constituyen únicamente un 20 % del total, por lo que el número de casos reales es, con toda probabilidad, muy superior al que reflejan las estadísticas oficiales.

Esta ley, por tanto, resulta especialmente necesaria, pues, a pesar de la presencia de legislación protectora de los derechos de las personas LGTBI en diferentes sectores, la situación específica de discriminación que estas padecen requiere una regulación propia que sea capaz de atender a esa problemática particular. La orientación sexual, identidad de género, expresión de género, desarrollo sexual o grupo familiar son circunstancias personales conectadas con lo más íntimo de nuestra identidad como seres humanos, con la formación de nuestras familias y con todas las etapas y ámbitos de nuestra vida. Por ello, es necesario desarrollar medidas en todos esos ámbitos: educación, salud, familia, infancia, adolescencia, juventud, tercera edad, cultura, ocio, deporte, comunicación, trabajo, cooperación al desarrollo, migraciones, administraciones públicas y las fuerzas de seguridad y de emergencias. Desde sus inicios, el movimiento feminista hizo suyas las reivindicaciones del movimiento LGTBI. Ambos han estado unidos para cuestionar el modelo patriarcal y reivindicar la diversidad sexual, familiar y de género. Así, el objetivo fundamental de la presente ley es consolidar los avances que se han producido en nuestro país y dar respuesta a las demandas de los colectivos y entidades implicadas en la defensa de los derechos LGTBI, cuyo esfuerzo ha sido el motor de los progresos que han tenido lugar

persones que més s'han implicat en la defensa dels drets del col·lectiu LGTBI han hagut de lluitar, sovint, contra vent i marea, fent front no solament a les actituds de rebot d'alguns sectors de la població, sinó també a lleis que buscaven perpetuar la seua inferioritat d'estatus i la seua situació de discriminació.

II

A Espanya, la «ley de vagos y maleantes» de 1954 perseguia «els homosexuals, rufians i proxenetes, els captaires professionals i els qui visquen de la mendicitat aliena» i els condemnava a la infame destinació dels camps de treball –en els quals, a més, se separava els homosexuals de la resta d'interns–, els prohibia residir en el seu municipi i els sotmetia a la vigilància permanent dels agents del govern. La Llei de perillositat i rehabilitació social de 1970 va afegir a aquesta constant persecució la patologització d'aquelles persones l'orientació sexual de les quals, identitat de gènere o expressió de gènere no s'ajustava als patrons culturals dominants del moment, en sotmetre-les a «tractament» en dos centres penitenciaris, el de Huelva, per als «actius», i el de Badajoz, per als «passius», creats expressament per raó d'aquesta llei.

El context hostil a què s'ha enfrontat al llarg dels anys el col·lectiu LGTBI dota d'especial mèrit la seua lluita històrica, una lluita que a la Comunitat Valenciana es va iniciar ja en l'any 1976 amb el naixement del Front d'Alliberament Homosexual del País Valencià, seguint l'exemple de Barcelona de l'any anterior. Fins i tot, després del final de la dictadura, amb la democràcia en funcionament i la Constitució espanyola acabada d'aprovar, els qui van participar en aquella manifestació van ser víctimes dels atacs de les organitzacions reaccionàries que sobreviuen al nostre país i a la nostra comunitat autònoma. En 1981 es van legalitzar les primeres organitzacions d'alliberament gai-lesbià a nivell estatal, cosa que va facilitar en gran manera el seu treball i lluita i els va atorgar major visibilitat. Al llarg de la dècada dels vuitanta i el començament dels noranta, van sorgir noves entitats com La Lluna a Castelló de la Plana, el Col·lectiu de Feministes Lesbianes de València, el Col·lectiu Lambda de València –després amb un nucli autònom a Alacant–, Gais Lliures del País Valencià, Transexualia o l'Assemblea Herakles-Safo. A meitat dels noranta el panorama organitzatiu es va reorganitzar, sobretot a Alacant, i també a la Ribera, i a la dècada dels 2000 ja van aparèixer nous col·lectius fruit de la diversitat ideològica, identitària, sectorial i geogràfica del territori valencià: a Gandia, Sagunt, l'Alcoià o Alacant amb el sorgiment de Decide-T, que posteriorment s'integraria en Diversitat. En els darrers anys hem assistit al naixement d'associacions sectorials o en ciutats mitjanes. En l'àmbit estatal va ser en 1992 quan la lluita pels drets de les persones LGTBI va cobrar un nou impuls amb la constitució de la que hui és la Federació Estatal de Lesbianes, Gais, Transsexuals i Bisexuals, que va aconseguir un dels seus cims l'any 2007 amb la celebració a Madrid de l'Orgull Europeu. Deu anys més tard, en el 2017, Madrid tornaria a ser el centre de la igualtat i la llibertat de les persones LGTBI de tot el planeta, en acollir les manifestacions i festes del World Pride.

III

Dins del mateix col·lectiu LGTBI, determinades persones continuen sent víctimes, en l'actualitat, de situacions especialment flagrants de discriminació. En aqueix sentit destaca, per exemple, la invisibilització de les dones lesbianes, tant dins com fora del mateix col·lectiu, que se suma a la discriminació que aquestes pateixen pel mer fet de ser dones, així com de la realitat de les persones bisexuals que s'enfronten sovint a la incomprensió per part del conjunt de la societat.

La present llei té en compte, a més a més, la situació especial i diversa de les persones amb variacions intersexuals o amb diferències del desenvolupament sexual, tan comunament castigades per l'estigmatització, la ignorància i el rebuig que mostra la societat cap a les realitats sexuals no binàries, sobretot en l'àmbit de la salut. També, es prenen en consideració les implicacions d'aqueixa diversitat de situacions dins del col·lectiu, ja que no existeix una mateixa comunitat integrada sota el terme «intersexualitat», ja que la majoria de persones a les quals identifiquem com a tals no es reconeixen sota la categoria «intersexual», sinó

hasta ahora. Las personas que más se han implicado en la defensa de los derechos del colectivo LGTBI han tenido que luchar, a menudo, contra viento y marea, haciendo frente no solo a las actitudes de rechazo de algunos sectores de la población, sino también a leyes que buscaban perpetuar su inferioridad de estatus y su situación de discriminación.

II

En España, la «ley de vagos y maleantes» de 1954 perseguía «a los homosexuales, rufianes y proxenetes, a los mendigos profesionales y a los que vivan de la mendicidad ajena» y les condenaba al infame destino de los campos de trabajo –en los que, además, se separaba a los homosexuales del resto de internos–, les prohibía residir en su municipio y les sometía a la vigilancia permanente de los agentes del gobierno. La Ley de peligrosidad y rehabilitación social de 1970, añadió a esta constante persecución la patologización de aquellas personas cuya orientación sexual, identidad de género o expresión de género no se ajustaba a los patrones culturales dominantes del momento, al someterlas a «tratamiento» en dos centros penitenciarios, el de Huelva, para los «activos», y el de Badajoz, para los «pasivos», creados expresamente en virtud de dicha ley.

El contexto hostil al que se ha enfrentado a lo largo de los años el colectivo LGTBI dota de especial mérito su lucha histórica, una lucha que en la Comunitat Valenciana se inició ya en el año 1976 con el nacimiento del Front d'Alliberament Homosexual del País Valencià, siguiendo el ejemplo de Barcelona del año anterior. Incluso, después del final de la dictadura, con la democracia en funcionamiento y la Constitución española acabada de aprobar, los que participaron en aquella manifestación fueron víctimas de los ataques de las organizaciones reaccionarias que sobrevivían en nuestro país y en nuestra comunidad autónoma. En 1981 se legalizaron las primeras organizaciones de liberación gay-lesbiano a nivel estatal, lo que facilitó en gran manera su trabajo y lucha y les otorgó mayor visibilidad. A lo largo de la década de los ochenta y el comienzo de los noventa, fueron surgiendo nuevas entidades como La Lluna en Castellón de la Plana, el Col·lectiu de Feministes Lesbianes de València, el Col·lectiu Lambda de València –después con un núcleo autónomo en Alicante–, Gais Lliures del País Valencià, Transexualia o la Asamblea Herakles-Safo. A mitad de los noventa el panorama organizativo se fue reorganizando, sobre todo en Alicante, y también en la Ribera, y en la década de los 2000 ya aparecieron nuevos colectivos fruto de la diversidad ideológica, identitària, sectorial y geográfica del territorio valenciano: en Gandia, Sagunto, l'Alcoià o Alicante con el surgimiento de Decide-T, que posteriormente se integraría en Diversitat. En los últimos años hemos asistido al nacimiento de asociaciones sectoriales o en ciudades medianas. En el ámbito estatal fue en 1992 cuando la lucha por los derechos de las personas LGTBI cobró un nuevo impulso con la constitución de la que hoy es la Federación Estatal de Lesbianas, Gais, Transsexuales y Bisexuales, que alcanzó uno de sus momentos cumbre en el año 2007 con la celebración en Madrid del Orgullo Europeo. Diez años más tarde, en el 2017, Madrid volvería a ser el centro de la igualdad y la libertad de las personas LGTBI alrededor del planeta, acogiendo las manifestaciones y festejos del World Pride.

III

Dentro del propio colectivo LGTBI, determinadas personas siguen siendo víctimas, en la actualidad, de situaciones especialmente flagrantes de discriminación. En ese sentido destaca, por ejemplo, la invisibilización de las mujeres lesbianas, tanto dentro como fuera del propio colectivo, que se suma a la discriminación que estas sufren por el mero hecho de ser mujeres, así como de la realidad de las personas bisexuales que se enfrentan a menudo a la incomprensión por parte del conjunto de la sociedad.

La presente ley tiene en cuenta, además, la situación especial y diversa, de las personas con variaciones intersexuales o con diferencias del desarrollo sexual, tan comúnmente castigadas por la estigmatización, la ignorancia y el rechazo que muestra la sociedad hacia las realidades sexuales no binarias, sobre todo en el ámbito de la salud. Además, se toman en consideración las implicaciones de esa diversidad de situaciones dentro del colectivo, pues no existe una misma comunidad integrada bajo el término «intersexualidad», ya que la mayoría de personas a las que identificamos como tales no se reconocen bajo

sota el nom mèdic de cadascuna de les diferències del desenvolupament sexual. No obstant això, al mateix temps que es reconeix aquesta diversitat i s'assumeix com a element determinant fonamental del contingut de la llei, s'intenta detectar i donar resposta a totes aquelles necessitats presents en el conjunt del col·lectiu en àmbits com els dels drets sanitaris, la gestió, investigació i formació relativa a la salut d'aquestes persones, l'àmbit educatiu, els espais socials, l'esport, l'oci i el temps lliure.

En concret, un dels objectius prioritaris de la llei és afavorir la visibilització de les persones amb variacions intersexuales o amb diferències del desenvolupament sexual. La seua escassa presència pública és deguda, entre altres raons, a la baixa densitat del teixit associatiu per a la lluita pels drets d'aquestes persones que, per exemple, no compten amb una organització representativa específica en l'àmbit de la Comunitat Valenciana i que en moltes ocasions tampoc veuen les seues demandes ateses per part de les mateixes associacions LGTBI.

Al llarg de la història les diferències del desenvolupament sexual s'han considerat «anomalies» o «patologies» a tractar mèdicament i quirúrgicament, sense tindre en compte en absolut la voluntat de la mateixa persona amb variacions intersexuales i, en moltes ocasions, a partir d'una notable falta de transparència que provocava que la mateixa persona no fóra conscient del tipus de tractament a què havia sigut sotmesa, ni de la finalitat i possibles conseqüències que poguera tindre. Per aquesta raó, la present llei aspira a trencar amb aqueix discurs patologitzador i estigmatitzador tradicional i, en línia amb les demandes de grups activistes pioners en la qüestió com l'ISNA (Intersex Society of North America) i l'OII (Organització Internacional d'Intersexuales), promoure la consideració dels cossos intersexuales com a elements diversos dins de l'ampli espectre que són els cossos humans i no com a cossos inacabats, alterats o equivocats.

Per totes aquestes raons, el compromís de la Generalitat és honrar la lluita de totes les persones que s'han implicat en aquests moviments de la societat civil i evitar que es pugua tornar a aqueix passat fosc d'exploatació, opressió, discriminació i invisibilització, per tal que les persones LGTBI puguen ser membres de ple dret de la societat no solament pel que fa al reconeixement legal dels seus drets, sinó també quan afecta les condicions efectives de la seua existència. Aquesta llei, per tant, no haguera sigut possible sense la imprescindible aportació, implicació i compromís activista de persones i organitzacions socials LGTBI de la Comunitat Valenciana. Aquesta llei és, per tant, un assoliment col·lectiu de les associacions, plataformes i grups feministes i LGTBI valencians, de les institucions que han col·laborat en la seua elaboració i de la societat en el seu conjunt.

IV

Aquesta llei busca dotar de contingut instruments legals i disposicions d'àmbit internacional com ara la Declaració Universal de Drets Humans, que, en l'article 2, estén la titularitat dels drets que consagra a totes les persones, amb independència de la seua «raça, color, sexe, idioma, religió, opinió pública o de qualsevol altra índole, origen nacional o social, posició econòmica, naixement o qualsevol altra condició». Aquest mandat va ser recollit de manera expressa l'any 2007 pels principis de Yogyakarta, l'objectiu dels quals és garantir que totes les persones, independentment de la seua «orientació sexual o identitat de gènere» puguen «realitzar aqueixos valuosos drets que els corresponen pel seu naixement».

A escala europea, el Parlament de la Unió Europea va aprovar l'any 2014 l'informe Lunacek sobre el «full de ruta de la Unió Europea contra l'homofòbia i la discriminació per motius d'orientació sexual i identitat de gènere», que demana a les institucions tant europees com estatals que actuen en l'àmbit de les seues competències per a protegir els drets fonamentals de les persones LGTBI. Aquest informe té com a objectiu fer realitat el mandat de l'article 21 de la Carta de drets fonamentals de la Unió Europea, que prohibeix «tota discriminació, i en particular l'exercida per raó de sexe, raça, color, orígens ètnics o socials, característiques genètiques, llengua, religió o conviccions, opinions polítiques o de qualsevol altre tipus, pertinença a una minoria nacional, patrimoni, naixement, discapacitat, edat o orientació sexual». Les institucions de la Unió Europea han aprovat en els últims anys legislació i nombroses resolucions per a posar fi a la discriminació que pateixen les persones

la categoria «intersexual», sino bajo el nombre médico de cada una de las diferencias del desarrollo sexual. No obstante, al mismo tiempo que se reconoce dicha diversidad y se asume como elemento determinante fundamental del contenido de la ley, se intenta detectar y dar respuesta a todas aquellas necesidades presentes en el conjunto del colectivo en ámbitos como los de los derechos sanitarios, la gestión, investigación y formación relativa a la salud de dichas personas, el ámbito educativo, los espacios sociales, el deporte, el ocio y el tiempo libre.

En concreto, uno de los objetivos prioritarios de la ley es favorecer la visibilización de las personas con variaciones intersexuales o con diferencias del desarrollo sexual. Su escasa presencia pública es debida, entre otras razones, a la baja densidad del tejido asociativo para la lucha por los derechos de estas personas que, por ejemplo, no cuentan con una organización representativa específica en el ámbito de la Comunitat Valenciana y que en muchas ocasiones tampoco ven sus demandas atendidas por parte de las propias asociaciones LGTBI.

A lo largo de la historia las diferencias del desarrollo sexual se han considerado «anomalías» o «patologías» a tratar médica y quirúrgicamente, sin tener en cuenta en absoluto la voluntad de la propia persona con variaciones intersexuales y, en muchas ocasiones, a partir de una notable falta de transparencia que provocaba que la propia persona no fuera consciente del tipo de tratamiento al que había sido sometida, ni de la finalidad y posibles consecuencias del mismo. Por esta razón, la presente ley aspira a romper con ese discurso patologizador y estigmatizador tradicional y, en línea con las demandas de grupos activistas pioneros en la cuestión como la ISNA (Intersex Society of North America) y la OII (Organización Internacional de Intersexuales), promover la consideración de los cuerpos intersexuales como elementos diversos dentro del amplio espectro que son los cuerpos humanos y no como cuerpos inacabados, alterados o equivocados.

Por todas estas razones, el compromiso de la Generalitat es honrar la lucha de todas las personas que se han implicado en estos movimientos de la sociedad civil y evitar que se pueda regresar a ese pasado oscuro de explotación, opresión, discriminación e invisibilización, para que las personas LGTBI puedan ser miembros de pleno derecho de la sociedad no solo en lo que se refiere al reconocimiento legal de sus derechos, sino también en cuanto afecta a las condiciones efectivas de su existencia. Esta ley, por tanto, no hubiera sido posible sin la imprescindible aportación, implicación y compromiso activista de personas y organizaciones sociales LGTBI de la Comunitat Valenciana. Esta ley es, por tanto, un logro colectivo de las asociaciones, plataformas y grupos feministas y LGTBI valencianos, de las instituciones que han colaborado en su elaboración y de la sociedad en su conjunto.

IV

Esta ley busca dotar de contenido a instrumentos legales y disposiciones de ámbito internacional, como la Declaración Universal de Derechos Humanos, que, en su artículo 2, extiende la titularidad de los derechos que consagra a todas las personas, con independencia de su «raza, color, sexo, idioma, religión, opinión pública o de cualquier otra índole, origen nacional o social, posición económica, nacimiento o cualquier otra condición». Este mandato fue recogido de manera expresa el año 2007 por los principios de Yogyakarta, cuyo objetivo es garantizar que todas las personas, independientemente de su «orientación sexual o identidad de género» puedan «realizar esos valuosos derechos que les corresponden por su nacimiento».

A nivel europeo, el Parlamento de la Unión Europea aprobó en el año 2014 el informe Lunacek sobre la «hoja de ruta de la Unión Europea contra la homofobia y la discriminación por motivos de orientación sexual e identidad de género», que pide a las instituciones tanto europeas como estatales que actúen en el ámbito de sus competencias para proteger los derechos fundamentales de las personas LGTBI. Este informe tiene como objetivo hacer realidad el mandato del artículo 21 de la Carta de derechos fundamentales de la Unión Europea, que prohíbe «toda discriminación, y en particular la ejercida por razón de sexo, raza, color, orígenes étnicos o sociales, características genéticas, lengua, religión o convicciones, opiniones políticas o de cualquier otro tipo, pertenencia a una minoría nacional, patrimonio, nacimiento, discapacidad, edad u orientación sexual». Las instituciones de la UE han aprobado en los últimos años legislació y numerosas resolucions para acabar con

LGTBI, entre les quals destaquen la Directiva 2000/78/CE, del Consell, relativa a l'establiment d'un marc general per a la igualtat de tracte en l'ocupació i les resolucions del Parlament Europeu de 8 de febrer de 1994, sobre la igualtat de drets dels homosexuals i les lesbianes a la Comunitat Europea, de 18 de gener de 2006, sobre l'homofòbia a Europa, i de 24 de maig de 2012, sobre la lluita contra l'homofòbia a Europa. Així mateix, el Consell d'Europa va aprovar el 22 d'abril de 2015 la Resolució 2048, sobre discriminació contra persones transgènere a Europa, que expressa una profunda preocupació per la discriminació basada en la identitat de gènere en el nostre continent.

El contingut de la present llei també s'empara en alguns preceptes fonamentals de la Constitució espanyola, així com en la legislació aprovada més recentment en el nostre país. L'article 9.2 de la nostra Constitució estableix el deure dels poders públics de «promoure les condicions per tal que la llibertat i la igualtat de l'individu i dels grups en què s'integra siguin reals i efectives». A més a més, l'article 10 fixa la inviolabilitat de la dignitat de la persona, dels seus drets i del lliure desenvolupament de la personalitat. Així mateix, l'article 14 estableix la igualtat de tots els espanyols davant la llei, «sense que hi pugui prevaldre cap discriminació per raó de naixement, raça, sexe, religió, opinió o qualsevol altra condició o circumstància personal o social». A pesar que aquest últim article no esmenta expressament l'orientació sexual, la identitat de gènere, l'expressió de gènere, el desenvolupament sexual o el grup familiar com a circumstàncies per les quals no pot tindre lloc cap discriminació, la jurisprudència del Tribunal Constitucional ha completat el seu contingut en aqueix sentit. Així, la Sentència 176/2008, de 22 de desembre, reconeix que «no hi ha cap motiu» per a excloure circumstàncies personals com, en aqueix cas, la identitat de gènere de la cobertura que proporciona la clàusula de prohibició de la discriminació de l'article 14 de la Constitució.

De la mateixa manera, la legislació estatal ha anat introduint diversos avanços que han donat lloc a notables millores en la igualtat legal de les persones LGTBI, de la qual destaca, en primer lloc, la Llei orgànica 10/1995, de 23 de novembre, del Codi Penal, que introdueix en el seu concepte de discriminació l'«orientació o identitat sexual» i la inclou com una de les circumstàncies agreujants dels delictes. En un sentit similar, la Llei 62/2003, de 30 de desembre, de mesures fiscals, administratives i d'ordre social, que busca l'aplicació real i efectiva del principi d'igualtat de tracte i no-discriminació, fa esment específic a la discriminació per l'orientació sexual de les persones.

Alguns dels avanços més rellevants en la igualtat de les persones LGTBI s'han fet en els últims anys a través de reformes del Codi civil, com ara la introduïda per la Llei 13/2005, d'1 de juliol, que equipara els requisits per a contraer matrimoni de les persones del mateix sexe i els reconeix així un dret del qual fins llavors havien estat privades i que va convertir Espanya en el tercer país del món a legalitzar el matrimoni igualitari després dels Països Baixos i Bèlgica, i en el primer país del món a legalitzar-lo de forma plena, perquè en aqueixa data els Països Baixos només permetien l'adopció de xiquets i xiquetes de nacionalitat holandesa, i Bèlgica no permetia l'adopció per part de parelles homosexuals casades. Un pas més en aquesta direcció es va fer amb la Llei 14/2006, de 26 de maig, sobre tècniques de reproducció humana assistida, que permet a la mare no biològica reconèixer legalment com a fills els xiquets i xiquetes nascuts en el matrimoni entre dues dones i que va representar un important avanç en la igualtat de les parelles de dones lesbianes i bisexuals, malgrat que encara es manté certa discriminació amb les parelles formades per persones de diferent sexe, ja que aquestes no necessiten estar casades perquè ambdues puguin reconèixer legalment la seua prole. Per la seua part, la Llei 3/2007, de 15 de març, reguladora de la rectificació registral de la menció relativa al sexe de les persones, permet el canvi en el registre de la menció del sexe i del nom de les persones. Finalment, en termes de protecció de la infància i l'adolescència, la Llei orgànica 8/2015, de 22 de juliol estableix que «per a la interpretació i aplicació en cada cas de l'interès superior del menor, es tindrà en compte, com a criteri general, la preservació de la seua orientació i identitat sexuals, així com la seua no-discriminació per aquestes o qualssevol altres condicions, garantint el desenvolupament harmònic de la seua personalitat».

A la Comunitat Valenciana la lluita contra la discriminació que pateixen les persones LGTBI és un mandat que s'empara en l'article

la discriminació que sufren les persones LGTBI. Entre elles, destaquen la Directiva 2000/78/CE, del Consejo, relativa al establecimiento de un marco general para la igualdad de trato en el empleo y la ocupación y las resoluciones del Parlamento Europeo de 8 de febrero de 1994, sobre la igualdad de derechos de los homosexuales y las lesbianas en la Comunidad Europea, de 18 de enero de 2006, sobre la homofobia en Europa, y de 24 de mayo de 2012, sobre la lucha contra la homofobia en Europa. Asimismo, el Consejo de Europa aprobó el 22 de abril de 2015 la Resolución 2048, sobre discriminación contra personas transgénero en Europa, que expresa una profunda preocupación por la discriminación basada en la identidad de género en nuestro continente.

El contenido de la presente ley también se ampara en algunos preceptos fundamentales de la Constitución española, así como en la legislación aprobada más recientemente en nuestro país. Nuestra Constitución establece, en su artículo 9.2, el deber de los poderes públicos de «promover las condiciones para que la libertad y la igualdad del individuo y de los grupos en que se integra sean reales y efectivas». Además, en su artículo 10 fija la inviolabilidad de la dignidad de la persona, de sus derechos y del libre desarrollo de la personalidad. Asimismo, el artículo 14 establece la igualdad de todos los españoles ante la ley, «sin que pueda prevalecer discriminación alguna por razón de nacimiento, raza, sexo, religión, opinión o cualquier otra condición o circunstancia personal o social». A pesar de que este último artículo no menciona expresamente la orientación sexual, la identidad de género, la expresión de género, el desarrollo sexual o el grupo familiar como circunstancias por las que no puede tener lugar discriminación alguna, la jurisprudencia del Tribunal Constitucional ha completado su contenido en ese sentido. Así, la Sentencia 176/2008, de 22 de diciembre, reconoce que «no existe ningún motivo» para excluir circunstancias personales como, en ese caso, la identidad de género, de la cobertura que proporciona la cláusula de prohibición de la discriminación del artículo 14 de la Constitución.

Del mismo modo, la legislación estatal ha ido introduciendo diversos avances que han dado lugar a notables mejoras en la igualdad legal de las personas LGTBI. Entre ellas destaca, en primer lugar, la Ley orgánica 10/1995, de 23 de noviembre, del Código Penal, que introduce en su concepto de discriminación la «orientación o identidad sexual» e incluye a esta como una de las circunstancias agravantes de los delitos. En un sentido similar, la Ley 62/2003, de 30 de diciembre, de medidas fiscales, administrativas y de orden social, que busca la aplicación real y efectiva del principio de igualdad de trato y no discriminación, hace mención específica a la discriminación por la orientación sexual de las personas.

Algunos de los avances más relevantes en la igualdad de las personas LGTBI se han producido en los últimos años a través de reformas del Código civil, como la introducida por la Ley 13/2005, de 1 de julio, que equipara los requisitos para contraer matrimonio de las personas del mismo sexo, reconociéndoles así un derecho del que hasta entonces se habían visto privadas y que convirtió a España en el tercer país del mundo en legalizar el matrimonio igualitario después de los Países Bajos y Bélgica, y en el primer país del mundo en legalizarlo de forma plena, pues en esa fecha los Países Bajos solo permitían la adopción de niños y niñas de nacionalidad holandesa, y Bélgica no permitía la adopción por parte de parejas homosexuales casadas. Un paso más en esta dirección llegó con la Ley 14/2006, de 26 de mayo, sobre técnicas de reproducción humana asistida, que permite a la madre no biológica reconocer legalmente como hijos a los niños y niñas nacidas en el matrimonio entre dos mujeres y que supuso un importante avance en la igualdad de las parejas de mujeres lesbianas y bisexuales, aunque todavía se mantiene cierta discriminación con las parejas formadas por personas de diferente sexo, ya que estas no necesitan estar casadas para que ambas puedan reconocer legalmente a sus hijas e hijos. Por su parte, la Ley 3/2007, de 15 de marzo, reguladora de la rectificación registral de la mención relativa al sexo de las personas, permite el cambio en el registro de la mención del sexo y del nombre de las personas. Finalmente, en términos de protección de la infancia y la adolescencia, la Ley orgánica 8/2015, de 22 de julio establece que «a efectos de la interpretación y aplicación en cada caso del interés superior del menor, se tendrá en cuenta, como criterio general, la preservación de su orientación e identidad sexuales, así como la no discriminación del mismo por estas o cualesquiera otras condiciones, garantizando el desarrollo armónico de su personalidad».

En la Comunitat Valenciana la lluita contra la discriminació que sufren les persones LGTBI és un mandat que se ampara en el article

8.2 del nostre Estatut d'autonomia, que preveu el deure dels poders públics de vetlar per la protecció i el respecte dels drets i deures que reconeix la Constitució espanyola a totes les persones. Així mateix, en l'article 10.1 s'afirma que «la Generalitat defensarà i promourà els drets socials dels valencians que representen un àmbit inseparable del respecte dels valors i drets universals de les persones i que constitueixen un dels fonaments cívics del progrés econòmic, cultural i tecnològic de la Comunitat Valenciana». Aquesta llei, per tant, és fruit d'aquell mandat i naix amb l'objectiu de continuar avançant en la línia marcada per la Llei 8/2017, integral del reconeixement del dret a la identitat i expressió de gènere a la Comunitat Valenciana, que representa un avanç notable en els drets de les persones trans i que va més enllà del que disposa la Llei 3/2007, la qual, a escala estatal, mantenia els requisits de l'existència d'un diagnòstic de «disfòria de gènere» i de submissió a tractament mèdic durant dos anys per a «acomodar» les característiques físiques de la persona al sexe reclamat. Així, la legislació de la Comunitat Valenciana se situa a l'avantguarda de tot l'Estat, en recollir una de les demandes històriques de les persones trans i de les entitats i associacions mitjançant les quals han articular la seua lluita històricament. De la mateixa manera, l'existència d'una llei específica referida a la identitat de gènere i expressió de gènere reconeix la situació especialment difícil a la qual han d'enfrontar-se a vegades les persones trans en una societat marcada per una ideologia de gènere heteronormativa que continua imposant forts patrons culturals en relació amb les idees dominants de feminitat i masculinitat i el sistema sexe-gènere.

Amb aquesta llei, la Generalitat pretén desenvolupar algunes de les competències fonamentals que li atribueix l'Estatut d'autonomia. Cal destacar-hi les que reconeix l'Estatut en els diferents apartats de l'article 49, com són la cultura (apartat 1.4.^a), els serveis socials (apartat 1.24.^a), la joventut (apartat 1.25.^a), la protecció dels menors i la tercera edat (apartat 1.27.^a), els esports i l'oci (apartat 1.28.^a) i protecció civil i seguretat pública (apartat 3.14.^a). A més a més, l'article 50.1 atribueix a la Generalitat competències de desplegament legislatiu i execució quan afecta el règim jurídic i el sistema de responsabilitat de l'administració de la Generalitat i dels ens públics que en depenen, així com el règim estatutari dels seus funcionaris. Aquesta llei també pretén desplegar competències estatutàries essencials que abasten l'ensenyament en tota la seua extensió, tal com estableix l'article 53, i les institucions sanitàries públiques, per raó del que es disposa en l'article 54.

La present llei s'adequa, a més, als principis disposats en l'article 129 de la Llei 39/2015, d'1 d'octubre, del procediment administratiu comú de les administracions públiques. En primer lloc, en relació amb els principis de necessitat i eficàcia, aquesta llei és un instrument necessari per a respondre a les demandes del col·lectiu LGTBI, així com per a garantir els drets de les persones pertanyents a aquest col·lectiu i les seues famílies i posar fi a les possibles vulneracions de tals drets que continuen presents en la nostra societat. En segon lloc, en relació amb el principi de proporcionalitat, la present norma incorpora previsions que resulten imprescindibles per a la consecució dels seus objectius, especialment pel que fa a la persecució de conductes discriminatòries i la posada a disposició de les persones LGTBI dels mitjans materials per a aconseguir la plena satisfacció dels seus drets. En tercer lloc, en relació amb el principi de seguretat jurídica, tal com s'ha detallat al llarg d'aquesta exposició de motius, la redacció de la present llei ha tingut en compte tot el marc legal autonòmic, estatal, europeu i internacional referent a la protecció dels drets de les persones LGTBI i la garantia de la seua igualtat real i efectiva. En quart lloc, el procés d'elaboració d'aquesta llei s'ha dut a terme de conformitat amb el principi de transparència, mitjançant el ple compliment dels tràmits d'audiència i informació pública prevists en l'article 133 de la Llei 39/2015, d'1 d'octubre, del procediment administratiu comú de les administracions públiques. De més a més, la present llei incorpora bona part de les aportacions formulades quant al seu contingut des de la ciutadania i les entitats representatives de les persones LGTBI i les seues famílies, la participació activa de les quals ha resultat fonamental. En cinquè lloc, aquesta llei pretén fer efectiu el principi d'eficiència en el desenvolupament material de les mesures que preveu. Per a això s'ha comptat per a elaborar-la amb la participació dels diferents departaments de la Generalitat responsables del ple desplegament del seu contingut material. Finalment, les despeses que hagen de realitzar-se com a conseqüència de la present

8.2 de nuestro Estatuto de autonomía, que prevé el deber de los poderes públicos de velar por la protección y el respeto de los derechos y deberes que reconoce la Constitución española a todas las personas. Asimismo, se afirma en su artículo 10.1 que «la Generalitat defenderá y promoverá los derechos sociales de los valencianos que representan un ámbito inseparable del respeto de los valores y derechos universales de las personas y que constituyen uno de los fundamentos cívicos del progreso económico, cultural y tecnológico de la Comunitat Valenciana». Esta ley, por tanto, es fruto de ese mandato y nace con el objetivo de seguir avanzando en la línea marcada por la ley 8/2017, integral del reconocimiento del derecho a la identidad y expresión de género en la Comunitat Valenciana, que supone un avance notable en los derechos de las personas trans y que va más allá de lo dispuesto en Ley 3/2007, que, a nivel estatal, mantenía los requisitos de la existencia de un diagnóstico de «disforia de género» y de sometimiento a tratamiento médico durante dos años para «acomodar» las características físicas de la persona al sexo reclamado. Así, la legislación de la Comunitat Valenciana se sitúa a la vanguardia de todo el Estado, al recoger una de las demandas históricas de las personas trans y de las entidades y asociaciones mediante las cuales han articulado su lucha históricamente. Del mismo modo, la existencia de una ley específica referida a la identidad de género y expresión de género viene a reconocer la situación especialmente difícil a la que han de enfrentarse en ocasiones las personas trans en una sociedad marcada por una ideología de género heteronormativa que sigue imponiendo fuertes patrones culturales en relación con las ideas dominantes de feminidad y masculinidad y el sistema sexo-género.

Con esta ley, la Generalitat pretende desarrollar algunas de las competencias fundamentales que le atribuye el Estatuto de autonomía. Entre ellas, cabe destacar las que reconoce el Estatuto en los diferentes apartados de su artículo 49, como son la cultura (apartado 1.4.^a), los servicios sociales (apartado 1.24.^a), la juventud (apartado 1.25.^a), la protección de los menores y la tercera edad (apartado 1.27.^a), los deportes y el ocio (apartado 1.28.^a) y protección civil y seguridad pública (apartado 3.14.^a). Además, el artículo 50.1 atribuye a la Generalitat competencias de desarrollo legislativo y ejecución en cuanto afecta al régimen jurídico y el sistema de responsabilidad de la administración de la Generalitat y de los entes públicos dependientes de esta, así como el régimen estatutario de sus funcionarios. Esta ley también pretende desarrollar competencias estatutarias esenciales que abarcan la enseñanza en toda su extensión, tal como establece el artículo 53, y las instituciones sanitarias públicas, en virtud de lo dispuesto en el artículo 54.

La presente ley se adecúa, además, a los principios dispuestos en el artículo 129 de la Ley 39/2015, de 1 de octubre, del procedimiento administrativo común de las administraciones públicas. En primer lugar, en relación con los principios de necesidad y eficacia, la presente ley es un instrumento necesario para responder a las demandas del colectivo LGTBI, así como para garantizar los derechos de las personas pertenecientes a dicho colectivo y sus familias y acabar con las posibles vulneraciones de tales derechos que sigan presentes en nuestra sociedad. En segundo lugar, en relación con el principio de proporcionalidad, la presente norma incorpora previsions que resultan imprescindibles para la consecució de sus objetivos, especialmente en cuanto afecta a la persecució de conductas discriminatorias y la puesta a disposició de las personas LGTBI de los medios materiales para lograr la plena satisfacció de sus derechos. En tercer lugar, en relació amb el principi de seguretat jurídica, como se ha detallado a lo largo de esta exposició de motivos, la redacció de la presente ley ha tenido en cuenta todo el marco legal autonómico, estatal, europeo e internacional referent a la protecció de los derechos de las personas LGTBI y la garantía de su igualdad real y efectiva. En cuarto lugar, el proceso de elaboración de esta ley se ha llevado a cabo de conformidad con el principio de transparencia, mediante el pleno cumplimiento de los trámites de audiencia e información pública previstos en el artículo 133 de la Ley 39/2015, de 1 de octubre, del procedimiento administrativo común de las administraciones públicas. Además, la presente ley incorpora buena parte de las aportaciones formuladas en cuanto a su contenido desde la ciudadanía y las entidades representativas de las personas LGTBI y sus familias, cuya participación activa ha resultado fundamental. En quinto lugar, esta ley pretende hacer efectivo el principio de eficiencia en el desarrollo material de las medidas previstas en ella, para lo cual se ha contado con la participación en su elaboración de los diferentes departamentos de la Generalitat responsables del pleno desarrollo de su contenido material.

lleï es realitzaran d'acord amb els principis d'estabilitat pressupostària i sostenibilitat financera.

Per totes aquestes raons la Generalitat pretén, mitjançant aquesta lleï, incorporar a la seua legislació alguns dels avanços que s'han fet en altres comunitats autònomes en relació amb els drets de les persones LGTBI en el seu conjunt, que se sumen a les lleïes específiques que han aprovat comunitats com ara Navarra, el País Basc, Andalusia, Canàries i Madrid en matèria d'identitat de gènere. Aquests avanços s'han reflectit en la legislació d'aquestes comunitats, a través de lleïes com ara a Galícia la Llei 2/2014, de 14 d'abril, per la igualtat de tracte i la no-discriminació de lesbianes, gais, transsexuals, bisexuals i intersexuals. Poc després, es va aprovar a Catalunya la Llei 11/2014, de 10 d'octubre, per a garantir els drets de lesbianes, gais, bisexuals, transgènere i intersexuals i per a eradicar l'homofòbia, la bifòbia i la transfòbia. Amb objectius i contingut molt similars, va arribar a Extremadura la Llei 12/2015, de 8 d'abril, d'igualtat social de lesbianes, gais, bisexuals, transsexuals, transgènere i intersexuals i de polítiques públiques contra la discriminació per orientació sexual i identitat de gènere a la Comunitat Autònoma d'Extremadura. La Llei 8/2016, de 27 de maig, d'igualtat social de lesbianes, gais, bisexuals, transsexuals, transgènere i intersexuals, i de polítiques públiques contra la discriminació per orientació sexual i identitat de gènere a la comunitat autònoma de la Regió de Múrcia va seguir els seus mateixos passos, abastant ambiciosos objectius per a la materialització dels drets de les persones LGTBI. La comunitat autònoma de les Illes Balears es va sumar també a aquests progressos legislatius amb la seua Llei 8/2016, de 30 de maig, per a garantir els drets de lesbianes, gais, trans, bisexuals i intersexuals i per a eradicar la LGTBIfòbia, com també la Comunitat de Madrid amb la Llei 3/2016, de 22 de juliol, de protecció integral contra la LGTBIfòbia i la discriminació per raó d'orientació i identitat sexual a la Comunitat de Madrid. Finalment, en l'últim any s'han incorporat dues noves legislacions protectores dels drets de les persones LGTBI en l'àmbit autonòmic: la Llei foral 8/2017, de 19 de juny, per a la igualtat social les persones LGTBI+, i la Llei 8/2017, de 28 de desembre, per a garantir els drets, la igualtat de tracte i no-discriminació de les persones LGTBI i els seus familiars a Andalusia.

V

El contingut de la present lleï s'estructura en cinc títols, cadascun dels quals conté una sèrie de articles que pretenen donar resposta a les diferents necessitats de les persones LGTBI i posar en marxa les mesures i accions necessàries per a fer front a la discriminació que pateixen aquestes persones.

El títol I, amb capítol únic, conté una sèrie de disposicions generals que delimiten l'objecte de la lleï i el seu àmbit d'aplicació, els principis generals que guien l'articulat i una sèrie de definicions sobre els conceptes clau que s'hi utilitzen. Entre aquestes, s'estableix una clàusula general antidiscriminària, que posa l'accent en la igualtat de totes les persones independentment de la seua orientació sexual, identitat de gènere, expressió de gènere, desenvolupament sexual o grup familiar. També es determina tant l'existència d'un òrgan administratiu que coordine l'aplicació de la lleï, com la creació del Consell Valencià LGTBI, òrgan consultiu i de participació.

El títol II es refereix a un conjunt de polítiques públiques que es consideren fonamentals en diferents àmbits per a aconseguir la igualtat real i efectiva de les persones LGTBI. Aquest es divideix en dotze capítols, cadascun està referit a un dels sectors rellevants de l'acció de les institucions de la Generalitat.

El capítol I conté una sèrie de mesures en l'àmbit social, entre les quals apareixen, en primer lloc, les adreçades al suport i protecció de les persones que es troben en situació de vulnerabilitat. A més, es recull el deure de la Generalitat de parar atenció integral, real i efectiva a les víctimes de violència per LGTBIfòbia.

El capítol II es refereix a l'àmbit de la salut física, mental, sexual i reproductiva. S'hi reconeixen la importància de la formació del personal sanitari, l'elaboració de guies informatives i la posada en marxa de campanyes de prevenció. S'hi regulen, a més, aspectes fonamentals

Finalmente, los gastos que hayan de realizarse como consecuencia de la presente ley se realizarán de conformidad con los principios de estabilidad presupuestaria y sostenibilidad financiera.

Por todas estas razones la Generalitat pretende, mediante esta ley, incorporar a su legislación algunos de los avances que se han producido en otras comunidades autónomas en relación con los derechos de las personas LGTBI en su conjunto, que se suman a las leyes específicas que han aprobado comunidades como Navarra, País Vasco, Andalusia, Canarias y Madrid en materia de identidad de género. Dichos avances se han reflejado en la legislación de dichas comunidades, a través de leyes como la 2/2014, de 14 de abril, por la igualdad de trato y la no discriminación de lesbianas, gays, transexuales, bisexuales e intersexuales en Galicia. Poco después, se aprobó en Cataluña la Ley 11/2014, de 10 de octubre, para garantizar los derechos de lesbianas, gays, bisexuales, transgéneros e intersexuales y para erradicar la homofobia, la bifobia y la transfobia. Con objetivos y contenido muy similares, llegó a Extremadura la Ley 12/2015, de 8 de abril, de igualdad social de lesbianas, gays, bisexuales, transexuales, transgénero e intersexuales y de políticas públicas contra la discriminación por orientación sexual e identidad de género en la Comunidad Autónoma de Extremadura. La Ley 8/2016, de 27 de mayo, de igualdad social de lesbianas, gays, bisexuales, transexuales, transgénero e intersexuales, y de políticas públicas contra la discriminación por orientación sexual e identidad de género en la comunidad autónoma de la Región de Murcia siguió sus mismos pasos, abarcando ambiciosos objetivos para la materialización de los derechos de las personas LGTBI. La comunidad autónoma de las Islas Baleares se sumó también a estos progresos legislativos con su Ley 8/2016, de 30 de mayo, para garantizar los derechos de lesbianas, gays, trans, bisexuales e intersexuales y para erradicar la LGTBIfobia, así como la Comunidad de Madrid con la Ley 3/2016, de 22 de julio, de protección integral contra la LGTBIfobia y la discriminación por razón de orientación e identidad sexual en la Comunidad de Madrid. Por último, en el último año se han incorporado dos nuevas legislaciones protectoras de los derechos de las personas LGTBI en el ámbito autonómico: la Ley foral 8/2017, de 19 de junio, para la igualdad social las personas LGTBI+, y la Ley 8/2017, de 28 de diciembre, para garantizar los derechos, la igualdad de trato y no discriminación de las personas LGTBI y sus familiares en Andalusia.

V

El contenido de la presente ley se estructura en cinco títulos, cada uno de los cuales contiene una serie de artículos que pretenden dar respuesta a las diferentes necesidades de las personas LGTBI y poner en marcha las medidas y acciones necesarias para hacer frente a la discriminación que sufren dichas personas.

El título I, con capítulo único, contiene una serie de disposiciones generales que delimitan el objeto de la ley y su ámbito de aplicación, los principios generales que guían el articulado y una serie de definiciones sobre los conceptos clave que se utilizan en el mismo. Entre ellas, se establece una cláusula general antidiscriminatoria, que hace hincapié en la igualdad de todas las personas independientemente de su orientación sexual, identidad de género, expresión de género, desarrollo sexual o grupo familiar. También se determina tanto la existencia de un órgano administrativo que coordine la aplicación de la ley, como la creación del Consejo Valenciano LGTBI, órgano consultivo y de participación.

El título II se refiere a un conjunto de políticas públicas que se consideran fundamentales en distintos ámbitos para lograr la igualdad real y efectiva de las personas LGTBI. Este se divide en doce capítulos, cada uno de ellos referido a uno de los sectores relevantes de la acción de las instituciones de la Generalitat.

El capítulo I contiene una serie de medidas en el ámbito social. Entre ellas aparecen, en primer lugar, aquellas dirigidas al apoyo y protección de las personas que se encuentren en situación de vulnerabilidad. Además, se recoge el deber de la Generalitat de prestar atención integral, real y efectiva a las víctimas de violencia por LGTBIfobia.

El capítulo II se refiere al ámbito de la salud física, mental, sexual y reproductiva. En él se reconocen la importancia de la formación del personal sanitario, la elaboración de guías informativas y la puesta en marcha de campañas de prevención. Se regulan, además, aspectos fun-

com el consentiment en els tractaments sanitaris i l'adequació de la documentació a la diversitat sexual de les persones.

El capítol III estableix un conjunt de mesures a adoptar en l'àmbit educatiu. En primer lloc, es reafirma en el dret de totes les persones a l'educació, sense que hi càpia cap discriminació per motius d'orientació sexual, identitat de gènere o expressió de gènere, desenvolupament sexual o grup familiar. En segon lloc, s'estableix la necessitat d'elaborar protocols de prevenció de comportaments i actituds discriminatòries per LGTBIfòbia. En tercer lloc, s'aborda la important qüestió dels programes i continguts educatius, amb la finalitat que aquests reflectisquen de forma adequada la diversitat sexual, familiar i de gènere. També es preveuen accions de formació i divulgació, així com mesures en les universitats.

El capítol IV recull una sèrie de mesures a adoptar, tant per part dels poders públics com de les entitats privades, necessàries en l'àmbit del treball per a aconseguir la plena integració de les persones LGTBI. A més, s'enumeren una sèrie d'accions que han de ser posades en marxa per part de l'administració autonòmica, així com unes altres que operen en l'àmbit de la responsabilitat empresarial.

El capítol V es refereix a l'àmbit familiar i abasta qüestions tan fonamentals com la protecció de la diversitat familiar. Igualment, preveu la garantia que l'orientació sexual, identitat de gènere, expressió de gènere, desenvolupament sexual divers o grup familiar no puguin utilitzar-se com a criteris per a determinar la idoneïtat de les famílies en els processos d'acolliment i adopció. A més, desplega el concepte de «violència en l'àmbit familiar» i preveu l'adopció de mesures d'atenció i ajuda en els casos en què aquesta arribe a produir-se.

El capítol VI cerca proporcionar una protecció especial a les persones LGTBI en determinats moments de la vida en els quals la discriminació que pateixen pot ser especialment problemàtica o difícil de superar. Així, es preveu específicament la necessitat de protegir les persones joves, amb particular atenció a la infància i l'adolescència, i les persones majors.

El capítol VII està orientat als àmbits de la cultura, l'oci, l'esport i l'activitat física. S'hi aposta per la promoció d'una cultura inclusiva que reconega la diversitat sexual, de gènere i en l'àmbit familiar i que fomenti iniciatives que pretenguen posar en valor aquesta diversitat. També es recull el deure de la Generalitat de promoure un model d'esport inclusiu i de vetllar per la plena igualtat de les persones LGTBI en la pràctica de l'esport i l'activitat física, així com en les activitats recreatives i d'oci.

El capítol VIII abasta totes les qüestions relacionades amb la no-discriminació de les persones LGTBI en un àmbit de vital importància com és el dels mitjans de comunicació. En concret, es preveu el foment del tractament igualitari de la informació, així com la conscienciació, divulgació i transmissió del valor de la diversitat i la inclusió social en els mitjans de comunicació públics i privats, mitjançant accions com la promoció de codis deontològics consistents amb aquests valors.

El capítol IX està dedicat a la memòria històrica i al patrimoni cultural de les persones LGTBI, pel qual es crea l'Espai de Memòria LGTBI i s'estableixen una sèrie d'accions amb l'objectiu de donar a conèixer la seua història i fomentar la investigació sobre aquesta.

El capítol X preveu l'impuls d'un model de cooperació internacional al desenvolupament que promoga i defensi la igualtat, la llibertat i la no-discriminació de les persones per motius d'orientació sexual, identitat de gènere, expressió de gènere, desenvolupament sexual o grup familiar, així com vetllar perquè es complisquen els drets de les persones LGTBI migrants i refugiades.

El capítol XI se centra en els àmbits de la seguretat i les emergències i recull la necessitat d'adoptar mesures especials per a l'atenció a les víctimes de delictes d'odi i en matèria de formació de les forces i cossos de seguretat i emergències, amb la finalitat que aquesta formació incorpore el respecte a la igualtat i a la diversitat de les persones LGTBI.

El capítol XII recull una sèrie de mesures en l'àmbit administratiu. Entre aquestes, s'inclou la garantia del respecte a la diversitat sexual i familiar en la documentació administrativa de la Generalitat. A més a més, es preveuen mesures per a la igualtat real i efectiva de les persones LGTBI en els procediments de contractació administrativa i concessió de subvencions, així com la prestació al personal empleat públic de formació en matèria de diversitat sexual, familiar i de gènere.

damentales como el consentimiento en los tratamientos sanitarios y la adecuación de la documentación a la diversidad sexual de las personas.

El capítulo III establece un conjunto de medidas a adoptar en el ámbito educativo. En primer lugar, se reafirma en el derecho de todas las personas a la educación, sin que quepa ninguna discriminación por motivos de orientación sexual, identidad de género o expresión de género, desarrollo sexual o grupo familiar. En segundo lugar, se establece la necesidad de elaborar protocolos de prevención de comportamientos y actitudes discriminatorias por LGTBIfobia. En tercer lugar, se aborda la importante cuestión de los programas y contenidos educativos, con el fin de que estos reflejen de forma adecuada la diversidad sexual, familiar y de género. También se prevén acciones de formación y divulgación, así como medidas en las universidades.

El capítulo IV recoge una serie de medidas a adoptar, tanto por parte de los poderes públicos como de las entidades privadas, necesarias en el ámbito del trabajo para lograr la plena integración de las personas LGTBI. Además, se enumeran una serie acciones que deben ser puestas en marcha por parte de la administración autonómica, así como otras que operan en el ámbito de la responsabilidad empresarial.

El capítulo V se refiere al ámbito familiar y abarca cuestiones tan fundamentales como la protección de la diversidad familiar. Igualmente, prevé la garantía de que la orientación sexual, identidad de género, expresión de género, desarrollo sexual diverso o grupo familiar no puedan utilizarse como criterios para determinar la idoneidad de las familias en los procesos de acogimiento y adopción. Además, desarrolla el concepto de «violencia en el ámbito familiar» y prevé la adopción de medidas de atención y ayuda en los casos en los que esta llegue a producirse.

El capítulo VI busca proporcionar una protección especial a las personas LGTBI en determinados momentos de la vida en los que la discriminación que sufren puede ser especialmente problemática o difícil de superar. Así, se prevé específicamente la necesidad de proteger a las personas jóvenes, con particular atención a la infancia y la adolescencia, y a las personas mayores.

El capítulo VII está orientado a los ámbitos de la cultura, el ocio, el deporte y la actividad física. En él se apuesta por la promoción de una cultura inclusiva que reconozca la diversidad sexual, de género y en el ámbito familiar y que fomente iniciativas que pretendan poner en valor dicha diversidad. También se recoge el deber de la Generalitat de promover un modelo de deporte inclusivo y de velar por la plena igualdad de las personas LGTBI en la práctica del deporte y la actividad física, así como en las actividades recreativas y de ocio.

El capítulo VIII abarca todas las cuestiones relacionadas con la no discriminación de las personas LGTBI en un ámbito de vital importancia como es el de los medios de comunicación. En concreto, se prevé el fomento del tratamiento igualitario de la información, así como la concienciación, divulgación y transmisión del valor de la diversidad y la inclusión social en los medios de comunicación públicos y privados, mediante acciones como la promoción de códigos deontológicos consistentes con dichos valores.

El capítulo IX está dedicado a la memoria histórica y al patrimonio cultural de las personas LGTBI, por el que se crea el Espai de Memòria LGTBI y se establecen una serie de acciones con el objetivo de dar a conocer su historia y fomentar la investigación sobre la misma.

El capítulo X prevé el impulso de un modelo de cooperación internacional al desarrollo que promueva y defienda la igualdad, la libertad y la no discriminación de las personas por motivos de orientación sexual, identidad de género, expresión de género, desarrollo sexual o grupo familiar, así como velar para que se cumplan los derechos de las personas LGTBI migrantes y refugiadas.

El capítulo XI se centra en los ámbitos de la seguridad y las emergencias, recogiendo la necesidad de adoptar medidas especiales para la atención a las víctimas de delitos de odio y en materia de formación de las fuerzas y cuerpos de seguridad y emergencias, con el fin de que dicha formación incorpore el respeto a la igualdad y a la diversidad de las personas LGTBI.

El capítulo XII recoge una serie de medidas en el ámbito administrativo. Entre ellas, se incluye la garantía del respeto a la diversidad sexual y familiar en la documentación administrativa de la Generalitat. Además, se prevén medidas para la igualdad real y efectiva de las personas LGTBI en los procedimientos de contratación administrativa y concesión de subvenciones, así como la prestación al personal empleado público de formación en materia de diversidad sexual, familiar y de género.

El títol III, pretén traslladar al text de la llei la particularitat de la situació de les persones amb variacions intersexuals o amb diferències del desenvolupament sexual. Així, estableix al llarg dels articles que el componen una sèrie de mesures específicament dirigides a fer front a la discriminació i estigmatització que pateixen aquestes persones. Malgrat que, com ja s'ha esmentat amb anterioritat, les persones amb variacions intersexuals o amb diferències del desenvolupament sexual presenten una notable heterogeneïtat, aquest títol pretén donar resposta a les necessitats que es consideren comunes.

El capítol I se centra en el suport a la visibilització positiva de les persones amb variacions intersexuals o amb diferències del desenvolupament sexual, a més de garantir una atenció integral a elles i les seues famílies.

Pel que fa al capítol II, preveu una sèrie de mesures per a abordar el conjunt de necessitats que s'entenen comunes a les persones amb variacions intersexuals o amb diferències del desenvolupament sexual en l'àmbit sanitari, com la garantia d'una informació clara i accessible, la regulació de cirurgies de modificació genital, excepte quan hi haja risc per a la salut o autorització legal en casos de majoria d'edat sanitària. Tot això estarà ajudat per l'existència d'unitats de referència que atenguen les persones amb variacions intersexuals o amb diferències del desenvolupament sexual, de manera integral, a partir d'un itinerari individualitzat.

El títol IV s'ocupa de la reparació i el restabliment dels drets vulnerats a les víctimes de discriminació per la seua orientació sexual, identitat de gènere, expressió de gènere, desenvolupament sexual o grup familiar. El seu objectiu fonamental és anar més enllà de les sancions i fer que les persones que siguen víctimes de discriminació puguen recuperar en la mesura de les possibilitats els drets de què se'ls ha privat injustament.

Finalment, el títol V regula el règim d'infraccions i sancions en aquells casos en què es produïska discriminació cap a les persones LGTBI. S'hi estableix el concepte de responsabilitat administrativa, els tipus d'infraccions i el concepte de reincidència, les sancions previstes en cada cas, les circumstàncies necessàries per a la seua prescripció, l'autoritat competent per a dictar-les i el procediment sancionador.

TÍTOL I Disposicions generals

CAPÍTOL ÚNIC *Principis generals, coordinació i participació*

Article 1. Objecte

1. Aquesta llei té per objecte reconèixer el dret de les persones lesbianes, gais, bisexuals, trans i intersexuals a la igualtat i la no-discriminació per raó d'orientació sexual, identitat de gènere, expressió de gènere, desenvolupament sexual o grup familiar.

2. Aquesta llei estableix principis i mesures destinades a garantir en tota la seua plenitud la igualtat real i efectiva de les persones LGTBI, així com per a la prevenció, correcció i eradicació de qualsevol discriminació per raó d'orientació sexual, identitat de gènere, expressió de gènere, desenvolupament sexual o grup familiar, amb independència de la seua subjectivitat individual o percepció col·lectiva.

Article 2. Finalitat

La finalitat de la present llei és establir les condicions per les quals els drets de les persones LGTBI, i dels grups en els quals s'integren, siguen reals i efectius, facilitar-los la participació i la representació en tots els àmbits de la vida social; i contribuir a la superació dels estereotips que afecten negativament la percepció social d'aquestes persones i establir mesures concretes per a aconseguir una societat més justa, lliure i basada en la igualtat de tracte i d'oportunitats de les persones LGTBI i en l'acceptació de la diversitat com un valor afegit.

Article 3. Àmbit d'aplicació i garantia de compliment

1. Aquesta llei s'aplica, en l'àmbit territorial de la Comunitat Valenciana, a qualsevol persona física o jurídica, pública o privada,

El título III, pretende trasladar al texto de la ley la particularidad de la situación de las personas con variaciones intersexuales o con diferencias del desarrollo sexual. Así, establece a lo largo de los artículos que lo componen una serie de medidas específicamente dirigidas a hacer frente a la discriminación y estigmatización que sufren dichas personas. Pese a que, como ya se ha mencionado con anterioridad, las personas con variaciones intersexuales o con diferencias del desarrollo sexual presentan una notable heterogeneidad, este título pretende dar respuesta a las necesidades que se consideran comunes.

El capítulo I se centra en el apoyo a la visibilización positiva de las personas con variaciones intersexuales o con diferencias del desarrollo sexual, además de garantizar una atención integral a ellas y sus familias.

Por su parte, el capítulo II, prevé una serie de medidas para abordar el conjunto de necesidades que se entienden comunes a las personas con variaciones intersexuales o con diferencias del desarrollo sexual en el ámbito sanitario, como la garantía de una información clara y accesible, la regulación de cirugías de modificación genital, excepto cuando haya riesgo para la salud o autorización legal en casos de mayoría de edad sanitaria. Todo ello irá apoyado por la existencia de unidades de referencia que atiendan a las personas con variaciones intersexuales o con diferencias del desarrollo sexual, de manera integral, a partir de un itinerario individualizado.

El título IV se ocupa de la reparación y el restablecimiento de los derechos vulnerados a las víctimas de discriminación por su orientación sexual, identidad de género, expresión de género, desarrollo sexual o grupo familiar. Su objetivo fundamental es ir más allá de las sanciones y hacer que quienes sean víctimas de discriminación puedan recuperar en la medida de lo posible los derechos de los que se les ha privado injustamente.

Por último, el título V regula el régimen de infracciones y sanciones en aquellos casos en los que se produzca discriminación hacia las personas LGTBI. En él se establece el concepto de responsabilidad administrativa, los tipos de infracciones y el concepto de reincidencia, las sanciones previstas en cada caso, las circunstancias necesarias para su prescripción, la autoridad competente para dictarlas y el procedimiento sancionador.

TÍTULO I Disposiciones generales

CAPÍTULO ÚNICO *Principios generales, coordinación y participación*

Artículo 1. Objeto

1. La presente ley tiene por objeto reconocer el derecho de las personas lesbianas, gais, bisexuales, trans e intersexuales a la igualdad y la no discriminación por razón de orientación sexual, identidad de género, expresión de género, desarrollo sexual o grupo familiar.

2. Esta ley establece principios y medidas destinadas a garantizar en toda su plenitud la igualdad real y efectiva de las personas LGTBI, así como para la prevención, corrección y erradicación de cualquier discriminación por razón de orientación sexual, identidad de género, expresión de género, desarrollo sexual o grupo familiar, con independencia de su subjetividad individual o percepción colectiva.

Artículo 2. Finalidad

La finalidad de la presente ley es establecer las condiciones por las que los derechos de las personas LGTBI, y de los grupos en los que se integran, sean reales y efectivos, facilitarles la participación y la representación en todos los ámbitos de la vida social; y contribuir a la superación de los estereotipos que afectan negativamente a la percepción social de estas personas y establecer medidas concretas para conseguir una sociedad más justa, libre y basada en la igualdad de trato y de oportunidades de las personas LGTBI y en la aceptación de la diversidad como un valor añadido.

Artículo 3. Ámbito de aplicación y garantía de cumplimiento

1. La presente ley será de aplicación, en el ámbito territorial de la Comunitat Valenciana, a cualquier persona física o jurídica, pública o

independentment de la situació administrativa o personal en la qual es trobe.

2. La Generalitat i les entitats locals, així com qualsevol entitat de dret públic o privat vinculada o dependent d'aquestes institucions, garantiran el compliment de la llei i promouran les condicions per a fer-la efectiva en l'àmbit de les seues respectives competències.

Article 4. Definicions

Per a aquesta llei, i per a facilitar l'aplicació del seu contingut, s'estableixen les definicions següents:

1. Orientació sexual: el fet de sentir desig, afecte o atracció física o afectiva per una persona, amb independència de realitzar o no pràctiques sexuals. Si se sent únicament amb persones de diferent sexe, es denomina orientació heterosexual; si se sent únicament amb persones del mateix sexe, es denomina orientació homosexual, i si se sent amb persones de diferents sexes, no necessàriament al mateix temps, d'aquesta manera, ni en aquest grau ni amb aquesta intensitat, es denomina orientació bisexual.

2. Identitat de gènere: vivència interna i individual del gènere tal com cada persona el sent i autodetermina, que pot correspondre o no amb el sexe assignat en el moment del naixement.

3. Expressió de gènere: manifestació de cada persona de la seua identitat de gènere.

4. Persones amb comportament de gènere no normatiu: persones que expressen actituds, rols, comportaments, forma de vestir o de denominar-se que no corresponen al que culturalment s'espera del gènere que els ha sigut assignat.

5. Desenvolupament sexual: anatomia sexual, òrgans reproductius o patró cromosòmic d'una persona. En aquest terme s'entenen inclosos els canvis físics, sexuals, psicològics, cognoscitius i socials que es produeixen al llarg del creixement de les persones.

6. Intersexualitats o diferències del desenvolupament sexual: és un ventall de condicions associades a un desenvolupament sexual atípic de les característiques sexuals. En aquesta definició s'inclouen etiquetes diagnòstiques i nosològiques com la síndrome de Klinefelter, la síndrome de Turner, la hiperplàsia suprarenal congènita, la síndrome d'insensibilitat completa als andrògens, la síndrome d'insensibilitat parcial als andrògens, la síndrome de Rokitansky, deficiències enzimàtiques o disgenèsies gonadales –mixta, completa o síndrome de Swyer, parcial–, deficiència d'esteroides 5-alfa-reductasa, dèficit 17-0-HSC, micropenis, hipospàdies, desenvolupament sexual divers ovotesticular o la mutació del gen Nr5a1, entre altres.

7. Persones amb variacions intersexuals: per a aquesta llei, s'entendran dins d'aquesta categoria, totes les persones amb alguna condició de les definides en el punt anterior.

8. Cos no binari: es considera d'aquesta manera el cos amb alguna de les condicions definides en la definició d'intersexualitats o diferències del desenvolupament sexual.

9. Grup familiar: conjunt de persones que conformen una família en el sentit més ampli i divers del terme, és a dir, que mantenen una relació d'afectivitat entre elles, i que poden tindre o no descendència.

10. LGTBI: sigles de les paraules lesbianes, gais, trans, bisexuals i intersexuals. Per a la present llei, quan es faça referència al col·lectiu LGTBI s'entendran també incloses les persones, independentment de la seua edat, amb orientació sexual, identitat de gènere o expressió de gènere no normativa, o desenvolupament sexual no binari, així com totes les persones que formen part de famílies LGTBI.

11. Famílies LGTBI: persones LGTBI que mantenen una relació d'afectivitat entre elles, o persones LGTBI i les seues filles i fills o xiquets, xiquetes o adolescents que tinguen en acolliment.

12. LGTBIfòbia: odi, rebuig, prejudici o discriminació cap a persones lesbianes, gais, bisexuals, trans o amb variacions intersexuals o a qualsevol altra persona per motiu de la seua orientació sexual, identitat de gènere, expressió de gènere, desenvolupament sexual o grup familiar.

13. Intolerància per gènere: forma de violència que s'exerceix contra les persones amb comportament de gènere no normatiu, especialment en la infància i l'adolescència.

14. Discriminació directa: n'hi haurà quan una persona haja sigut, siga o puga ser tractada de manera menys favorable que una altra en situació anàloga o comparable, per motius de la seua orientació sexual, identitat de gènere, expressió de gènere, desenvolupament sexual o grup familiar.

privada, independentment de la situació administrativa o personal en la que se encuentre.

2. La Generalitat y las entidades locales, así como cualquier entidad de derecho público o privado vinculada o dependiente de estas instituciones, garantizarán el cumplimiento de la ley y promoverán las condiciones para hacerla efectiva en el ámbito de sus respectivas competencias.

Artículo 4. Definiciones

A los efectos de la presente ley, y para facilitar la aplicación de su contenido, se establecen las siguientes definiciones:

1. Orientación sexual: el hecho de sentir deseo, afecto o atracción física o afectiva por una persona, con independencia de realizar o no prácticas sexuales. Si se siente únicamente con personas de distinto sexo, se denomina orientación heterosexual, si se siente únicamente con personas del mismo sexo, se denomina orientación homosexual, y si se siente con personas de diferentes sexos, no necesariamente al mismo tiempo, de la misma manera, ni en el mismo grado ni con la misma intensidad, se denomina orientación bisexual.

2. Identidad de género: vivencia interna e individual del género tal y como cada persona lo siente y autodetermina, pudiendo o no corresponder con el sexo asignado en el momento del nacimiento.

3. Expresión de género: manifestación de cada persona de su identidad de género.

4. Personas con comportamiento de género no normativo: personas que expresan actitudes, roles, comportamientos, forma de vestir o de denominarse que no corresponden a lo que culturalmente se espera del género que les ha sido asignado.

5. Desarrollo sexual: anatomía sexual, órganos reproductivos o patrón cromosómico de una persona. En este término se entienden como incluidos los cambios físicos, sexuales, psicológicos, cognoscitivos y sociales que se producen a lo largo del crecimiento de las personas.

6. Intersexualidades o diferencias del desarrollo sexual: es un abanico de condiciones asociadas a un desarrollo sexual atípico de las características sexuales. En esta definición se incluyen etiquetas diagnósticas y nosológicas como el síndrome de Klinefelter, el síndrome de Turner, la hiperplasia suprarrenal congénita, el síndrome de insensibilidad completa a los andrógenos, el síndrome de insensibilidad parcial a los andrógenos, el síndrome de Rokitansky, deficiencias enzimáticas o disgenésias gonadales –mixta, completa o síndrome de Swyer, parcial–, deficiencia de esteroide 5-alfa-reductasa, dèficit 17-0-HSC, micropene, hipospadias, desarrollo sexual diverso ovotesticular o la mutación del gen Nr5a1, entre otras.

7. Personas con variaciones intersexuales: a los efectos de esta ley, se entenderán dentro de esta categoría, todas aquellas personas con alguna condición de las definidas en el punto anterior.

8. Cuerpo no binario: se considera de esta manera aquel cuerpo con alguna de las condiciones definidas en la definición de intersexualidades o diferencias del desarrollo sexual.

9. Grupo familiar: conjunto de personas que conforman una familia en el sentido más amplio y diverso del término, es decir, que mantienen una relación de afectividad entre ellas, pudiendo o no tener descendencia.

10. LGTBI: siglas de las palabras lesbianas, gais, trans, bisexuales e intersexuales. Para la presente ley, cuando se haga referencia al colectivo LGTBI se entenderán también incluidas las personas, independientemente de su edad, con orientación sexual, identidad de género o expresión de género no normativa, o desarrollo sexual no binario, así como todas las personas que formen parte de familias LGTBI.

11. Familias LGTBI: personas LGTBI que mantienen una relación de afectividad entre ellas, o personas LGTBI y sus hijas e hijos o niñas, niñas o adolescentes que tengan en acogida.

12. LGTBIfobia: odio, rechazo, prejuicio o discriminación hacia personas lesbianas, gais, bisexuales, trans o con variaciones intersexuales o a cualquier otra persona por motivo de su orientación sexual, identidad de género, expresión de género, desarrollo sexual o grupo familiar.

13. Intolerancia por género: forma de violencia que se ejerce contra las personas con comportamiento de género no normativo, especialmente en la infancia y la adolescencia.

14. Discriminación directa: existirá cuando una persona haya sido, sea o pueda ser tratada de modo menos favorable que otra en situación análoga o comparable, por motivos de su orientación sexual, identidad de género, expresión de género, desarrollo sexual o grupo familiar.

15. Discriminació indirecta: n'hi haurà quan una disposició, criteri o pràctica aparentment neutres, puguen ocasionar un desavantatge particular a persones per motius de la seua orientació sexual, identitat de gènere, expressió de gènere, desenvolupament sexual o grup familiar.

16. Discriminació múltiple: n'hi haurà quan, a més de discriminació per motiu d'orientació sexual, identitat de gènere, expressió de gènere, desenvolupament sexual o grup familiar, una persona patisca de forma simultània discriminació per altres motius recollits en la legislació europea, nacional o autonòmica.

17. Discriminació per associació: es produeix quan una persona és objecte de discriminació per la seua relació amb una persona o grup LGTBI.

18. Discriminació per error: n'hi haurà quan es done una situació en què una persona o un grup de persones són objecte de discriminació per orientació sexual, identitat de gènere, expressió de gènere, desenvolupament sexual o grup familiar com a conseqüència d'una apreciació errònia.

19. Assetjament discriminatori: n'hi haurà quan qualsevol comportament o conducta que per raons d'orientació sexual, identitat de gènere, expressió de gènere, desenvolupament sexual o grup familiar, es realitze amb el propòsit o l'efecte d'atemptar contra la dignitat d'una o diverses persones i de crear un entorn intimidatori, hostil, degradant, ofensiu o segregat.

20. Represàlia discriminatòria: n'hi haurà quan un tracte advers o efecte negatiu es produeix contra una persona com a conseqüència de la presentació d'una queixa, una reclamació, una denúncia, una demanda o un recurs, de qualsevol tipus, destinat a evitar, disminuir o denunciar la discriminació o l'assetjament a què està sotmesa o ha sigut sotmesa per motiu de la seua orientació sexual, identitat de gènere, expressió de gènere, desenvolupament sexual o grup familiar.

21. Victimització secundària: maltractament addicional exercit contra una persona que, com a víctima de discriminació, assetjament o represàlia per motiu de la seua orientació sexual, identitat de gènere, expressió de gènere, desenvolupament sexual o grup familiar, pateix les conseqüències addicionals de la mala o inadequada atenció per part de les persones responsables administratives, institucions de salut, policia o qualsevol altre agent implicat.

22. Violència en parelles del mateix sexe: es considera com a tal la que en les seues diferents formes es produeix en l'àmbit de relacions afectives i sexuals entre persones del mateix sexe o de les persones que hagen estat lligades per relacions similars d'afectivitat, que constitueixen un exercici de poder, i l'objectiu de la persona que abusa és dominar i controlar la seua víctima.

23. Acció positiva: s'entenen així les accions que pretenen donar a un determinat grup social que històricament ha patit discriminació un tracte preferencial en l'accés a certs recursos o serveis.

Article 5. Clàusula general antidiscriminatòria

1. Les administracions públiques de la Comunitat Valenciana i el Síndic de Greuges vetlaran pel dret a la no-discriminació, amb independència de l'orientació sexual, identitat de gènere, expressió de gènere, desenvolupament sexual o grup familiar. Aquestes administracions podran actuar d'ofici, sense necessitat de rebre denúncia o queixa. L'actuació del Síndic s'ajustarà a allò que s'ha establert en la seua normativa.

2. El dret a la no-discriminació s'integrarà en l'adopció i execució de les disposicions normatives de la Generalitat. Aquest dret vincula tant els poders públics com els particulars.

3. Es tindrà en compte la interseccionalitat amb altres causes de discriminació, com ara sexe, ètnia, cultura, procedència, nacionalitat, llibertat de consciència, religió, creença, situació de pobresa o diversitat funcional.

Article 6. Principis i drets reconeguts

1. Els principis generals i drets que a continuació es detallen inspiren la present llei i regiran l'actuació de les persones físiques o jurídiques, públiques o privades, incloses en el seu àmbit d'actuació:

a) Principi general:

1.º) Prevenció per a evitar conductes d'LGTBI-fòbia, així com una detecció primerenca de situacions conduents a violacions del dret a la igualtat i la no-discriminació de les persones LGTBI i als xiquets i xiquetes que formen part d'una família LGTBI.

15. Discriminación indirecta: existirá cuando una disposición, criterio o práctica aparentemente neutros, puedan ocasionar una desventaja particular a personas por motivos de su orientación sexual, identidad de género, expresión de género, desarrollo sexual o grupo familiar.

16. Discriminación múltiple: existirá cuando, además de discriminación por motivo de orientación sexual, identidad de género, expresión de género, desarrollo sexual o grupo familiar, una persona sufra de forma simultánea discriminación por otros motivos recogidos en la legislación europea, nacional o autonómica.

17. Discriminación por asociación: se produce cuando una persona es objeto de discriminación por su relación con una persona o grupo LGTBI.

18. Discriminación por error: existirá cuando se dé una situación en la que una persona o un grupo de personas son objeto de discriminación por orientación sexual, identidad de género, expresión de género, desarrollo sexual o grupo familiar como consecuencia de una apreciación errónea.

19. Acoso discriminatorio: existirá cuando cualquier comportamiento o conducta que por razones de orientación sexual, identidad de género, expresión de género, desarrollo sexual o grupo familiar, se realice con el propósito o el efecto de atentar contra la dignidad de una o varias personas y de crear un entorno intimidatorio, hostil, degradante, ofensivo o segregado.

20. Represalia discriminatoria: existirá cuando un trato adverso o efecto negativo se produce contra una persona como consecuencia de la presentación de una queja, una reclamación, una denuncia, una demanda o un recurso, de cualquier tipo, destinado a evitar, disminuir o denunciar la discriminación o el acoso al que está sometida o ha sido sometida por motivo de su orientación sexual, identidad de género, expresión de género, desarrollo sexual o grupo familiar.

21. Victimización secundaria: maltrato adicional ejercido contra una persona que, siendo víctima de discriminación, acoso o represalia por motivo de su orientación sexual, identidad de género, expresión de género, desarrollo sexual o grupo familiar, sufre las consecuencias adicionales de la mala o inadecuada atención por parte de las personas responsables administrativas, instituciones de salud, policía o cualquier otro agente implicado.

22. Violencia en parejas del mismo sexo: se considera como tal aquella que en sus diferentes formas se produce en el ámbito de relaciones afectivas y sexuales entre personas del mismo sexo o de quienes hayan estado ligadas por relaciones similares de afectividad, constituyendo un ejercicio de poder, siendo el objetivo de la persona que abusa dominar y controlar a su víctima.

23. Acción positiva: se entienden así aquellas acciones que pretenden dar a un determinado grupo social que históricamente ha sufrido discriminación un trato preferencial en el acceso a ciertos recursos o servicios.

Artículo 5. Cláusula general antidiscriminatoria

1. Las administraciones públicas de la Comunitat Valenciana y el Síndic de Greuges velarán por el derecho a la no discriminación, con independencia de la orientación sexual, identidad de género, expresión de género, desarrollo sexual o grupo familiar. Dichas administraciones podrán actuar de oficio, sin necesidad de recibir denuncia o queja. La actuación del Síndic se ajustará a lo establecido en su normativa.

2. El derecho a la no discriminación se integrará en la adopción y ejecución de las disposiciones normativas de la Generalitat. Este derecho vincula tanto a los poderes públicos como a particulares.

3. Se tendrá en cuenta la interseccionalidad con otras causas de discriminación, como sexo, etnia, cultura, procedencia, nacionalidad, libertad de conciencia, religión, creencia, situación de pobreza o diversidad funcional.

Artículo 6. Principios y derechos reconocidos

1. Los principios generales y derechos que a continuación se detallan inspiran la presente ley y regirán la actuación de las personas físicas o jurídicas, públicas o privadas, incluidas en su ámbito de actuación:

a) Principio general:

1.º) Prevención para evitar conductas de LGTBIofobia, así como una detección temprana de situaciones conducentes a violaciones del derecho a la igualdad y la no discriminación de las personas LGTBI y a los niños y niñas que formen parte de una familia LGTBI.

2.ª) La protecció enfront de qualsevol violació del dret a la igualtat de les persones LGTBI comprendrà, si escau, l'adopció de totes les mesures que siguen necessàries per al cessament immediat en la conducta discriminatòria, adopció de mesures cautelars, prevenció de violacions de drets imminents o ulteriors, indemnització de danys i perjudicis i restabliment ple de la persona perjudicada en ple exercici dels seus drets.

b) Drets:

1.ª) Igualtat i no-discriminació per raó d'orientació sexual, identitat de gènere, expressió de gènere, desenvolupament sexual o grup familiar.

2.ª) Reconeixement del dret a la pròpia personalitat, que inclou el dret a construir per a si una autodefinició respecte a la seua sexualitat, incloent-hi cos, sexe, gènere, orientació sexual, identitat de gènere i expressió de gènere. Aquestes característiques són essencials per a la personalitat de cada persona i constitueixen un dels aspectes fonamentals de la seua autodeterminació, dignitat i llibertat.

3.ª) Dret a la privacitat, sense ingerències arbitràries en la seua vida privada, incloent el dret a optar per revelar o no la pròpia orientació sexual, identitat de gènere o diversitat corporal.

2. En l'actuació dels poders públics i de les administracions de la Comunitat Valenciana regiran els següents principis generals i drets en relació amb les persones LGTBI:

a) Principis generals:

1.ª) Integralitat i transversalitat de les mesures que s'adopten.

2.ª) Garantia del respecte a la pluralitat d'identitats, així com a la formació respecte a identitats no binàries i a les diferències en el desenvolupament sexual.

3.ª) Sensibilització, prevenció i detecció de la discriminació de les persones LGTBI.

4.ª) Foment de la participació i la representació en igualtat d'oportunitats de les persones LGTBI, tant en l'àmbit públic com en el privat.

5.ª) Cooperació interadministrativa.

6.ª) Formació especialitzada i la deguda capacitat de les i els professionals.

7.ª) Promoció de l'estudi i la investigació sobre les realitats LGTBI.

8.ª) Foment de l'associacionisme LGTBI.

9.ª) Adequació de les actuacions a les necessitats específiques dels municipis xicotets i el món rural.

b) Drets:

1.ª) Protecció de la integritat física i moral, la dignitat i la llibertat de totes les persones.

2.ª) Protecció efectiva davant de qualsevol acte de violència o agressió contra la vida, la integritat física o psíquica en l'honor personal que tinga causa directa o indirecta en l'orientació sexual, identitat de gènere, expressió de gènere, desenvolupament sexual o grup familiar. Cap persona podrà ser pressionada per ocultar, suprimir o negar la seua orientació sexual, identitat de gènere, expressió de gènere, el seu desenvolupament sexual o grup familiar.

3.ª) Garantia d'un tractament adequat en matèria de salut, sense que cap persona pugua ser obligada a sotmetre's a tractament, procediment mèdic o examen psicològic que coarte la seua llibertat d'autodeterminació de gènere.

4.ª) Atenció a les persones que patisquen discriminació i garantia del dret de reparació.

5.ª) Atenció a la diversitat de situacions de discriminació, tenint en compte la interseccionalitat de les persones LGTBI amb qualsevol altra circumstància personal o social que pugua ser causa de discriminació.

6.ª) Protecció enfront de represàlies: S'adoptaran les mesures necessàries per a la protecció eficaç de tota persona enfront de qualsevol actuació o decisió que pugua suposar un tracte desfavorable com a represàlia davant l'exercici d'una acció judicial o administrativa.

Article 7. Prohibició de les teràpies d'aversion

Es prohibeix la pràctica de mètodes, programes i teràpies d'aversion, conversió o contracondicionament destinades a modificar l'orientació sexual, la identitat de gènere o l'expressió de gènere de les persones.

2.º) La protección frente a cualquier violación del derecho a la igualdad de las personas LGTBI comprenderá, en su caso, la adopción de cuantas medidas sean necesarias para el cese inmediato en la conducta discriminatoria, adopción de medidas cautelares, prevención de violaciones de derechos imminentes o ulteriores, indemnización de daños y perjuicios y restablecimiento pleno de la persona perjudicada en pleno ejercicio de sus derechos.

b) Derechos:

1.º) Igualdad y no discriminación por razón de orientación sexual, identidad de género, expresión de género, desarrollo sexual o grupo familiar.

2.º) Reconocimiento del derecho a la propia personalidad, que incluye el derecho a construir para sí una autodefinición con respecto a su sexualidad, incluyendo cuerpo, sexo, género, orientación sexual, identidad de género y expresión de género. Estas características son esenciales para la personalidad de cada persona y constituyen uno de los aspectos fundamentales de su autodeterminación, dignidad y libertad.

3.º) Derecho a la privacidad, sin injerencias arbitrarias en su vida privada, incluyendo el derecho a optar por revelar o no la propia orientación sexual, identidad de género o diversidad corporal.

2. En la actuación de los poderes públicos y de las administraciones de la Comunitat Valenciana regirán los siguientes principios generales y derechos en relación a las personas LGTBI:

a) Principios generales:

1.º) Integralidad y transversalidad de las medidas que se adopten.

2.º) Garantía del respeto a la pluralidad de identidades, así como a la formación respecto a identidades no binarias y a las diferencias en el desarrollo sexual.

3.º) Sensibilización, prevención y detección de la discriminación de las personas LGTBI.

4.º) Fomento de la participación y la representación en igualdad de oportunidades de las personas LGTBI, tanto en el ámbito público como en el privado.

5.º) Cooperación interadministrativa.

6.º) Formación especializada y la debida capacitación de las y los profesionales.

7.º) Promoción del estudio y la investigación sobre las realidades LGTBI.

8.º) Fomento del asociacionismo LGTBI.

9.º) Adequación de las actuaciones a las necesidades específicas de los pequeños municipios y el mundo rural.

b) Derechos:

1.º) Protección de la integridad física y moral, la dignidad y la libertad de todas las personas.

2.º) Protección efectiva frente a cualquier acto de violencia o agresión contra la vida, la integridad física o psíquica en el honor personal que tenga causa directa o indirecta en la orientación sexual, identidad de género, expresión de género, desarrollo sexual o grupo familiar. Ninguna persona podrá ser presionada por ocultar, suprimir o negar su orientación sexual, identidad de género, expresión de género, su desarrollo sexual o grupo familiar.

3.º) Garantía de un tratamiento adecuado en materia de salud, sin que ninguna persona pueda ser obligada a someterse a tratamiento, procedimiento médico o examen psicológico que coarte su libertad de autodeterminación de género.

4.º) Atención a las personas que sufran discriminación y garantía del derecho de reparación.

5.º) Atención a la diversidad de situaciones de discriminación, teniendo en cuenta la interseccionalidad de las personas LGTBI con cualquier otra circunstancia personal o social que pueda ser causa de discriminación.

6.º) Protección frente a represalias: Se adoptarán las medidas necesarias para la protección eficaz de toda persona frente a cualquier actuación o decisión que pueda suponer un trato desfavorable como represalia ante el ejercicio de una acción judicial o administrativa.

Artículo 7. Prohibición de las terapias de aversión

Se prohíbe la práctica de métodos, programas y terapias de aversión, conversión o contracondicionamiento destinadas a modificar la orientación sexual, la identidad de género o la expresión de género de las personas.

Article 8. Reconeixement i suport institucional

1. La Generalitat implementarà les mesures oportunes, amb caràcter integral, per a contribuir a l'atenció i visibilitat de les persones LGTBI en tot el territori de la comunitat autònoma. Per a això, donarà suport i promourà les campanyes i accions necessàries per a transmetre a la ciutadania el valor positiu de la diversitat sexual, familiar i de gènere, incidint en els sectors de població especialment discriminats. Així mateix, promourà la plena inclusió, en condicions d'igualtat i no-discriminació, de les persones LGTBI i els seus familiars.

2. La Generalitat durà a terme accions per a garantir el respecte a la diversitat sexual, familiar i de gènere en l'àmbit rural.

3. La Generalitat adoptarà les mesures oportunes de suport al moviment associatiu LGTBI en tot el territori, així com als grups de suport a persones amb variacions intersexuals i les seues famílies.

4. La Generalitat commemorarà i prestarà el seu suport a la celebració de dates, actes i esdeveniments que constitueixen instruments per a la visibilització, la normalització i la consolidació de la igualtat real de les persones LGTBI. Es donarà suport especialment al 17 de maig, dia internacional contra la LGTBIfobia, així com al 28 de juny, Dia de l'Orgull de LGTBI.

5. La Generalitat, en col·laboració i coordinació amb les distintes administracions, oferirà als municipis assessorament perquè puguen elaborar i portar endavant els seus plans locals LGTBI, i proposarà els recursos tècnics per a dur a terme, coordinadament, activitats, campanyes de sensibilització i totes les accions que resulten necessàries per a eradicar les situacions de discriminació per raó d'orientació sexual, identitat de gènere, expressió de gènere, desenvolupament sexual o grup familiar, incloses les denúncies a les forces i cossos de seguretat i davant l'òrgan administratiu que corresponga. Al mateix temps, s'establirà reglamentàriament un sistema d'ajudes econòmiques per a donar suport a aquestes iniciatives.

Article 9. Coordinació de les polítiques LGTBI

1. Hi haurà un òrgan específic que tinga entre les seues competències la igualtat LGTBI dins de la conselleria competent en matèria d'igualtat. Comptarà amb recursos suficients per a desenvolupar i executar les polítiques i mesures recollides en aquesta llei, així com per a la planificació i coordinació d'aquestes en l'àmbit interdepartamental i interinstitucional.

2. El Consell disposarà d'una comissió que coordine l'execució de les polítiques LGTBI, en la qual estiguen representades totes les conselleries amb competències en les matèries que es preveuen en aquesta llei, que s'executaran en col·laboració i coordinació amb l'òrgan a què es refereix el punt anterior.

3. L'Estratègia valenciana per a la igualtat LGTBI serà l'instrument pel qual es fixaran objectius i programaran actuacions i mesures en el marc del compliment de la present llei en cadascun dels seus àmbits. L'Estratègia valenciana per igualtat LGTBI haurà d'estar desenvolupada i en vigor transcorregut el termini de dos anys després de l'entrada en vigor d'aquesta llei.

4. El Consell impulsarà l'Estratègia valenciana per a la igualtat LGTBI, avaluarà de manera contínua els resultats obtinguts i formularà propostes de millora.

Article 10. El Consell Valencià LGTBI

1. Es crea el Consell Valencià LGTBI com a òrgan de participació ciutadana en matèria de drets i llibertats de les persones LGTBI i com a òrgan consultiu adscrit a la conselleria amb competències en matèria LGTBI.

Aquest òrgan, la composició i règim de funcionament del qual es desenvoluparan reglamentàriament, es reunirà com a mínim dues vegades per any.

Hi tindran representació les administracions competents en l'àmbit de l'aplicació d'aquesta llei, les associacions i organitzacions sindicals més representatives que treballen principalment en favor dels drets de les persones LGTBI i persones i professionals que hagen destacat pel seu treball i la seua qualitat d'expertes en aquest àmbit. En la seua composició es garantirà la presència mínima del 50 % de les dones, i la pluralitat, la diversitat i la transversalitat de les organitzacions, les associacions i les persones LGTBI.

Artículo 8. Reconocimiento y apoyo institucional

1. La Generalitat implementará las medidas oportunas, con carácter integral, para contribuir a la atención y visibilidad de las personas LGTBI en todo el territorio de la comunidad autónoma. Para ello, apoyará y promoverá las campañas y acciones necesarias para transmitir a la ciudadanía el valor positivo de la diversidad sexual, familiar y de género, incidiendo en los sectores de población especialmente discriminados. Asimismo, promoverá la plena inclusión, en condiciones de igualdad y no discriminación, de las personas LGTBI y sus familiares.

2. La Generalitat llevará a cabo acciones para garantizar el respeto a la diversidad sexual, familiar y de género en el ámbito rural.

3. La Generalitat adoptará las medidas oportunas de apoyo al movimiento asociativo LGTBI en todo el territorio, así como a los grupos de apoyo a personas con variaciones intersexuales y sus familias.

4. La Generalitat conmemorará y prestará su apoyo a la celebración de fechas, actos y eventos que constituyen instrumentos para la visibilización, normalización y consolidación de la igualdad real de las personas LGTBI. Se apoyarán especialmente el 17 de mayo, Día Internacional contra la LGTBIfobia, así como el 28 de junio, Día del Orgullo de LGTBI.

5. La Generalitat, en colaboración y coordinación con las diferentes administraciones, ofrecerá a los municipios asesoramiento para que puedan elaborar y llevar adelante sus planes locales LGTBI, y propondrá los recursos técnicos para llevar a cabo, coordinadamente, actividades, campañas de sensibilización y todas las acciones que resultan necesarias para erradicar las situaciones de discriminación por razón de orientación sexual, identidad de género, expresión de género, desarrollo sexual o grupo familiar, incluidas las denuncias a las fuerzas y cuerpos de seguridad y ante del órgano administrativo que corresponda. Al mismo tiempo, se establecerá reglamentariamente un sistema de ayudas económicas para dar apoyo a estas iniciativas.

Artículo 9. Coordinación de las políticas LGTBI

1. Existirá un órgano específico que tenga entre sus competencias la igualdad LGTBI dentro de la conselleria competente en materia de igualdad. Contará con recursos suficientes para desarrollar y ejecutar las políticas y medidas recogidas en esta ley, así como para la planificación y coordinación de las mismas en el ámbito interdepartamental e interinstitucional.

2. El Consell dispondrá de una comisión que coordine la ejecución de las políticas LGTBI, en el que estén representadas todas las consellerias con competencias en las materias que se contemplan en esta ley, que se ejecutarán en colaboración y coordinación con el órgano al que se refiere el punto anterior.

3. La Estrategia valenciana para la igualdad LGTBI será el instrumento por el cual se fijarán objetivos y programarán actuaciones y medidas en el marco del cumplimiento de la presente ley en cada uno de sus ámbitos. La Estrategia valenciana por igualdad LGTBI deberá estar desarrollada y en vigor transcurrido el plazo de dos años tras la entrada en vigor de la presente ley.

4. El Consell impulsará la Estrategia valenciana para la igualdad LGTBI, evaluando de manera continua los resultados obtenidos y formulando propuestas de mejora.

Artículo 10. El Consejo Valenciano LGTBI

1. Se crea el Consejo Valenciano LGTBI como un órgano de participación ciudadana en materia de derechos y libertades de las personas LGTBI y como un órgano consultivo adscrito a la conselleria con competencias en materia LGTBI.

Dicho órgano, cuya composición y régimen de funcionamiento se desarrollará reglamentariamente, se reunirá como mínimo dos veces por año.

En él tendrán representación las administraciones competentes en el ámbito de la aplicación de esta ley, las asociaciones y organizaciones sindicales más representativas que trabajan principalmente en favor de los derechos de las personas LGTBI y personas y profesionales que hayan destacado por su trabajo y su calidad de expertas en este ámbito. En su composición se garantizará la presencia mínima del 50 % de las mujeres, y la pluralidad, diversidad y transversalidad de las organizaciones, asociaciones y personas LGTBI.

2. El Consell Valencià LGTBI aprovarà i vetlarà pel desenvolupament i seguiment de l'Estratègia valenciana per a la igualtat LGTBI.

3. El Consell Valencià LGTBI elaborarà un informe anual sobre la situació del col·lectiu LGTBI, que avaluarà les polítiques previstes i implementades, compreses en l'Estratègia valenciana per la igualtat LGTBI i podrà contemplar propostes de millora i adaptació dels serveis o les administracions competents. Aquest informe serà tramès a les Corts Valencianes.

TÍTOL II

Polítiques públiques per a garantir els drets i la igualtat real i efectiva de les persones lgtbi

CAPÍTOL 1

Mesures en l'àmbit social

Article 11. Suport i protecció en situació d'especial vulnerabilitat

La Generalitat, tenint en compte la diversitat del col·lectiu LGTBI sobre la base de l'orientació sexual, identitat de gènere, expressió de gènere, desenvolupament sexual o grup familiar, de les persones que l'integren:

1. Durà a terme mesures de prevenció de la discriminació i suport a la visibilitat entre els col·lectius més vulnerables, especialment en centres, serveis i programes dels serveis socials públics i privats. A més, es donarà suport als actes de visibilització en les dates representatives d'aquest col·lectiu esmentades en l'article 8.4 d'aquesta llei, així com els altres d'importància per a aquest col·lectiu.

2. Garantirà i adoptarà les mesures necessàries per a la protecció i el respecte dels drets de les persones amb diversitat funcional en atenció a la seua orientació sexual, identitat de gènere, expressió de gènere, desenvolupament sexual o grup familiar.

Els centres i serveis d'atenció a persones amb diversitat funcional, públics o privats, vetlaran i garantiran que el respecte del dret a la no-discriminació de les persones LGTBI siga real i efectiu.

3. Vetlarà perquè no es produïsquen situacions de discriminació de les persones especialment vulnerables per raó d'edat, en atenció a la seua orientació sexual, identitat de gènere, expressió de gènere, desenvolupament sexual o grup familiar.

4. Garantirà en plena igualtat d'oportunitats l'accés a habitatges de promoció pública a parelles de persones LGTBI i vetlarà perquè no es produïska discriminació en l'accés a habitatges en lloguer.

5. Prestarà especial protecció a les persones que per tradició o cultura pogueren ser víctimes de discriminació múltiple per raó d'orientació sexual, identitat de gènere, expressió de gènere, desenvolupament sexual o grup familiar.

6. Garantirà en qualsevol cas que en tots els àmbits d'aplicació de la present llei s'aportará al personal professional les eines necessàries per a la no-discriminació i es comptará amb el personal especialitzat necessari en les diferents matèries, segons calga en els diferents protocols i mesures a prendre.

Article 12. Atenció a víctimes de violència per LGTBIfòbia

1. La Generalitat, en l'àmbit de les seues competències, prestarà una atenció integral real i efectiva a les persones víctimes de violència per LGTBIfòbia.

2. Aquesta atenció comprendrà l'assistència i assessorament jurídic, l'assistència sanitària, incloent l'atenció especialitzada i mesures socials en l'atenció primària tendents a facilitar, si fóra procedent, la seua recuperació integral.

3. S'adoptaran les mesures oportunes per a lluitar contra el ciberasetjament que pugua patir una persona per raó de la seua orientació sexual, identitat de gènere, expressió de gènere, desenvolupament sexual o grup familiar.

4. Les víctimes de violència per LGTBIfòbia tindran, a més, tots els altres drets reconeguts en l'Estatut de la víctima.

2. El Consejo Valenciano LGTBI aprobará y velará por el desarrollo y seguimiento de la Estrategia valenciana para la igualdad LGTBI.

3. El Consejo Valenciano LGTBI elaborará un informe anual sobre la situación del colectivo LGTBI, que evaluará las políticas previstas e implementadas, comprendidas en la Estrategia valenciana por la igualdad LGTBI y podrá contemplar propuestas de mejora y adaptación de los servicios o las administraciones competentes. Este informe será enviado a las Cortes Valencianas.

TÍTULO II

Políticas públicas para garantizar los derechos y la igualdad real y efectiva de las personas lgtbi

CAPÍTULO 1

Medidas en el ámbito social

Artículo 11. Apoyo y protección en situación de especial vulnerabilidad

La Generalitat, teniendo en cuenta la diversidad del colectivo LGTBI en base a la orientación sexual, identidad de género, expresión de género, desarrollo sexual o grupo familiar, de las personas que lo integran:

1. Llevará a cabo medidas de prevención de la discriminación y apoyo a la visibilidad entre los colectivos más vulnerables, especialmente en centros, servicios y programas de los servicios sociales públicos y privados. Además, se apoyarán los actos de visibilización en las fechas representativas de este colectivo mencionadas en el artículo 8.4 de esta ley, así como los demás de importancia para este colectivo.

2. Garantizará y adoptará las medidas necesarias para la protección y el respeto de los derechos de las personas con diversidad funcional en atención a su orientación sexual, identidad de género, expresión de género, desarrollo sexual o grupo familiar.

Los centros y servicios de atención a personas con diversidad funcional, públicos o privados, velarán y garantizarán que el respeto del derecho a la no discriminación de las personas LGTBI sea real y efectivo.

3. Velará por que no se produzcan situaciones de discriminación de las personas especialmente vulnerables por razón de edad, en atención a su orientación sexual, identidad de género, expresión de género, desarrollo sexual o grupo familiar.

4. Garantizará en plena igualdad de oportunidades el acceso a viviendas de promoción pública a parejas de personas LGTBI así como velará para que no se produzca discriminación en el acceso a viviendas en alquiler.

5. Prestará especial protección a las personas que por tradición o cultura pudieran ser víctimas de discriminación múltiple por razón de orientación sexual, identidad de género, expresión de género, desarrollo sexual o grupo familiar.

6. Garantizará en cualquier caso que en todos los ámbitos de aplicación de la presente ley se aportará a las personas profesionales las herramientas necesarias para la no discriminación y se contará con el personal especializado necesario en las diferentes materias, según se precise en los distintos protocolos y medidas a tomar.

Artículo 12. Atención a víctimas de violencia por LGTBIfobia

1. La Generalitat, en el ámbito de sus competencias, prestará una atención integral real y efectiva a las personas víctimas de violencia por LGTBIfobia.

2. Esta atención comprenderá la asistencia y asesoramiento jurídico, la asistencia sanitaria, incluyendo la atención especializada y medidas sociales en la atención primaria tendentes a facilitar, si así fuese preciso, su recuperación integral.

3. Se adoptarán las medidas oportunas para luchar contra el ciberasetjamiento que pueda sufrir una persona por razón de su orientación sexual, identidad de género, expresión de género, desarrollo sexual o grupo familiar.

4. Las víctimas de violencia por LGTBIfobia, tendrán, además, todos los demás derechos reconocidos en el Estatuto de la víctima.

Article 13. Serveis d'assessorament i suport a les persones LGTBI, els seus familiars i persones acostades

La Generalitat garantirà el dret de les persones LGTBI a:

1. Un servei públic d'informació, orientació i assessorament integral, inclòs el psicològic, legal, administratiu i social, amb inclusió dels seus familiars i persones acostades, amb independència de la seua procedència i situació administrativa, en relació amb les necessitats de suport específicament lligades a la condició de persona LGTBI, així com a la interseccionalitat, seguint els principis de proximitat i no-segregació.

2. La promoció de la defensa dels seus drets i de lluita contra la discriminació que pateix en l'àmbit social, rural, cultural, laboral, sanitari i educatiu.

3. Rebre atenció adequada per part de la Generalitat, així com d'aquelles entitats, sindicats o empreses que desenvolupen programes o serveis subvencionats per l'administració local i autonòmica dirigits a les persones LGTBI.

Article 14. Habitatges per a acolliment temporal de persones LGTBI en risc d'exclusió

La Generalitat crearà un servei d'acolliment residencial per a persones LGTBI en situació d'especial vulnerabilitat o d'exclusió a causa de la seua orientació sexual, identitat de gènere, expressió de gènere, desenvolupament sexual o grup familiar.

CAPÍTOL 2

Mesures en l'àmbit de la salut

Article 15. Protecció del dret a la salut física, mental, sexual i reproductiva

1. Totes les persones tenen dret al més alt nivell de gaudi de la salut física i mental, inclosa la salut sexual i reproductiva, sense cap discriminació per raó de la seua orientació sexual, identitat de gènere, expressió de gènere, desenvolupament sexual o grup familiar.

2. El sistema sanitari públic de la Comunitat Valenciana:

a) Garantirà que la política sanitària siga respectuosa cap a totes les persones amb independència de la seua orientació sexual, identitat de gènere, expressió de gènere, desenvolupament sexual o grup familiar.

b) Incorporarà serveis i programes específics de promoció, prevenció i atenció a les necessitats particulars de les persones LGTBI. Algunes d'aquestes mesures s'estendran a les seues famílies, parelles i entorn social, especialment quan siguen menors d'edat.

c) Inclourà en les campanyes institucionals que s'organitzen sobre temes d'actualitat sanitària, la realitat de les persones LGTBI.

d) Garantirà, en l'àmbit de la donació de sang, medul·la òssia, teixits i òrgans, la igualtat de drets i obligacions de les persones LGTBI, i només atindrà els criteris d'exclusió de caràcter mèdic que tinguen un fonament científic demostrat.

e) Crearà un protocol de coordinació entre els diferents serveis perquè l'atenció sanitària siga completa i estiga d'acord amb els principis recollits en la present llei.

Article 16. Atenció sanitària en l'àmbit reproductiu i sexual

1. El sistema sanitari públic de la Comunitat Valenciana promourà la realització de programes i protocols específics que donen resposta a les necessitats pròpies i, en particular, a la salut sexual i reproductiva de les persones LGTBI.

2. Estarà garantit l'accés a les tècniques de reproducció assistida i en seran beneficiàries totes les persones amb capacitat gestant o les seues parelles, en règim d'igualtat i no-discriminació.

Article 17. Formació del personal sanitari

Serán obligacions del sistema sanitari públic de la Comunitat Valenciana:

1. Garantir que les persones professionals sanitàries, especialment les que exercisquen tasques relacionades amb la salut sexual i reproductiva, compten amb la formació adequada quant a la diversitat sexual i de gènere, d'acord amb els principis recollits en aquesta llei.

2. Establir les mesures adequades, en col·laboració amb les societats professionals corresponents i amb les universitats de la Comunitat

Artículo 13. Servicios de asesoramiento y apoyo a las personas LGTBI, sus familiares y personas allegadas

La Generalitat garantizará el derecho de las personas LGTBI a:

1. Un servicio público de información, orientación y asesoramiento integral, incluido el psicológico, legal, administrativo y social, con inclusión de sus familiares y personas allegadas, con independencia de su procedencia y situación administrativa, en relación con las necesidades de apoyo específicamente ligadas a la condición de persona LGTBI, así como a la interseccionalidad, siguiendo los principios de cercanía y no segregación.

2. La promoción de la defensa de sus derechos y de lucha contra la discriminación que padece en el ámbito social, rural, cultural, laboral, sanitario y educativo.

3. Recibir atención adecuada por parte de la Generalitat, así como de aquellas entidades, sindicatos o empresas que desarrollen programas o servicios subvencionados por la administración local y autonómica dirigidos a las personas LGTBI.

Artículo 14. Viviendas para acogimiento temporal de personas LGTBI en riesgo de exclusión

La Generalitat creará un servicio de acogida residencial para personas LGTBI en situación de especial vulnerabilidad o de exclusión a causa de su orientación sexual, identidad de género, expresión de género, desarrollo sexual o grupo familiar.

CAPÍTULO 2

Medidas en el ámbito de la salud

Artículo 15. Protección del derecho a la salud física, mental, sexual y reproductiva

1. Todas las personas tienen derecho al más alto nivel de disfrute de la salud física y mental, incluida la salud sexual y reproductiva, sin discriminación alguna por razón de su orientación sexual, identidad de género, expresión de género, desarrollo sexual o grupo familiar.

2. El sistema sanitario público de la Comunitat Valenciana:

a) Garantizará que la política sanitaria sea respetuosa hacia todas las personas con independencia de su orientación sexual, identidad de género, expresión de género, desarrollo sexual o grupo familiar.

b) Incorporará servicios y programas específicos de promoción, prevención y atención a las necesidades particulares de las personas LGTBI. Algunas de estas medidas se extenderán a sus familias, parejas y entorno social, en especial cuando sean menores de edad.

c) Incluirá en las campañas institucionales que se organicen sobre temas de actualidad sanitaria, la realidad de las personas LGTBI.

d) Garantizará, en el ámbito de la donación de sangre, médula ósea, tejidos y órganos, la igualdad de derechos y obligaciones de las personas LGTBI, atendiendo únicamente a los criterios de exclusión de carácter médico que tengan demostrado fundamento científico.

e) Creará un protocolo de coordinación entre los diferentes servicios para que la atención sanitaria sea completa y en consonancia con los principios recogidos en la presente ley.

Artículo 16. Atención sanitaria en el ámbito reproductivo y sexual

1. El sistema sanitario público de la Comunitat Valenciana promoverá la realización de programas y protocolos específicos que den respuesta a las necesidades propias y, en particular, a la salud sexual y reproductiva de las personas LGTBI.

2. Estará garantizado el acceso a las técnicas de reproducción asistida, siendo beneficiarias todas las personas con capacidad gestante o sus parejas, en régimen de igualdad y no discriminación.

Artículo 17. Formación del personal sanitario

Serán obligaciones del sistema sanitario público de la Comunitat Valenciana:

1. Garantizar que las personas profesionales sanitarias, especialmente las que ejerzan tareas relacionadas con la salud sexual y reproductiva, cuenten con la formación adecuada en cuanto a la diversidad sexual y de género, de acuerdo con los principios recogidos en esta ley.

2. Establecer las medidas adecuadas, en colaboración con las sociedades profesionales correspondientes y con las universidades de la

Valenciana, per a facilitar, en el marc del foment i participació en les activitats d'investigació en el camp de les ciències de la salut i innovació tecnològica, el dret del personal professional a rebre formació específica de qualitat en matèria de diversitat sexual i de gènere.

3. Promoure la realització d'estudis, recerca i desenvolupament de polítiques sanitàries específiques en matèria d'orientació sexual, identitat de gènere i desenvolupament sexual en estreta col·laboració amb les societats professionals corresponents i amb les universitats de la Comunitat Valenciana.

Article 18. Guies de recomanacions

Amb l'objectiu de facilitar l'accés a les prestacions i oferir la millor informació possible, des del sistema sanitari públic de la Comunitat Valenciana s'elaboraran guies d'informació i recomanacions sobre els serveis oferits per la sanitat pública valenciana i sobre informació sanitària a les persones LGTBI i el seu entorn.

Article 19. Campanyes de prevenció d'infeccions de transmissió sexual

En les campanyes de prevenció d'infeccions de transmissió sexual es tindrà en compte la realitat del col·lectiu LGTBI, amb la creació de missatges inclusius i que mostren la diversitat sexual i de gènere. A més a més, en el cas d'incidència puntual en qüestions de salut que afecten el col·lectiu LGTBI es generaran campanyes específiques per a reduir l'impacte i fomentar la conscienciació dins del col·lectiu.

Article 20. Documentació

La Generalitat, en l'àmbit de les seues competències, adoptarà els mecanismes necessaris per tal que la documentació administrativa i els formularis mèdics s'adeqüen a l'heterogeneïtat del fet familiar i a les circumstàncies de les persones LGTBI.

CAPÍTOL 3

Mesures en l'àmbit de l'educació

Article 21. Accions en matèria de diversitat sexual, familiar i de gènere

1. Tota persona té dret a rebre una educació en condicions d'igualtat, sense exposar-se a cap discriminació per motius d'orientació sexual, identitat de gènere, expressió de gènere, desenvolupament sexual o grup familiar.

2. Per a fer efectius aquests drets i garantir la participació social de l'alumnat en condicions igualitàries, la conselleria competent en matèria d'educació:

a) Vetlarà perquè el sistema educatiu siga un espai segur, respectuós, lliure de tota pressió, agressió o discriminació per motius d'orientació sexual, identitat de gènere, expressió de gènere, desenvolupament sexual o grup familiar de totes les persones que conformen la comunitat educativa i aplicarà polítiques efectives que garantisquen la igualtat en la diversitat.

b) Incorporarà el tractament de la diversitat sexual, familiar, de gènere i de desenvolupament sexual en la normativa reguladora del sistema educatiu.

c) Realitzarà, en col·laboració amb les universitats valencianes i amb les entitats sense ànim de lucre amb experiència en aquest àmbit, estudis de diagnòstic sobre la situació de les persones LGTBI en l'àmbit educatiu. El resultat d'aquests estudis serà la base per a implementar polítiques educatives que promoguen la igualtat en la diversitat.

d) En l'àmbit de les seues competències, inclourà, en els currículums reglats i en l'ordenació acadèmica, continguts referents a la diversitat d'orientacions sexuals, d'identitats i expressions de gènere, familiar i de desenvolupament sexual, i els inclourà de forma transversal en totes les assignatures, àrees i mòduls del currículum, per a garantir un millor coneixement d'aquesta realitat diversa.

e) Elaborarà programes i guies d'educació sexual que tracten la diversitat sexual, de gènere, familiar i de desenvolupament sexual. Aquests continguts estaran seqüenciats per nivells educatius i elaborats sota criteris estandaritzats, d'acord amb les recomanacions dels

Comunitat Valenciana, para facilitar, en el marco del fomento y participación en las actividades de investigación en el campo de las ciencias de la salud e innovación tecnológica, el derecho de las personas profesionales a recibir formación específica de calidad en materia de diversidad sexual y de género.

3. Promover la realización de estudios, investigación y desarrollo de políticas sanitarias específicas en materia de orientación sexual, identidad de género y desarrollo sexual en estrecha colaboración con las sociedades profesionales correspondientes y con las universidades de la Comunitat Valenciana.

Artículo 18. Guías de recomendaciones

Con el objetivo de facilitar el acceso a las prestaciones y ofrecer la mejor información posible, desde el sistema sanitario público de la Comunitat Valenciana se elaborarán guías de información y recomendaciones sobre los servicios ofertados por la sanidad pública valenciana y sobre información sanitaria a las personas LGTBI y su entorno.

Artículo 19. Campañas de prevención de infecciones de transmisión sexual

En las campañas de prevención de infecciones de transmisión sexual se tendrá en cuenta la realidad del colectivo LGTBI, creando mensajes inclusivos y que muestren la diversidad sexual y de género. Además, en caso de incidencia puntual en cuestiones de salud que afecten al colectivo LGTBI se generarán campañas específicas para reducir el impacto y fomentar la concienciación dentro del colectivo.

Artículo 20. Documentación

La Generalitat, en el ámbito de sus competencias, adoptará los mecanismos necesarios para que la documentación administrativa y los formularios médicos se adecuen a la heterogeneidad del hecho familiar y a las circunstancias de las personas LGTBI.

CAPÍTULO 3

Medidas en el ámbito de la educación

Artículo 21. Acciones en materia de diversidad sexual, familiar y de género

1. Toda persona tiene derecho a recibir una educación en condiciones de igualdad, sin exponerse a ninguna discriminación por motivos de orientación sexual, identidad de género, expresión de género, desarrollo sexual o grupo familiar.

2. Para hacer efectivos estos derechos y garantizar la participación social del alumnado en condiciones igualitarias, la conselleria competente en materia de educación:

a) Velará porque el sistema educativo sea un espacio seguro, respetuoso, libre de toda presión, agresión o discriminación por motivos de orientación sexual, identidad de género, expresión de género, desarrollo sexual o grupo familiar de todas las personas que conforman la comunidad educativa y aplicará políticas efectivas que garanticen la igualdad en la diversidad.

b) Incorporará el tratamiento de la diversidad sexual, familiar, de género y de desarrollo sexual en la normativa reguladora del sistema educativo.

c) Realizará, en colaboración con las universidades valencianes y con las entidades sin ánimo de lucro con experiencia en este ámbito, estudios de diagnóstico sobre la situación de las personas LGTBI en el ámbito educativo. El resultado de estos estudios será la base para implementar políticas educativas que promuevan la igualdad en la diversidad.

d) En el ámbito de sus competencias, incluirá, en los currículos reglados y en la ordenación académica, contenidos referentes a la diversidad de orientaciones sexuales, de identidades y expresiones de género, familiar y de desarrollo sexual, y los incluirá de forma transversal en todas las asignaturas, áreas y módulos del currículum, para garantizar un mejor conocimiento de esta realidad diversa.

e) Elaborará programas y guías de educación sexual que traten la diversidad sexual, de género, familiar y de desarrollo sexual. Estos contenidos estarán secuenciados por niveles educativos y elaborados bajo criterios estandarizados, de acuerdo con las recomendaciones de los

organismes internacionals, des d'un punt de vista científic, objectiu i no doctrinal.

Article 22. Accions de prevenció, acompanyament i intervenció

1. Tota persona té dret a desenvolupar-se lliurement i íntegrament, sense exposar-se a cap discriminació per motius d'orientació sexual, identitat de gènere, expressió de gènere, desenvolupament sexual o grup familiar.

2. Per això, la conselleria competent en matèria d'educació:

a) Establirà especificacions d'actuació en els protocols de prevenció, acompanyament i intervenció davant supòsits d'assetjament o violència, quan estiguen motivats per LGTBIfòbia, de manera que es protegeixca la integritat de les persones víctimes, la protecció de les dades, la intimitat d'aquestes persones i s'eviten situacions de victimització secundària.

b) Garantirà la coordinació necessària amb les àrees de sanitat i d'igualtat i polítiques inclusives, i amb aquelles altres que siga necessari, en l'aplicació de totes les actuacions de prevenció, acompanyament i intervenció davant supòsits d'assetjament o violència per LGTBIfòbia, amb vista a actuar de forma ràpida i diligent quan es produïsquen accions discriminatòries o atentatòries contra la integritat d'aquestes persones.

c) Facilitarà la informació sobre els mecanismes de denúncia existents en l'ordenament jurídic, tant a l'alumnat com al personal docent i al personal d'administració i serveis, perquè qualsevol persona víctima, que siga testimoni o tinga indicis d'actuacions discriminatòries per motius d'orientació sexual, identitat de gènere, expressió de gènere, desenvolupament sexual o grup familiar, les comuniqui als òrgans corresponents per la via protocol·lària.

d) Assegurarà l'atenció i el suport dels equips directius i de la inspecció d'educació a les persones LGTBI pertanyents a la comunitat educativa que pogueren ser objecte de discriminació en les instal·lacions del centre o en l'entorn educatiu, físic o virtual.

Article 23. Accions de formació, participació i divulgació

1. Tota persona té dret a la lliure informació i a rebre una formació integral, sense exposar-se a cap discriminació per motius d'orientació sexual, identitat de gènere, expressió de gènere, desenvolupament sexual o grup familiar.

2. Per a això, la conselleria competent en matèria d'educació:

a) Garantirà que el personal docent no universitari, a través dels plans de formació del professorat, reba formació necessària i adequada per a conèixer i integrar en la labor docent i tutorial el tractament de la diversitat, de manera que es contribuïska a previndre, detectar, visibilitzar i eliminar prejudicis basats en una concepció binària i heteronormativa de la sexualitat, el sexisme, la LGTBIfòbia i la violència masclista.

b) Organitzarà cursos de formació específics sobre diversitat sexual, familiar, de gènere i de desenvolupament sexual dirigits a la inspecció d'educació, els equips directius, els equips orientadors, les tutores i els tutors i el professorat en general, impartits per persones expertes. Així mateix, fomentarà activitats de sensibilització amb la col·laboració de col·lectius LGTBI i de mares, pares i familiars d'LGTBI.

c) Promourà campanyes de divulgació i foment del respecte a la diversitat d'orientacions sexuals, identitats i expressions de gènere, models de família i desenvolupament sexual, dirigits a tota la comunitat educativa i, en particular, a les famílies de l'alumnat.

d) Facilitarà la creació d'espais i canals de participació en els quals pares, mares, familiars, alumnat, personal docent, personal d'administració i serveis i persones de l'entorn escolar vinculades al centre, puguen debatre sobre qüestions relatives a la diversitat i la coeducació, expressar dubtes o comportaments, rebre formació i informació a través de jornades i tallers, i participar en l'elaboració de propostes per a l'assoliment d'una igualtat en la diversitat real i enriquidora.

Article 24. Actuacions específiques en els centres educatius

Per a garantir que totes les persones que conformen la comunitat educativa puguen exercir els drets fonamentals que ampara la legislació autonòmica, estatal i internacional, els centres educatius:

organismos internacionales, desde un punto de vista científico, objetivo y no doctrinal.

Artículo 22. Acciones de prevención, acompañamiento e intervención

1. Toda persona tiene derecho a desarrollarse libre e íntegramente, sin exponerse a ninguna discriminación por motivos de orientación sexual, identidad de género, expresión de género, desarrollo sexual o grupo familiar.

2. Por eso, la conselleria competente en materia de educación:

a) Establecerá especificaciones de actuación en los protocolos de prevención, acompañamiento e intervención ante supuestos de acoso o violencia, cuando estén motivados por LGTBIfobia, de forma que se proteja la integridad de las personas víctimas, la protección de los datos, la intimidad de estas personas y se eviten situaciones de victimización secundaria.

b) Garantizará la coordinación necesaria con las áreas de sanidad y de igualdad y políticas inclusivas, y con aquellas otras que sea necesario, en la aplicación de todas las actuaciones de prevención, acompañamiento e intervención ante supuestos de acoso o violencia por LGTBIfobia, en orden a actuar de forma rápida y diligente cuando se produzcan acciones discriminatorias o atentatorias contra la integridad de estas personas.

c) Facilitará la información sobre los mecanismos de denuncia existentes en el ordenamiento jurídico, tanto al alumnado como al personal docente y al personal de administración y servicios, para que cualquiera persona víctima, que sea testigo o tenga indicios de actuaciones discriminatorias por motivos de orientación sexual, identidad de género, expresión de género, desarrollo sexual o grupo familiar, las comuniqui a los órganos correspondientes por la vía protocolaria.

d) Asegurará la atención y el apoyo de los equipos directivos y de la inspección de educación a las personas LGTBI pertenecientes a la comunidad educativa que pudieran ser objeto de discriminación en las instalaciones del centro o en el entorno educativo, físico o virtual.

Artículo 23. Acciones de formación, participación y divulgación

1. Toda persona tiene derecho a la libre información y a recibir una formación integral, sin exponerse a ninguna discriminación por motivos de orientación sexual, identidad de género, expresión de género, desarrollo sexual o grupo familiar.

2. Para lo cual, la conselleria competente en materia de educación:

a) Garantizará que el personal docente no universitario, a través de los planes de formación del profesorado, reciba formación necesaria y adecuada para conocer e integrar en la labor docente y tutorial el tratamiento de la diversidad, de forma que se contribuya a prevenir, detectar, visibilizar y eliminar prejuicios basados en una concepción binaria y heteronormativa de la sexualidad, el sexismo, la LGTBIfobia y la violencia machista.

b) Organizará cursos de formación específicos sobre diversidad sexual, familiar, de género y de desarrollo sexual dirigidos a la inspección de educación, los equipos directivos, los equipos orientadores, las tutoras y los tutores y el profesorado en general, impartidos por personas expertas. Asimismo, fomentará actividades de sensibilización con la colaboración de colectivos LGTBI y de madres, padres y familiares de LGTBI.

c) Promoverá campañas de divulgación y fomento del respeto a la diversidad de orientaciones sexuales, identidades y expresiones de género, modelos de familia y desarrollo sexual, dirigidas a toda la comunidad educativa y, en particular, a las familias del alumnado.

d) Facilitará la creación de espacios y canales de participación en que padres, madres, familiares, alumnado, personal docente, personal de administración y servicios y personas del entorno escolar vinculadas al centro, puedan debatir sobre cuestiones relativas a la diversidad y la coeducación, expresar dudas o comportamientos, recibir formación e información a través de jornadas y talleres, y participar en la elaboración de propuestas para el logro de una igualdad en la diversidad real y enriquecedora.

Artículo 24. Actuaciones específicas en los centros educativos

Para garantizar que todas las personas que conforman la comunidad educativa puedan ejercer los derechos fundamentales que ampara la legislación autonómica, estatal e internacional, los centros educativos:

1. Inclouran, en el projecte educatiu i en tots els documents que regulen la vida del centre, la promoció de la igualtat en la diversitat i la no-discriminació de les persones LGTBI.

2. Integraran en els respectius plans d'igualtat, convivència, d'acció tutorial, d'inclusió i d'atenció a la diversitat, totes les estratègies pedagògiques i psicopedagògiques al seu abast encaminades a garantir la igualtat en la diversitat, la no-discriminació cap a les persones LGTBI, així com mesures preventives, d'acompanyament i intervenció que donen resposta a possibles casos de vulneració de drets o violència infringida cap a aquestes persones.

3. Determinaran en els reglaments de règim intern la catalogació de faltes per LGTBIfòbia i les mesures disciplinàries a emprendre en cada cas, d'acord amb la normativa reguladora dels drets i deures de les persones que conformen la comunitat educativa.

4. Comunicaran a través dels registres d'incidències oficials els casos d'assetjament o violència contra les persones LGTBI detectats en el centre educatiu o en l'entorn escolar, físic o virtual, sense vulnerar el dret a la intimitat i la confidencialitat de les dades.

5. Inclouran en els plans d'acció tutorial de les etapes d'educació infantil, primària, secundària obligatòria, batxillerat i formació professional, si més no, un programa d'educació sexual que incloga la diversitat sexual, familiar i de gènere.

6. Organitzaran, dins del pla de formació del centre, cursos de formació sobre diversitat sexual, familiar, de gènere i de desenvolupament sexual impartits per persones expertes.

7. Fomentaran activitats de sensibilització amb la col·laboració de col·lectius LGTBI i de mares, pares i familiars d'LGTBI.

Totes aquestes accions incorporades als documents, plans i programes aprovats pels centres educatius, i aquelles altres que incorporen els centres per raó de la seua autonomia pedagògica, hauran de basar-se en fonts de referència avalades per la literatura científica sobre la matèria i remetre a les normes internacionals que garanteixen la protecció dels drets humans i els principis d'igualtat i no-discriminació continguts en els tractats signats per l'Estat espanyol.

Article 25. Actuacions en l'àmbit universitari

Per a garantir que totes les persones que conformen la comunitat universitària puguen exercir els drets fonamentals emparats per la legislació autonòmica, estatal i internacional, les universitats valencianes:

1. Garantiran el respecte i la protecció del dret a la igualtat i la no-discriminació per qüestions relacionades amb l'orientació sexual, identitat de gènere, expressió de gènere, desenvolupament sexual o grup familiar, en qualsevol de les seues manifestacions. Aquesta protecció s'aplica a tota la comunitat universitària.

2. Promouran accions informatives, divulgatives i formatives entorn de l'orientació sexual, identitat de gènere, expressió de gènere, desenvolupament sexual o grup familiar, en qualsevol de les seues manifestacions, que permeten detectar, prevenir i corregir accions de discriminació o assetjament en el context universitari.

3. Pararan atenció, protecció i suport a l'alumnat, personal docent i personal d'administració i serveis que poguera ser objecte de discriminació per orientació sexual, identitat de gènere, expressió de gènere, desenvolupament sexual o grup familiar en el si de la comunitat universitària. Per a això, podran crear oficines d'atenció i informació a les persones LGTBI.

4. Donaran suport a la realització d'estudis i projectes d'investigació sobre la situació de la diversitat sexual, d'identitats i expressions de gènere, familiar i de desenvolupament sexual, en tots els seus vessants i àmbits socials, i promouran grups d'investigació especialitzats en la realitat del col·lectiu LGTBI.

CAPÍTOL 4

Mesures en l'àmbit de l'ocupació i de la responsabilitat social

Article 26. Integració del dret a la igualtat de tracte i oportunitats de les persones LGTBI

1. La conselleria competent en matèria d'ocupació ha de tindre en compte, en les seues polítiques, el dret de les persones a no ser discrimina-

1. Incluirán, en el proyecto educativo y en todos los documentos que regulan la vida del centro, la promoción de la igualdad en la diversidad y la no discriminación de las personas LGTBI.

2. Integrarán en los respectivos planes de igualdad, convivencia, de acción tutorial, de inclusión y de atención a la diversidad, todas las estrategias pedagógicas y psicopedagógicas a su alcance encaminadas a garantizar la igualdad en la diversidad, la no discriminación hacia las personas LGTBI, así como medidas preventivas, de acompañamiento e intervención que dan respuesta a posibles casos de vulneración de derechos o violencia infringida hacia estas personas.

3. Determinarán en los reglamentos de régimen interno la catalogación de faltas por LGTBIfobia y las medidas disciplinarias a emprender en cada caso, de acuerdo con la normativa reguladora de los derechos y deberes de las personas que conforman la comunidad educativa.

4. Comunicarán a través de los registros de incidencias oficiales los casos de acoso o violencia contra las personas LGTBI detectados en el centro educativo o en el entorno escolar, físico o virtual, sin vulnerar el derecho a la intimidad y la confidencialidad de los datos.

5. Incluirán en los planes de acción tutorial de las etapas de educación infantil, primaria, secundaria obligatoria, bachillerato y formación profesional, cuando menos, un programa de educación sexual que incluya la diversidad sexual, familiar y de género.

6. Organizarán, dentro del plan de formación del centro, cursos de formación sobre diversidad sexual, familiar, de género y de desarrollo sexual impartidos por personas expertas.

7. Fomentarán actividades de sensibilización con la colaboración de colectivos LGTBI y de madres, padres y familiares de LGTBI.

Todas estas acciones incorporadas a los documentos, planes y programas aprobados por los centros educativos, y aquellas otras que incorporan los centros en virtud de su autonomía pedagógica, tendrán que basarse en fuentes de referencia avaladas por la literatura científica sobre la materia y remitir a las normas internacionales que garantizan la protección de los derechos humanos y los principios de igualdad y no discriminación contenidos en los tratados firmados por el Estado español.

Artículo 25. Actuaciones en el ámbito universitario

Para garantizar que todas las personas que conforman la comunidad universitaria puedan ejercer los derechos fundamentales amparados por la legislación autonómica, estatal e internacional, las universidades valencianas:

1. Garantizarán el respeto y la protección del derecho a la igualdad y la no discriminación por cuestiones relacionadas con la orientación sexual, identidad de género, expresión de género, desarrollo sexual o grupo familiar, en cualquiera de sus manifestaciones. Esta protección será aplicable a toda la comunidad universitaria.

2. Promoverán acciones informativas, divulgativas y formativas en torno a la orientación sexual, identidad de género, expresión de género, desarrollo sexual o grupo familiar, en cualquiera de sus manifestaciones, que permitan detectar, prevenir y corregir acciones de discriminación o acoso en el contexto universitario.

3. Prestarán atención, protección y apoyo al alumnado, personal docente y personal de administración y servicios que pudiera ser objeto de discriminación por orientación sexual, identidad de género, expresión de género, desarrollo sexual o grupo familiar en el seno de la comunidad universitaria. Al efecto, podrán crear oficinas de atención e información a las personas LGTBI.

4. Apoyarán la realización de estudios y proyectos de investigación sobre la situación de la diversidad sexual, de identidades y expresiones de género, familiar y de desarrollo sexual, en todas sus vertientes y ámbitos sociales, y promoverán grupos de investigación especializados en la realidad del colectivo LGTBI.

CAPÍTULO 4

Medidas en el ámbito del empleo y de la responsabilidad social

Artículo 26. Integración del derecho a la igualdad de trato y oportunidades de las personas LGTBI

1. La conselleria competente en materia de empleo debe tener en cuenta, en sus políticas, el derecho de las personas a no ser discrimina-

minades per raó d'orientació sexual, identitat de gènere, expressió de gènere, desenvolupament sexual o grup familiar.

2. Les empreses han de respectar la igualtat de tracte, de condicions i d'oportunitats de les persones LGTBI. Per aquesta raó, han d'adoptar mesures dirigides a garantir el seu accés al treball en condicions d'igualtat, per mèrit i capacitat, i evitar qualsevol tipus de discriminació.

3. El Consell impulsarà mesures per a fomentar la igualtat i la no-discriminació de persones LGTBI, especialment dirigides a les xicotetes i mitjanes empreses, que inclouran el suport tècnic necessari.

Article 27. Polítiques de foment de la igualtat i no-discriminació en l'ocupació

1. La Generalitat durà a terme polítiques d'ocupació que garantisquen l'exercici del dret al treball per a les persones LGTBI.

2. Per a això, adoptarà mesures adequades i eficaçes que tinguen per objecte:

a) La promoció i defensa de la igualtat de tracte en l'accés a l'ocupació o una vegada les persones es troben ocupades.

b) Promoure en l'àmbit de la formació el respecte dels drets d'igualtat i no-discriminació de les persones LGTBI.

c) La prevenció, correcció i eliminació de tota forma de discriminació per orientació sexual, identitat de gènere, expressió de gènere, desenvolupament sexual o grup familiar, en matèria d'accés a l'ocupació, contractació i condicions de treball.

d) Informació i divulgació sobre drets i normativa.

e) En el marc de les seues competències, el control del compliment efectiu dels drets laborals i de prevenció de riscos laborals de les persones LGTBI per part de la Inspecció de Treball i Seguretat Social.

f) Incorporar en les convocatòries d'ajudes i subvencions de foment de l'ocupació criteris d'igualtat d'oportunitats.

g) Incorporar en les convocatòries d'ajudes per a la conciliació de la vida laboral i familiar clàusules que contemplen l'heterogeneïtat del fet familiar.

h) L'impuls, a través dels agents socials, de la inclusió en els convenis col·lectius, de clàusules de promoció, prevenció, eliminació i correcció de tota forma de discriminació per causa d'orientació sexual, identitat de gènere, expressió de gènere, desenvolupament sexual o grup familiar, així com de procediments per a donar via a les denúncies per assetjament.

Article 28. Accions en l'àmbit de la responsabilitat social empresarial

1. La Generalitat impulsarà l'adopció per part de les empreses de codis ètics i de conducta que inclouen mesures de protecció davant de la discriminació per raons d'orientació sexual, identitat de gènere, expressió de gènere, desenvolupament sexual o grup familiar.

2. Així mateix, la Generalitat divulgarà les bones pràctiques realitzades per les empreses en matèria d'inclusió i de promoció i garantia d'igualtat i no-discriminació per raó d'orientació sexual, identitat de gènere, expressió de gènere, desenvolupament sexual o grup familiar.

CAPÍTOL 5

Mesures en l'àmbit familiar, la infància i l'adolescència

Article 29. Protecció de la infància, l'adolescència i de la diversitat familiar

1. La present llei atorga protecció jurídica davant de qualsevol tipus de discriminació en la unió de persones del mateix sexe, ja siga de fet o de dret, en la relació de parentiu, ja siga per filiació o afinitat, així com en les unitats monoparentals, amb fills i filles al seu càrrec.

2. En cas de defunció d'una de les persones integrants d'una unió de fet, l'altra persona de la parella tindrà dret a ser escoltada en els tràmits i gestions relatius a la identificació i disposició del cadàver, l'enterrament, la recepció d'objectes personals o qualsevol altre tràmit o gestió necessaris, segons la legislació vigent.

Així mateix, tindrà dret, quan l'habitatge comú no fóra de la seua propietat o no figurara com a titular de l'arrendament, a entrar a l'habitatge per a recollir els seus efectes personals.

das por razón de orientación sexual, identidad de género, expresión de género, desarrollo sexual o grupo familiar.

2. Las empresas deben respetar la igualdad de trato, de condiciones y de oportunidades de las personas LGTBI. Por esta razón, deben adoptar medidas dirigidas a garantizar su acceso al trabajo en condiciones de igualdad, por mérito y capacidad, y evitar cualquier tipo de discriminación.

3. El Consell impulsarà mesures para fomentar la igualdad y la no discriminación de personas LGTBI, especialmente dirigidas a las pequeñas y medianas empresas, que incluirán el apoyo técnico necesario.

Artículo 27. Políticas de fomento de la igualdad y no discriminación en el empleo

1. La Generalitat llevarà a cabo políticas de empleo que garanticen el ejercicio del derecho al trabajo para las personas LGTBI.

2. A tal efecto, adoptará medidas adecuadas y eficaçes que tengan por objeto:

a) La promoción y defensa de la igualdad de trato en el acceso al empleo o una vez las personas se encuentren empleadas.

b) Promover en el ámbito de la formación el respeto de los derechos de igualdad y no discriminación de las personas LGTBI.

c) La prevención, corrección y eliminación de toda forma de discriminación por orientación sexual, identidad de género, expresión de género, desarrollo sexual o grupo familiar, en materia de acceso al empleo, contratación y condiciones de trabajo.

d) Información y divulgación sobre derechos y normativa.

e) En el marco de sus competencias, el control del cumplimiento efectivo de los derechos laborales y de prevención de riesgos laborales de las personas LGTBI por parte de la Inspección de Trabajo y Seguridad Social.

f) Incorporar en las convocatorias de ayudas y subvenciones de fomento del empleo criterios de igualdad de oportunidades.

g) Incorporar en las convocatorias de ayudas para la conciliación de la vida laboral y familiar, cláusulas que contemplen la heterogeneidad del hecho familiar.

h) El impulso, a través de los agentes sociales, de la inclusión en los convenios colectivos, de cláusulas de promoción, prevención, eliminación y corrección de toda forma de discriminación por causa de orientación sexual, identidad de género, expresión de género, desarrollo sexual o grupo familiar, así como de procedimientos para dar cauce a las denuncias por acoso.

Artículo 28. Acciones en el ámbito de la responsabilidad social empresarial

1. La Generalitat impulsarà la adopció per part de les empreses de còdigos ètics i de conducta que contemplen mesures de protecció frent a la discriminació per raons de orientació sexual, identitat de gènere, expressió de gènere, desenvolupament sexual o grup familiar.

2. Asimismo, la Generalitat divulgarà las buenas prácticas realizadas por las empresas en materia de inclusión y de promoción y garantía de igualdad y no discriminación por razón de orientación sexual, identidad de género, expresión de género, desarrollo sexual o grupo familiar.

CAPÍTULO 5

Medidas en el ámbito familiar, la infancia y la adolescencia

Artículo 29. Protección de la infancia, la adolescencia y de la diversidad familiar

1. La presente ley otorga protección jurídica frente a cualquier tipo de discriminación en la unión de personas del mismo sexo, ya sea de hecho o de derecho, en la relación de parentesco, ya sea por filiació o afinidad, así como en las unidades monoparentales, con hijos e hijas a su cargo.

2. En caso de fallecimiento de una de las personas integrantes de una unión de hecho, la otra persona de la pareja tendrá derecho a ser oída en los trámites y gestiones relativos a la identificación y disposición del cadáver, el entierro, la recepción de objetos personales o cualquier otro trámite o gestión necesarios, según la legislación vigente.

Asimismo, tendrá derecho, cuando la vivienda común no fuera de su propiedad o no figurase como titular del arrendamiento, a entrar en la vivienda para recoger sus enseres personales.

3. Es fomentarà el respecte i la protecció dels xiquets i les xiquetes que visquen en el si d'una família LGTBI.

4. S'adoptaran mesures específiques de suport, mediació i protecció en els supòsits de xiquetes, xiquets, adolescents i joves que estiguen sotmesos a pressió o maltractament psicològic en l'àmbit familiar a causa de la seua orientació sexual, identitat de gènere, expressió de gènere, desenvolupament sexual o grup familiar.

5. S'adoptaran els mecanismes necessaris per a la protecció efectiva de xiquetes, xiquets i adolescents en atenció a la seua orientació sexual, identitat de gènere, expressió de gènere, desenvolupament sexual o grup familiar que es troben sota la tutela de l'administració, ja siga en centres d'acolliment residencial infantil i adolescent, pisos tutelats o recurs en el qual residisquen, garantint el respecte absolut a la seua orientació sexual, identitat de gènere, expressió de gènere, desenvolupament sexual o grup familiar i unes plenes condicions de vida.

6. Els programes de suport a les famílies inclouran de forma expressa mesures de suport a les xiquetes, els xiquets, adolescents i joves LGTBI, i als fills i filles de persones LGTBI, en especial situació de vulnerabilitat i exclusió social, i adoptaran les mesures preventives que eviten comportaments atentatoris contra la dignitat i integritat personal i la vida, com a conseqüència de situacions familiars.

Article 30. Adopció i acolliment familiar

1. Es garantirà, de conformitat amb la normativa, que en la valoració de la idoneïtat en els processos d'adopció i l'aptitud en els d'acolliment familiar, no hi haja discriminació per motiu d'orientació sexual, identitat de gènere, expressió de gènere, desenvolupament sexual o grup familiar.

2. En els centres d'acolliment residencial a la infància i l'adolescència es treballarà la diversitat familiar amb la finalitat de garantir que les xiquetes, els xiquets i adolescents que siguen susceptibles d'adopció o acolliment compten amb coneixements sobre la diversitat sexual, familiar, de gènere i de desenvolupament sexual.

3. L'entitat pública de protecció de la infància oferirà les famílies que acullen o adopten xiquetes, xiquets i adolescents LGTBI el suport o formació necessaris per a afrontar i corregir qualsevol situació de discriminació per motiu d'orientació sexual, identitat de gènere, expressió de gènere, desenvolupament sexual o grup familiar.

Article 31. Violència en l'àmbit familiar

1. Es reconeixerà com a violència familiar i s'adoptaran mesures de suport, mediació i protecció, qualsevol forma de violència que s'exercisca en l'àmbit familiar per causa de l'orientació sexual, identitat de gènere, expressió de gènere, desenvolupament sexual o grup familiar de qualsevol dels seus membres.

2. S'adoptaran mesures d'atenció i ajuda a víctimes de la violència en parelles formades per persones del mateix sexe, independentment que es produïska durant la relació o una vegada finalitzada, que garantisquen la protecció de la víctima, i facilitarà amb això la seua independència física i econòmica.

CAPÍTOL 6

Mesures en l'àmbit de la joventut i les persones majors

Article 32. Protecció de les persones joves LGTBI

1. La Generalitat, a través dels seus organismes amb competències en matèria de joventut, oferirà serveis d'assessorament a les persones LGTBI joves i impulsarà campanyes de sensibilització sobre el respecte de la diversitat sexual, familiar i de gènere en la joventut.

2. En els cursos de mediació, animació i formació juvenil es promourà la inclusió de formació sobre sexualitat i diversitat sexual, familiar, de gènere i de desenvolupament sexual, que els permeta fomentar el respecte i protegir els drets de les persones LGTBI en el seu treball habitual amb adolescents i joves de la Comunitat Valenciana.

3. Totes les entitats juvenils i persones treballadores de qualsevol àmbit que realitzen les seues labors amb la joventut promouran i respectaran amb especial atenció la igualtat de les persones LGTBI.

3. Se fomentará el respeto y la protección de los niños y las niñas que vivan en el seno de una familia LGTBI.

4. Se adoptarán medidas específicas de apoyo, mediación y protección en los supuestos de niñas, niños, adolescentes y jóvenes que estén sometidos a presión o maltrato psicológico en el ámbito familiar a causa de su orientación sexual, identidad de género, expresión de género, desarrollo sexual o grupo familiar.

5. Se adoptarán los mecanismos necesarios para la protección efectiva de niñas, niños y adolescentes en atención a su orientación sexual, identidad de género, expresión de género, desarrollo sexual o grupo familiar que se encuentren bajo la tutela de la administración, ya sea en centros de acogimiento residencial infantil y adolescente, pisos tutelados o recurso en el que residan, garantizando el respeto absoluto a su orientación sexual, identidad de género, expresión de género, desarrollo sexual o grupo familiar y unas plenas condiciones de vida.

6. Los programas de apoyo a las familias, contemplarán de forma expresa medidas de apoyo a las niñas, los niños, adolescentes y jóvenes LGTBI, y a los hijos e hijas de personas LGTBI, en especial situación de vulnerabilidad y exclusión social, adoptando aquellas medidas preventivas que eviten comportamientos atentatorios contra la dignidad e integridad personal y la vida, como consecuencia de situaciones familiares.

Artículo 30. Adopción y acogimiento familiar

1. Se garantizará, de conformidad con la normativa vigente, que en la valoración de la idoneidad en los procesos de adopción y la aptitud en los de acogimiento familiar, no exista discriminación por motivo de orientación sexual, identidad de género, expresión de género, desarrollo sexual o grupo familiar.

2. En los centros de acogimiento residencial a la infancia y la adolescencia se trabajará la diversidad familiar con el fin de garantizar que las niñas, los niños y adolescentes que sean susceptibles de adopción o acogimiento cuenten con conocimientos acerca de la diversidad sexual, familiar, de género y de desarrollo sexual.

3. La entidad pública de protección de la infancia ofrecerá a las familias que acojan o adopten a niñas, niños y adolescentes LGTBI el apoyo o formación necesarios para afrontar y corregir cualquier situación de discriminación por motivo de orientación sexual, identidad de género, expresión de género, desarrollo sexual o grupo familiar.

Artículo 31. Violencia en el ámbito familiar

1. Se reconocerá como violencia familiar, y se adoptarán medidas de apoyo, mediación y protección, cualquier forma de violencia que se ejerza en el ámbito familiar por causa de la orientación sexual, identidad de género, expresión de género, desarrollo sexual o grupo familiar de cualquiera de sus miembros.

2. Se adoptarán medidas de atención y ayuda a víctimas de la violencia en parejas formadas por personas del mismo sexo, independientemente de que se produzca durante la relación o una vez finalizada, que garanticen la protección de la víctima, facilitando con ello su independencia física y económica.

CAPÍTULO 6

Medidas en el ámbito de la juventud y las personas mayores

Artículo 32. Protección de las personas jóvenes LGTBI

1. La Generalitat, a través de sus organismos con competencias en materia de juventud, ofrecerá servicios de asesoramiento a las personas LGTBI jóvenes e impulsará campañas de sensibilización sobre el respeto de la diversidad sexual, familiar y de género en la juventud.

2. En los cursos de mediación, animación y formación juvenil se promoverá la inclusión de formación sobre sexualidad y diversidad sexual, familiar, de género y de desarrollo sexual, que les permita fomentar el respeto y proteger los derechos de las personas LGTBI en su trabajo habitual con adolescentes y jóvenes de la Comunitat Valenciana.

3. Todas las entidades juveniles y personas trabajadoras de cualquier ámbito que realicen sus labores con la juventud promoverán y respetarán con especial cuidado la igualdad de las personas LGTBI.

Article 33. Protecció de les persones LGTBI majors

1. Les persones LGTBI majors tenen dret a rebre dels serveis socials públics de la Comunitat Valenciana una protecció i una atenció integral per a la promoció de la seua autonomia personal i de l'envelliment actiu, que els permeta una vida digna i independent i el seu benestar social i individual, així com a accedir a una atenció gerontològica adequada a les seues necessitats, en l'àmbit sanitari, social i assistencial.

2. Els centres, serveis i programes de serveis socials destinats a persones majors, tant públics com privats, garantiran el dret a la no-discriminació de persones en atenció a la seua orientació sexual, identitat de gènere, expressió de gènere, desenvolupament sexual o grup familiar, ja siga en la seua individualitat com en la seua relació sentimental.

3. La Generalitat establirà les mesures necessàries per a garantir la correcta i específica formació de les i els professionals que treballen en els centres serveis i programes de serveis socials destinats a les persones majors, tant públics com privats, sobre la realitat de les persones LGTBI majors.

4. La Generalitat fomentarà i promourà en els espais i recursos comunitaris de socialització, oci, temps lliure i educatius, tant públics com privats, dirigits a les persones majors, activitats que contemplen la realitat de les persones LGTBI majors.

CAPÍTOL 7

Mesures en l'àmbit de la cultura, l'oci i l'esport

Article 34. Promoció d'una cultura inclusiva

1. La Generalitat reconeix la diversitat sexual, familiar, de gènere i de desenvolupament sexual com a part de la construcció d'una cultura inclusiva, diversa i promotora de drets. S'adoptaran mesures que garantisquen la seua visibilitat tant en l'àmbit autonòmic com local, com a part de la cultura ciutadana, la convivència i la construcció de l'expressió cultural.

2. S'adoptaran mesures de suport i foment d'iniciatives i expressions artístiques, culturals, patrimonials, recreatives i esportives relacionades amb la diversitat sexual, familiar, de gènere i de desenvolupament sexual.

3. Totes les biblioteques de titularitat de la Generalitat i les biblioteques de titularitat municipal hauran de comptar amb un fons bibliogràfic i filmogràfic específic en matèria de diversitat sexual, familiar, de gènere i de desenvolupament sexual. El contingut dels materials haurà de ser respectuós amb els drets humans. En els municipis de més de 25.000 habitants conformaran una secció específica.

Article 35. Esport, activitat física, oci i temps lliure

1. La Generalitat promourà i vetlarà perquè la participació en les pràctiques físiques i esportives, com en activitats amb un important impacte socialitzador, es realitze en termes d'igualtat, sense discriminació per motius d'orientació sexual, identitat de gènere, expressió de gènere, desenvolupament sexual o grup familiar.

2. S'adoptaran les mesures necessàries per a garantir que les activitats recreatives, d'oci i temps lliure es gaudeixen en condicions d'igualtat i respecte a la realitat LGTBI, evitant qualsevol acte de prejudici, fustigació i violència física o psicològica. Es fomentarà la creació de protocols específics contra la LGTBIfòbia en l'esport. En particular, es garantirà, de comú acord amb les federacions esportives valencianes, a les persones amb variacions intersexuals la lliure participació sense cap discriminació, tant en la pràctica com en les competicions esportives que se celebren en l'àmbit territorial de la Comunitat Valenciana.

3. S'adoptaran mesures que garantisquen formació adequada de les i els professionals d'educació física, didàctica esportiva, oci i temps lliure que incorporen la realitat LGTBI, el respecte i la protecció del col·lectiu davant de qualsevol discriminació per orientació sexual, identitat de gènere, expressió de gènere, desenvolupament sexual o grup familiar. Per a això, es crearan espais de treball col·laboratiu amb les entitats públiques o privades representatives en l'àmbit de la gestió de l'oci i temps lliure i es promourà l'elaboració de guies de bones pràctiques per a clubs, agrupacions o federacions esportives sobre la no-discriminació

Artículo 33. Protección de las personas LGTBI mayores

1. Las personas LGTBI mayores tienen derecho a recibir de los servicios sociales públicos de la Comunitat Valenciana una protección y una atención integral para la promoción de su autonomía personal y del envejecimiento activo, que les permita una vida digna e independiente y su bienestar social e individual, así como a acceder a una atención gerontológica adecuada a sus necesidades, en el ámbito sanitario, social y asistencial.

2. Los centros, servicios y programas de servicios sociales destinados a personas mayores, tanto públicos como privados, garantizarán el derecho a la no discriminación de personas en atención a su orientación sexual, identidad de género, expresión de género, desarrollo sexual o grupo familiar, ya sea en su individualidad como en su relación sentimental.

3. La Generalitat establecerá las medidas necesarias para garantizar la correcta y específica formación de las y los profesionales que trabajan en los centros servicios y programas de servicios sociales destinados a las personas mayores, tanto públicos como privados, sobre la realidad de las personas LGTBI mayores.

4. La Generalitat fomentará y promoverá en los espacios y recursos comunitarios de socialización, ocio, tiempo libre y educativos, tanto públicos como privados, dirigidos a las personas mayores, actividades que contemplen la realidad de las personas LGTBI mayores.

CAPÍTULO 7

Medidas en el ámbito de la cultura, el ocio y el deporte

Artículo 34. Promoción de una cultura inclusiva

1. La Generalitat reconoce la diversidad sexual, familiar, de género y de desarrollo sexual como parte de la construcción de una cultura inclusiva, diversa y promotora de derechos. Se adoptarán medidas que garanticen su visibilidad tanto en el ámbito autonómico como local, como parte de la cultura ciudadana, la convivencia y la construcción de la expresión cultural.

2. Se adoptarán medidas de apoyo y fomento de iniciativas y expresiones artísticas, culturales, patrimoniales, recreativas y deportivas relacionadas con la diversidad sexual, familiar, de género y de desarrollo sexual.

3. Todas las bibliotecas de titularidad de la Generalitat y las bibliotecas de titularidad municipal tendrán que contar con un fondo bibliográfico y filmográfico específico en materia de diversidad sexual, familiar, de género y de desarrollo sexual. El contenido de los materiales deberá ser respetuoso con los derechos humanos. En los municipios de más de 25.000 habitantes conformarán una sección específica.

Artículo 35. Deporte, actividad física, ocio y tiempo libre

1. La Generalitat promoverá y velará para que la participación en las prácticas físicas y deportivas, como en actividades con un importante impacto socializador, se realice en términos de igualdad, sin discriminación por motivos de orientación sexual, identidad de género, expresión de género, desarrollo sexual o grupo familiar.

2. Se adoptarán las medidas precisas para garantizar que las actividades recreativas, de ocio y tiempo libre se disfruten en condiciones de igualdad y respeto a la realidad LGTBI, evitando cualquier acto de prejuicio, hostigamiento y violencia física o psicológica. Se fomentará la creación de protocolos específicos contra la LGTBIfobia en el deporte. En particular, se garantizará, de común acuerdo con las federaciones deportivas valencianas, a las personas con variaciones intersexuales la libre participación sin discriminación alguna, tanto en la práctica como en las competiciones deportivas que se celebren en el ámbito territorial de la Comunitat Valenciana.

3. Se adoptarán medidas que garanticen formación adecuada de las y los profesionales de educación física, didáctica deportiva, ocio y tiempo libre que incorporen la realidad LGTBI, el respeto y la protección del colectivo frente a cualquier discriminación por orientación sexual, identidad de género, expresión de género, desarrollo sexual o grupo familiar. Para ello, se crearán espacios de trabajo colaborativo con las entidades públicas o privadas representativas en el ámbito de la gestión del ocio y tiempo libre y se promoverá la elaboración de guías de buenas prácticas para clubes, agrupaciones o federaciones deportivas

per orientació sexual, identitat de gènere, expressió de gènere, desenvolupament sexual o grup familiar.

4. Es promourà un esport inclusiu, eradicant qualsevol forma de manifestació LGTBIfòbica en els esdeveniments esportius realitzats a la Comunitat Valenciana.

5. Es promourà la visibilitat dels col·lectius LGTBI en l'àmbit de l'esport, i es faran conèixer referents d'aquests col·lectius, especialment dels menys representats públicament.

CAPÍTOL 8

Mesures en l'àmbit dels mitjans de comunicació

Article 36. Tractament igualitari de la informació i la comunicació

1. La Generalitat fomentará en tots els mitjans de comunicació de titularitat pública i els que perceben subvencions o fons públics de l'administració valenciana, la conscienciació, divulgació i transmissió de la inclusió social i el tractament igualitari de la informació respecte a la diversitat sexual, familiar, de gènere i de desenvolupament sexual, produint i emetent continguts que contribuïsqen a una percepció del col·lectiu exempta d'estereotips i al coneixement i difusió de necessitats i realitats de la població LGTBI, així com a la projecció d'una imatge objectiva i equilibrada d'aquesta.

2. La Generalitat vetlarà perquè els mitjans de comunicació, mitjançant autoregulació i codis deontològics, incorporen el respecte a la igualtat i la prohibició de discriminació per motius d'orientació sexual, identitat de gènere, expressió de gènere, desenvolupament sexual o grup familiar, tant en continguts informatius i de publicitat, com en el llenguatge emprat. S'aprovaran protocols de llenguatge inclusiu per a dur a terme aquest precepte. Aquesta disposició afectarà tots els mitjans, incloses les noves tecnologies.

Article 37. Mesures de protecció contra el ciberassetjament

La Generalitat adoptarà les mesures necessàries per a prevenir, sensibilitzar i eradicar el ciberassetjament per motius d'orientació sexual i identitat o expressió de gènere. Prestarà especial atenció als casos de ciberassetjament en xarxes socials als menors i joves LGTBI.

CAPÍTOL 9

Mesures en l'àmbit de patrimoni i la memòria històrica

Article 38. Espai de la Memòria LGTBI

1. Es crea l'Espai de la Memòria LGTBI de la Comunitat Valenciana com un servei, adscrit a la direcció general amb competències LGTBI, l'objectiu del qual és promoure i afavorir el coneixement, l'estudi i la investigació sobre la història del col·lectiu LGTBI, mitjançant informació bibliogràfica i documental. Aquest Espai de la Memòria LGTBI establirà llaços de col·laboració amb l'Institut de la Memòria Democràtica.

2. L'Espai de la Memòria LGTBI de la Comunitat Valenciana albergarà arxius, registres i documentació de diversa tipologia, de les organitzacions LGTBI i els sectors LGTBI en general, relacionats amb la memòria democràtica i la història de la repressió del col·lectiu LGTBI. Entre les seues funcions també estarà digitalitzar aquests fons i difondre'ls.

3. Els fons documentals depositats en l'Espai de la Memòria LGTBI seran de lliure accés per a la ciutadania.

4. L'Espai de la Memòria LGTBI impulsarà i fomentará activitats divulgatives i d'investigació relacionades amb la recuperació de la memòria LGTBI i igualment podrà editar materials relacionats, fomentant la col·laboració amb els ajuntaments, diputacions i altres entitats administratives, seguint criteris de descentralització i proximitat.

5. La Generalitat podrà celebrar convenis de col·laboració amb les universitats, centres d'art i cultura, museus, les organitzacions de la memòria històrica, així com amb els col·lectius LGTBI de la Comunitat Valenciana, per al compliment dels seus objectius.

6. Des de l'Espai de la Memòria LGTBI també es recordarà les persones LGTBI que van ser perseguides, torturades i assassinades,

sobre la no discriminació por orientación sexual, identidad de género, expresión de género, desarrollo sexual o grupo familiar.

4. Se promoverá un deporte inclusivo, erradicando toda forma de manifestación LGTBIfóbica en los eventos deportivos realizados en la Comunitat Valenciana.

5. Se promoverá la visibilidad de los colectivos LGTBI en el ámbito del deporte, dando a conocer referentes de estos colectivos, especialmente de los menos representados públicamente.

CAPÍTULO 8

Medidas en el ámbito de los medios de comunicación

Artículo 36. Tratamiento igualitario de la información y la comunicación

1. La Generalitat fomentará en todos los medios de comunicación de titularidad pública y aquellos que perciban subvenciones o fondos públicos de la administración valenciana, la concienciación, divulgación y transmisión de la inclusión social y el tratamiento igualitario de la información respecto a la diversidad sexual, familiar, de género y de desarrollo sexual, produciendo y emitiendo contenidos que contribuyan a una percepción del colectivo exenta de estereotipos y al conocimiento y difusión de necesidades y realidades de la población LGTBI, así como a la proyección de una imagen objetiva y equilibrada de la misma.

2. La Generalitat velará para que los medios de comunicación, mediante autorregulación y códigos deontológicos, incorporen el respeto a la igualdad y la prohibición de discriminación por motivos de orientación sexual, identidad de género, expresión de género, desarrollo sexual o grupo familiar, tanto en contenidos informativos y de publicidad, como en el lenguaje empleado. Se aprobarán protocolos de lenguaje inclusivo para llevar a cabo este precepto. Esta disposición afectará a todos los medios, incluidas las nuevas tecnologías.

Artículo 37. Medidas de protección contra el ciberacoso

La Generalitat adoptará las medidas necesarias para prevenir, sensibilizar y erradicar el ciberacoso por motivos de orientación sexual e identidad o expresión de género. Prestando especial atención a los casos de ciberacoso en redes sociales a los menores y jóvenes LGTBI.

CAPÍTULO 9

Medidas en el ámbito de patrimonio y la memoria histórica

Artículo 38. Espai de la Memòria LGTBI

1. Se crea L'Espai de la Memòria LGTBI de la Comunitat Valenciana como un servicio, adscrito a la dirección general con competencias LGTBI, cuyo objetivo es promover y favorecer el conocimiento, el estudio y la investigación sobre la historia del colectivo LGTBI, mediante información bibliográfica y documental. Este Espai de la Memòria LGTBI establecerá lazos de colaboración con el Instituto de la Memoria Democrática.

2. L'Espai de la Memòria LGTBI de la Comunitat Valenciana albergará archivos, registros y documentación de diversa tipología, de las organizaciones LGTBI y los sectores LGTBI en general, relacionados con la memoria democrática y la historia de la represión del colectivo LGTBI. Entre sus funciones también estará digitalizar estos fondos y difundirlos.

3. Los fondos documentales depositados en L'Espai de la Memòria LGTBI serán de libre acceso para la ciudadanía.

4. L'Espai de la Memòria LGTBI impulsarà y fomentará actividades divulgativas y de investigación relacionadas con la recuperación de la memoria LGTBI e igualmente podrá editar materiales relacionados, fomentando la colaboración con los ayuntamientos, diputaciones y otras entidades administrativas, siguiendo criterios de descentralización y proximidad.

5. La Generalitat podrà celebrar convenis de col·laboració con las universidades, centros de arte y cultura, museos, las organizaciones de la memoria histórica, así como con los colectivos LGTBI de la Comunitat Valenciana, para el cumplimiento de sus objetivos.

6. Desde L'Espai de la Memòria LGTBI también se recordará a las personas LGTBI que fueron perseguidas, torturadas y asesinadas, así

així com les que, especialment en l'adolescència i la joventut, van patir discriminació i violència. Així com s'homenajà a aquelles persones LGTBI destacades en àmbits polítics, artístics, acadèmics o socials.

CAPÍTOL 10

Mesures en l'àmbit de la cooperació internacional al desenvolupament i de l'atenció a les persones LGTBI refugiades

Article 39. Cooperació internacional al desenvolupament

La Generalitat, especialment a través del pla director i els plans d'acció anuals de cooperació al desenvolupament, impulsarà expressament els projectes que promoguen i defensen el dret a la vida, la igualtat, la llibertat, la integritat, la dignitat i la no-discriminació de les persones per motius d'orientació sexual, identitat de gènere, expressió de gènere, desenvolupament sexual o grup familiar així com la protecció de les persones davant de les persecucions i represàlies en aquells països en què aquests drets siguem negats o dificultats, legalment o socialment.

Article 40. Atenció a les persones LGTBI refugiades i migrants

1. La Generalitat, dins del seu àmbit competencial, vetlarà perquè les persones LGTBI refugiades que hagen sol·licitat asil en l'Estat espanyol per raó de la seua orientació sexual, identitat de gènere, expressió de gènere, desenvolupament sexual o grup familiar, i que residisquen a la Comunitat Valenciana, vegem complits els seus drets, tenint en compte la seua especial situació de vulnerabilitat i desprotecció.

2. La Generalitat col·laborarà amb les entitats que treballen amb persones migrants o refugiades en la Comunitat Valenciana i amb entitats LGTBI per a la inclusió del col·lectiu de persones LGTBI migrants o refugiades en les polítiques públiques i contribuir a la millora de les seues condicions.

3. La Generalitat implementarà formació sobre diversitat sexual, familiar, de gènere i de desenvolupament sexual al personal dels centres, serveis i programes públics i privats de la Comunitat Valenciana dirigits a persones migrants o refugiades, per a fomentar el respecte i protegir els drets de les persones LGTBI.

CAPÍTOL 11

Mesures en l'àmbit de la seguretat i les emergències

Article 41. Atenció a les víctimes

La Generalitat, en l'àmbit de les seues competències, elaborarà un protocol per a l'atenció a les víctimes de delictes d'odi per motiu d'orientació sexual, identitat de gènere, expressió de gènere, desenvolupament sexual o grup familiar, especialment quan siguem víctimes d'agressions, assetjament o coaccions tant físiques com per mitjans virtuals, i vetlarà per la seua aplicació efectiva.

Article 42. Formació dels cossos de seguretat i emergències

1. La Generalitat, en l'àmbit de les seues competències, garantirà que en els plans d'estudis destinats a la formació dels cossos de policia local i els cossos de seguretat i emergències s'inclouga, almenys, una formació teoricopràctica que incloga el coneixement i el respecte a l'orientació sexual, la identitat de gènere, l'expressió de gènere, el desenvolupament sexual o el grup familiar.

2. Així mateix, s'inclourà aquesta formació en els cursos específics destinats al personal de l'apartat anterior.

3. Almenys els cossos policials de municipis de més de 50.000 habitants tindran un grup especialitzat en la prevenció dels delictes d'odi.

CAPÍTOL 12

Mesures en l'àmbit administratiu

Article 43. Documentació administrativa

La Generalitat garantirà que les administracions públiques de la Comunitat Valenciana, en l'àmbit de les seues competències, adopten

como a las que, especialmente en la adolescencia y la juventud, padecieron discriminación y violencia. Así como se homenajeará a aquellas personas LGTBI destacades en ámbitos políticos, artísticos, académicos o sociales.

CAPÍTULO 10

Medidas en el ámbito de la cooperación internacional al desarrollo y de la atención a las personas LGTBI refugiadas

Artículo 39. Cooperación internacional al desarrollo

La Generalitat, especialmente a través del plan director y los planes de acción anuales de cooperación al desarrollo, impulsará expresamente aquellos proyectos que promuevan y defiendan el derecho a la vida, la igualdad, la libertad, la integridad, la dignidad y la no discriminación de las personas por motivos de orientación sexual, identidad de género, expresión de género, desarrollo sexual o grupo familiar así como la protección de las personas frente a las persecuciones y represalias en aquellos países en que estos derechos sean negados o dificultados, legal o socialmente.

Artículo 40. Atención a las personas LGTBI refugiadas y migrantes

1. La Generalitat, dentro de su ámbito competencial, velará para que las personas LGTBI refugiadas que hayan solicitado asilo en el Estado español por razón de su orientación sexual, identidad de género, expresión de género, desarrollo sexual o grupo familiar, y que residan en la Comunitat Valenciana, vean cumplidos sus derechos, teniendo en cuenta su especial situación de vulnerabilidad y desprotección.

2. La Generalitat colaborará con las entidades que trabajan con personas migrantes o refugiadas en la Comunitat Valenciana y con entidades LGTBI para la inclusión del colectivo de personas LGTBI migrantes o refugiadas en las políticas públicas y contribuir a la mejora de sus condiciones.

3. La Generalitat implementará formación sobre diversidad sexual, familiar, de género y de desarrollo sexual al personal de los centros, servicios y programa públicos y privados de la Comunitat Valenciana dirigidos a personas migrantes o refugiadas, para fomentar el respeto y proteger los derechos de las personas LGTBI.

CAPÍTULO 11

Medidas en el ámbito de la seguridad y las emergencias

Artículo 41. Atención a las víctimas

La Generalitat, en el ámbito de sus competencias, elaborará un protocolo para la atención a las víctimas de delitos de odio por motivo de orientación sexual, identidad de género, expresión de género, desarrollo sexual o grupo familiar, en especial cuando sean víctimas de agresiones, acoso o coacciones tanto físicas como por medios virtuales, y velará por su efectiva aplicación.

Artículo 42. Formación de los cuerpos de seguridad y emergencias

1. La Generalitat, en el ámbito de sus competencias, garantizará que en los planes de estudios destinados a la formación de los cuerpos de policía local y los cuerpos de seguridad y emergencias se incluya, al menos, una formación teórico-práctica que incluya el conocimiento y el respeto a la orientación sexual, identidad de género, expresión de género, desarrollo sexual o grupo familiar.

2. Asimismo, se incluirá esta formación en los cursos específicos destinados al personal del apartado anterior.

3. Por lo menos los cuerpos policiales de municipios de más de 50.000 habitantes contarán con un grupo especializado en la prevención de los delitos de odio.

CAPÍTULO 12

Medidas en el ámbito administrativo

Artículo 43. Documentación administrativa

La Generalitat garantizará que las administraciones públicas de la Comunitat Valenciana, en el ámbito de sus competencias, adopten

les mesures necessàries perquè la documentació administrativa siga adequada a la diversitat sexual, familiar i de gènere de les persones LGTBI en les àrees regulades en la present llei.

Article 44. Contractació administrativa i subvencions

Les guies d'inclusió de les clàusules socials en la contractació administrativa inclouran mesures destinades a la igualtat en atenció a l'orientació sexual, identitat de gènere, expressió de gènere, desenvolupament sexual o grup familiar.

Així mateix, la Generalitat podrà incorporar a les bases reguladores de les subvencions públiques les actuacions destinades a aconseguir la igualtat d'oportunitats en atenció a l'orientació sexual, identitat de gènere, expressió de gènere, desenvolupament sexual o grup familiar.

Article 45. Formació del personal de les administracions públiques

La Generalitat impartirà formació que garantisca la sensibilització adequada i correcta actuació sobre orientació sexual, identitat de gènere, expressió de gènere, desenvolupament sexual o grup familiar al personal de l'administració pública que presta serveis en tots els àmbits referits en aquesta llei.

La Generalitat promourà en totes les administracions públiques plans d'atenció a la diversitat amb mesures per a garantir la igualtat i la no-discriminació del col·lectiu LGTBI.

TÍTOL III

De les persones amb variacions intersexuales o Diferències del desenvolupament sexual (DSD)

CAPÍTOL 1

Visibilitat, sensibilització i atenció integral

Article 46. Visibilitat i sensibilització

La Generalitat, tenint en compte la diversitat del col·lectiu de persones amb variacions intersexuales, i sense perjudici de les mesures contemplades en l'article 11 d'aquesta llei, posarà en marxa mesures específiques de suport a la visibilitat i la sensibilització social sobre l'existència de cossos no binaris.

Per a això, entre altres accions, elaborarà guies, manuals i fullets informatius per a donar a conèixer la realitat d'aquest col·lectiu a la societat en el seu conjunt, per a informar les persones amb variacions intersexuales sobre els seus drets i els recursos posats a la seua disposició, així com unes altres especialment dirigides a professionals i famílies.

Article 47. Atenció integral

La Generalitat garantirà una atenció psicosocial integral i adequada a les necessitats mèdiques, psicològiques, jurídiques, socials, laborals i culturals de les persones amb variacions intersexuales i les seues famílies.

CAPÍTOL 2

De l'àmbit assistencial sanitari a les persones amb variacions intersexuales

Article 48. Atenció a la salut en el sistema sanitari públic de la Comunitat Valenciana

1. El sistema sanitari públic de la Comunitat Valenciana desenvoluparà polítiques públiques de salut específiques que atenguen les necessitats de les persones amb variacions intersexuales, i garantirà el dret a rebre una atenció sanitària de qualitat i en condicions d'igualtat amb la resta de les persones usuàries del sistema.

2. La Generalitat, a través del sistema sanitari públic de la Comunitat Valenciana, garantirà que les pràctiques sanitàries i teràpies psicològiques destinades a les persones amb variacions intersexuales siguen dignes i respectuoses.

3. Així mateix, es garantirà que en els tractaments relacionats amb les diferències del desenvolupament sexual, ja siguen hormonals, de reproducció assistida, o quirúrgics, entre altres, les persones amb variacions intersexuales tinguen accés a una informació completa i de qualitat que haurà de comptar amb una explicació clara i accessible dels pros

las medidas necesarias para que la documentación administrativa sea adecuada a la diversidad sexual, familiar y de género de las personas LGTBI en las áreas reguladas en la presente ley.

Artículo 44. Contratación administrativa y subvenciones

Las guías de inclusión de las cláusulas sociales en la contratación administrativa incluirán medidas destinadas a la igualdad en atención a la orientación sexual, identidad de género, expresión de género, desarrollo sexual o grupo familiar.

Asimismo, la Generalitat podrá incorporar a las bases reguladoras de las subvenciones públicas las actuaciones destinadas a lograr la igualdad de oportunidades en atención a la orientación sexual, identidad de género, expresión de género, desarrollo sexual o grupo familiar.

Artículo 45. Formación del personal de las administraciones públicas

La Generalitat impartirá formación que garantice la sensibilización adecuada y correcta actuación sobre orientación sexual, identidad de género, expresión de género, desarrollo sexual o grupo familiar al personal de la administración pública que presta servicios en todos los ámbitos referidos en esta ley.

La Generalitat promoverá en todas las administraciones públicas planes de atención a la diversidad con medidas para garantizar la igualdad y la no discriminación del colectivo LGTBI.

TÍTULO III

De las personas con variaciones intersexuales o Diferencias del desarrollo sexual (DSD)

CAPÍTULO 1

Visibilidad, sensibilización y atención integral

Artículo 46. Visibilidad y sensibilización

La Generalitat, teniendo en cuenta la diversidad del colectivo de personas con variaciones intersexuales, y sin perjuicio de las medidas contempladas en el artículo 11 de esta ley, pondrá en marcha medidas específicas de apoyo a la visibilidad y la sensibilización social sobre la existencia de cuerpos no binarios.

Para ello, entre otras acciones, elaborará guías, manuales y folletos informativos para dar a conocer la realidad de este colectivo a la sociedad en su conjunto, para informar a las personas con variaciones intersexuales sobre sus derechos y los recursos puestos a su disposición, así como otras especialmente dirigidas a profesionales y familias.

Artículo 47. Atención integral

La Generalitat garantizará una atención psicosocial integral y adecuada a las necesidades médicas, psicológicas, jurídicas, sociales, laborales y culturales de las personas con variaciones intersexuales y sus familias.

CAPÍTULO 2

Del ámbito asistencial sanitario a las personas con variaciones intersexuales

Artículo 48. Atención a la salud en el sistema sanitario público de la Comunitat Valenciana

1. El sistema sanitario público de la Comunitat Valenciana, desarrollará políticas públicas de salud específicas que atiendan a las necesidades de las personas con variaciones intersexuales, garantizando el derecho a recibir una atención sanitaria de calidad y en condiciones de igualdad con el resto de las personas usuarias del sistema.

2. La Generalitat, a través del sistema sanitario público de la Comunitat Valenciana, garantizará que las prácticas sanitarias y terapias psicológicas destinadas a las personas con variaciones intersexuales sean dignas y respetuosas.

3. Asimismo, se garantizará que en los tratamientos relacionados con las diferencias del desarrollo sexual, ya sean hormonales, de reproducción asistida, o quirúrgicos, entre otros, las personas con variaciones intersexuales tengan acceso a una información completa y de calidad que deberá contar con una explicación clara y accesible de los pros y

i contres dels tractaments i que en permeta obtenir una visió general abans de prestar el seu consentiment informat tal com indica la llei que regula tot açò.

4. En el moment del naixement d'una persona amb variacions intersexuals es garantirà un espai de protecció per a persones progenitores i persona nounada de manera que facilite un vincle proper. Les decisions que prenguen en nom del bebé, si n'hi haguera, han de prendre's amb calma, sense pressions i després d'un període de reflexió, una vegada han sigut adequadament informades per l'especialista. S'ha de derivar a la unitat de referència com més prompte siga possible.

Article 49. Unitats de referència per a les persones amb variacions intersexuals

1. Per a dur a terme les funcions previstes en aquesta llei, hi haurà unitats de referència que atenguen de manera específica les persones amb variacions intersexuals.

2. Les seues funcions són les establides en la normativa reguladora de les unitats de referència i estaran constituïdes per equips multidisciplinaris de personal professional sanitari, incloent-ne de l'àmbit psicosocial, coneixedor de la realitat de les persones amb variacions intersexuals i amb experiència suficient i demostrada en la matèria.

3. El seu àmbit de referència serà supradepartamental, el seu nombre serà l'adequat per a assegurar que les prestacions oferides en aquestes unitats responguen als màxims estàndards de qualitat i garantisquen al màxim l'accessibilitat.

4. Des d'aquestes unitats es proporcionarà l'atenció sanitària necessària, com ara teràpies de suport psicològic, tractaments mèdics i quirúrgics, que tinga en compte el criteri de les persones progenitores en el cas de persones menors d'edat i el d'aquestes quan tinguen la maduresa suficient. Prevaldrà la integritat de la persona amb variació intersexual per damunt del context familiar, social i cultural. En el cas de tractaments quirúrgics és indispensable prèviament a la intervenció la signatura del consentiment informat en els termes regulats per la llei.

5. Les decisions de tractaments que tinguen conseqüències irreversibles han de ser posposades fins que la persona que ha de ser tractada pugua decidir per si mateixa. Això inclou la cirurgia genital i gonadectomies, llevat que existisca risc per a la salut de la persona amb variació intersexual, com gónades amb el risc de malignització o d'infeccions.

6. En el cas de tractaments que es posen en marxa com a assajos clínics, s'informarà degudament dels avantatges i inconvenients, així com de totes les possibles conseqüències. Aquesta qüestió s'aplicarà també en els tractaments prenatals, com els que es realitzen a dones embarassades que anteriorment hagen tingut filles amb hiperplàsia suprarenal congènita.

7. Les persones amb variacions intersexuals comptaran amb un itinerari individual d'atenció sanitària integral, conforme a les seues circumstàncies personals i al seu estat de salut, i disposaran d'una persona professional de referència en l'àmbit psicosocial, que s'encarregarà de la coordinació, el seguiment i l'acompanyament.

8. Per a això, s'elaboraran els protocols d'actuació sanitària des del moment del naixement, adequats als criteris objectius i estàndards assistencials en la matèria i s'establiran els circuits de derivació més adequats.

Article 50. Bones pràctiques en la gestió sanitària, impuls de la formació i de la investigació

1. El sistema públic sanitari de la Comunitat Valenciana elaborarà una guia de bones pràctiques per a l'atenció a les persones amb variacions intersexuals. En aquesta guia es farà referència, almenys, a les qüestions següents:

- a) El respecte a la integritat corporal.
- b) La garantia de la intimitat, regulant i minimitzant les exhibicions genitals de les persones amb variacions intersexuals davant professionals sanitaris.
- c) La utilització d'un llenguatge no sexista que reculla la diversitat d'experiències en les intersexualitats i les diferències del desenvolupament sexual i no tracte aquestes situacions com a patologies.
- d) El dret a rebre un diagnòstic en termes positius, on s'oferisquen totes les alternatives i un verdader consentiment informat.

ellos antes de prestar su consentimiento informado tal y como indica la ley reguladora del mismo.

4. En el momento del nacimiento de una persona con variaciones intersexuales se garantizará un espacio de protección para personas progenitoras y persona recién nacida de manera que facilite un vínculo cercano. Las decisiones que tomen en nombre del bebé, si la hubiera, deben tomarse con calma, sin presiones y tras periodo de reflexión, una vez han sido adecuadamente informadas por el especialista. Se debe derivar a la unidad de referencia lo antes posible.

Artículo 49. Unidades de referencia para las personas con variaciones intersexuales

1. Para llevar a cabo las funciones previstas en esta ley, existirán unidades de referencia que atiendan de manera específica a las personas con variaciones intersexuales.

2. Sus funciones son las establecidas en la normativa reguladora de las unidades de referencia y estarán constituidas por equipos multidisciplinarios de personal profesional sanitario, incluyendo del ámbito psicosocial, conocedor de la realidad de las personas con variaciones intersexuales y con experiencia suficiente y demostrada en la materia.

3. Su ámbito de referencia será supradepartamental, su número será el adecuado para asegurar que las prestaciones ofertadas en estas unidades respondan a los máximos estándares de calidad y garanticen al máximo la accesibilidad.

4. Desde estas unidades se proporcionará la atención sanitaria necesaria, como terapias de apoyo psicológico, tratamientos médicos y quirúrgicos, que tenga en cuenta el criterio de las personas progenitoras en el caso de personas menores de edad y, el de estas cuando tengan la madurez suficiente. Prevalecerá la integridad de la persona con variación intersexual por encima del contexto familiar, social y cultural. En el caso de tratamientos quirúrgicos es indispensable previamente a la intervención la firma del consentimiento informado en los términos regulados por la ley.

5. Las decisiones de tratamientos que tengan consecuencias irreversibles deben ser pospuestas hasta que la persona que debe ser tratada pueda decidir por sí misma. Esto incluye la cirugía genital y gonadectomías, a menos que exista riesgo para la salud de la persona con variación intersexual, como gónadas con riesgo de malignización o de infecciones.

6. En el caso de tratamientos que se ponen en marcha como ensayos clínicos, se informará debidamente de las ventajas e inconvenientes, así como de todas las posibles consecuencias. Esta cuestión se aplicará también en los tratamientos prenatales, como los que se realicen a mujeres embarazadas que anteriormente hayan tenido hijas con hiperplasia suprarenal congénita.

7. Las personas con variaciones intersexuales contarán con un itinerario individual de atención sanitaria integral, conforme a sus circunstancias personales y a su estado de salud, y dispondrán de una persona profesional de referencia en el ámbito psicosocial, que se encargará de la coordinación, el seguimiento y el acompañamiento.

8. Para ello, se elaborarán los protocolos de actuación sanitaria desde el momento del nacimiento, adecuados a los criterios objetivos y estándares asistenciales en la materia y se establecerán los circuitos de derivación más adecuados.

Artículo 50. Buenas prácticas en la gestión sanitaria, impulso de la formación y de la investigación

1. El sistema público sanitario de la Comunitat Valenciana elaborarà una guia de buenas prácticas para la atención a las personas con variaciones intersexuales. En la citada guía se hará referencia, al menos, a las siguientes cuestiones:

- a) El respeto a la integridad corporal.
- b) La garantía de la intimidad, regulando y minimizando las exhibiciones genitales de las personas con variaciones intersexuales ante profesionales sanitarios.
- c) La utilización de un lenguaje no sexista que recoja la diversidad de experiencias en las intersexualidades y las diferencias del desarrollo sexual y no trate estas situaciones como patologías.
- d) El derecho a recibir un diagnóstico en términos positivos, donde se ofrezcan todas las alternativas y un verdadero consentimiento informado.

2. Amb la finalitat de fer efectiva l'atenció adequada a les persones amb variacions intersexuals i les seues famílies, la Generalitat formarà professionals sanitaris seguint les bones pràctiques establides en el punt anterior.

3. En l'àmbit de la investigació de les variacions intersexuals i diferències del desenvolupament sexual, la Generalitat promourà l'estudi i la investigació de les problemàtiques que afecten la població amb variacions intersexuals i les seues famílies.

TÍTOL IV

Reparació i restabliment dels drets vulnerats

Article 51. Disposicions generals

La protecció davant de qualsevol violació del dret a la igualtat de les persones per motiu de la seua orientació sexual, identitat de gènere, expressió de gènere, desenvolupament sexual o grup familiar comprendrà, si escau, l'adopció de totes les mesures que siguen necessàries per al cessament immediat en la conducta discriminatòria, adopció de mesures cautelars, prevenció de violacions imminents o ulteriors i restabliment ple de la persona perjudicada o víctima en el ple exercici dels seus drets. Tot això, fent ús de les funcions pròpies dels òrgans competents de la Comunitat Valenciana i, quan siga procedent, en el marc dels procediments sancionadors corresponents.

Article 52. Concepte de persona interessada

Tindran la condició de persones interessades en el procediment administratiu:

1. Les que ho promoguen com a titulars de drets o interessos legítims individuals.

2. Com a titulars de drets o interessos legítims col·lectius, tindran la consideració d'interessades en els procediments administratius en els quals siga necessari pronunciar-se respecte a una situació de discriminació, les associacions, entitats i organitzacions representatives dels col·lectius LGTBI i aquelles que tinguen per objecte la defensa i promoció de drets humans.

3. Les que, sense haver iniciat el procediment, tinguen drets que puguen resultar afectats per la decisió que s'adopte.

Article 53. Dret a una protecció integral, real i efectiva

Les administracions públiques de la Comunitat Valenciana garantirán a les persones LGTBI i als xiquets i xiquetes, que formen part d'una família LGTBI, que estiguen patint o es troben en risc de patir qualsevol tipus de discriminació o violència física o verbal, per raó de la seua orientació sexual, identitat de gènere o grup familiar, el dret a rebre de forma immediata una protecció integral, real i efectiva.

Article 54. Contravenció de la llei en l'àmbit contractual

Són nul·les de ple dret les disposicions, els actes o les clàusules dels negocis jurídics que constitueixen o causen discriminació per raó d'orientació sexual, identitat de gènere, expressió de gènere, desenvolupament sexual diferent o grup familiar i poden donar lloc a responsabilitats d'acord amb el que estableix la legislació vigent.

Article 55. Dret a l'atenció i a l'assessorament jurídic

Les administracions públiques de la Comunitat Valenciana establiran, en l'àmbit de les seues competències, els mecanismes necessaris per a garantir que les persones LGTBI tinguen dret a rebre tota la informació i l'assessorament jurídic especialitzat relacionat amb la discriminació i els diversos tipus de violències exercides contra aquestes persones.

Article 56. Dret d'admissió

1. Les condicions d'accés i permanència en els establiments oberts al públic, així com l'ús i gaudi dels serveis que s'hi presten, no es podran limitar, en cap cas, per raons d'orientació sexual, identitat de gènere, expressió de gènere, desenvolupament sexual o grup familiar.

2. Les persones titulars d'aquests establiments adoptaran les mesures necessàries per a previndre i eliminar qualsevol acte de violència o

2. Con el fin de hacer efectiva la atención adecuada a las personas con variaciones intersexuales y sus familias, la Generalitat formará a profesionales sanitarios siguiendo las buenas prácticas establecidas en el punto anterior.

3. En el ámbito de la investigación de las variaciones intersexuales y diferencias del desarrollo sexual, la Generalitat promoverá el estudio y la investigación de las problemáticas que afectan a la población con variaciones intersexuales y sus familias.

TÍTULO IV

Reparación y restablecimiento de los derechos vulnerados

Artículo 51. Disposiciones generales

La protección frente a cualquier violación del derecho a la igualdad de las personas por motivo de su orientación sexual, identidad de género, expresión de género, desarrollo sexual o grupo familiar comprenderá, en su caso, la adopción de cuantas medidas sean necesarias para el cese inmediato en la conducta discriminatoria, adopción de medidas cautelares, prevención de violaciones imminentes o posteriores y restablecimiento pleno de la persona perjudicada o víctima en el pleno ejercicio de sus derechos. Todo ello, en el ejercicio de las funciones propias de los órganos competentes de la Comunitat Valenciana y, cuando proceda, en el marco de los procedimientos sancionadores correspondientes.

Artículo 52. Concepto de persona interesada

Tendrán la condición de personas interesadas en el procedimiento administrativo:

1. Quienes lo promuevan como titulares de derechos o intereses legítimos individuales.

2. Como titulares de derechos o intereses legítimos colectivos, tendrán la consideración de interesadas en los procedimientos administrativos en los que sea necesario pronunciarse respecto a una situación de discriminación, las asociaciones, entidades y organizaciones representativas de los colectivos LGTBI y aquellas que tengan por objeto la defensa y promoción de derechos humanos.

3. Quienes, sin haber iniciado el procedimiento, tengan derechos que puedan resultar afectados por la decisión que en el mismo se adopte.

Artículo 53. Derecho a una protección integral, real y efectiva

Las administraciones públicas de la Comunitat Valenciana garantizarán a las personas LGTBI y a los niños y niñas, que formen parte de una familia LGTBI, que estén sufriendo o se encuentran en riesgo de sufrir cualquier tipo de discriminación o violencia física o verbal, por razón de su orientación sexual, identidad de género o grupo familiar, el derecho a recibir de forma inmediata una protección integral, real y efectiva.

Artículo 54. Contravención de la ley en el ámbito contractual

Son nulas de pleno derecho las disposiciones, los actos o las cláusulas de los negocios jurídicos que constituyen o causan discriminación por razón de orientación sexual, identidad de género, expresión de género, desarrollo sexual diferente o grupo familiar y pueden dar lugar a responsabilidades de acuerdo con lo que establece la legislación vigente.

Artículo 55. Derecho a la atención y al asesoramiento jurídico

Las administraciones públicas de la Comunitat Valenciana establecerán, en el ámbito de sus competencias, los mecanismos necesarios para garantizar que las personas LGTBI tengan derecho a recibir toda la información y el asesoramiento jurídico especializado relacionado con la discriminación y los diversos tipos de violencias ejercidas contra estas personas.

Artículo 56. Derecho de admisión

1. Las condiciones de acceso y permanencia en los establecimientos abiertos al público, así como el uso y disfrute de los servicios que en ellos se prestan, no se podrán limitar, en ningún caso, por razones de orientación sexual, identidad de género, expresión de género, desarrollo sexual o grupo familiar.

2. Las personas titulares de dichos establecimientos adoptarán las medidas necesarias para prevenir y eliminar cualquier acto de violen-

agressió física o verbal que poguera produir-se contra persones LGTBI per motius discriminatoris.

Article 57. Inversió de la càrrega de la prova

1. D'acord amb el que estableixen les lleis processals i reguladores dels procediments administratius, quan la persona interessada aporte fets, o indicis raonablement fonamentats, d'haver patit discriminació per raó d'orientació sexual, identitat de gènere, expressió de gènere, desenvolupament sexual o grup familiar, correspon a qui s'atribueix la conducta discriminatòria l'aportació de justificació provada, objectiva i raonable de les mesures adoptades i la seua proporcionalitat.

2. El que s'estableix en l'apartat anterior no és aplicable als processos penals ni als procediments administratius sancionadors.

TÍTOL V
Infraccions i sancions

Article 58. Responsabilitat

1. Seran responsables de les infraccions administratives en matèria de vulneració dels drets de les persones LGTBI les persones físiques o jurídiques, públiques o privades, per la realització de les accions o omissions tipificades en la present llei. Tot això, sense perjudici de les responsabilitats civils, penals o d'un altre ordre i de les atribucions inspectors i sancionadores que en l'àmbit laboral pugua exercir la Inspecció de Treball i Seguretat Social.

2. Quan el compliment de les obligacions previstes en aquesta llei corresponga a diverses persones conjuntament, aquestes respondran de manera solidària de les infraccions que cometen i de les sancions que s'imposen.

Article 59. Concurrencia amb l'ordre jurisdiccional penal

1. No podran sancionar-se els fets que hagen sigut sancionats penalment o administrativament, en els casos en què s'aprecie identitat de subjecte, de fet i de fonament.

2. En els supòsits en què les infraccions pogueren ser constitutives d'il·lícit penal, l'administració passarà el tant de culpa a l'òrgan judicial competent o al ministeri fiscal i s'abstindrà de seguir el procediment sancionador mentre l'autoritat judicial no dicte sentència ferma o resolució que pose fi al procediment o mentre el ministeri fiscal no comuniqui la improcedència d'iniciar o prosseguir actuacions.

3. Si no s'haguera estimat l'existència d'il·lícit penal, o en el cas d'haver-se dictat resolució d'un altre tipus que pose fi al procediment penal, l'administració continuarà l'expedient sancionador sobre la base dels fets que els tribunals hagen considerat provats.

Article 60. Infraccions

1. Les infraccions administratives es qualifiquen com a lleus, greus i molt greus, en atenció a la naturalesa de l'obligació incomplida i a l'entitat del dret afectat.

2. Són infraccions lleus:

a) Utilitzar o emetre expressions vexatòries per raó d'orientació sexual, identitat de gènere, expressió de gènere, desenvolupament sexual o grup familiar contra les persones LGTBI o les seues famílies, en la prestació de serveis públics, en qualsevol mitjà de comunicació, en discursos o intervencions públiques, o en les xarxes socials.

b) No facilitar la labor o negar-se parcialment a col·laborar amb l'acció investigadora dels serveis d'inspecció de la Generalitat en el compliment dels mandats establits en la present llei.

3. Són infraccions greus:

a) La reiteració en l'ús o emissió d'expressions vexatòries per raó d'orientació sexual, identitat de gènere, expressió de gènere, desenvolupament sexual o grup familiar en la prestació de serveis públics, en qualsevol mitjà de comunicació, en discursos o intervencions públiques, o en les xarxes socials.

b) L'ús o emissió d'expressions que inciten a la violència contra les persones LGTBI o persones acostades, en la prestació de serveis públics, en qualsevol mitjà de comunicació, en discursos o intervencions públiques, o en les xarxes socials.

cia o agresión física o verbal que pudiera producirse contra personas LGTBI por motivos discriminatorios.

Artículo 57. Inversión de la carga de la prueba

1. De acuerdo con lo establecido por las leyes procesales y reguladoras de los procedimientos administrativos, cuando la persona interesada aporte hechos, o indicios razonablemente fundamentados, de haber sufrido discriminación por razón de orientación sexual, identidad de género, expresión de género, desarrollo sexual o grupo familiar, corresponde a quien se atribuye la conducta discriminatoria la aportación de justificación probada, objetiva y razonable de las medidas adoptadas y su proporcionalidad.

2. Lo establecido en el apartado anterior no es aplicable a los procesos penales ni a los procedimientos administrativos sancionadores.

TÍTULO V
Infracciones y sanciones

Artículo 58. Responsabilidad

1. Serán responsables de las infracciones administrativas en materia de vulneración de los derechos de las personas LGTBI las personas físicas o jurídicas, públicas o privadas, por la realización de las acciones u omisiones tipificadas en la presente ley. Todo ello, sin perjuicio de las responsabilidades civiles, penales o de otro orden y de las atribuciones inspectoras y sancionadoras que en el ámbito laboral pueda ejercer la Inspección de Trabajo y Seguridad Social.

2. Cuando el cumplimiento de las obligaciones previstas en esta ley corresponda a varias personas conjuntamente, estas responderán de manera solidaria de las infracciones que cometan y de las sanciones que se impongan.

Artículo 59. Concurrencia con el orden jurisdiccional penal

1. No podrán sancionarse los hechos que hayan sido sancionados penal o administrativamente, en los casos en que se aprecie identidad de sujeto, de hecho y de fundamento.

2. En los supuestos en que las infracciones pudieran ser constitutivas de ilícito penal, la administración pasará el tanto de culpa al órgano judicial competente o al ministerio fiscal y se abstendrá de seguir el procedimiento sancionador mientras la autoridad judicial no dicte sentencia firme o resolución que ponga fin al procedimiento o mientras el ministerio fiscal no comuniqui la improcedencia de iniciar o proseguir actuaciones.

3. De no haberse estimado la existencia de ilícito penal, o en el caso de haberse dictado resolución de otro tipo que ponga fin al procedimiento penal, la administración continuará el expediente sancionador en base a los hechos que los tribunales hayan considerado probados.

Artículo 60. Infracciones

1. Las infracciones administrativas se califican como leves, graves y muy graves, en atención a la naturaleza de la obligación incumplida y a la entidad del derecho afectado.

2. Son infracciones leves:

a) Utilizar o emitir expresiones vejatorias por razón de orientación sexual, identidad de género, expresión de género, desarrollo sexual o grupo familiar contra las personas LGTBI o sus familias, en la prestación de servicios públicos, en cualquier medio de comunicación, en discursos o intervenciones públicas, o en las redes sociales.

b) No facilitar la labor o negarse parcialmente a colaborar con la acción investigadora de los servicios de inspección de la Generalitat en el cumplimiento de los mandatos establecidos en la presente ley.

3. Son infracciones graves:

a) La reiteración en el uso o emisión de expresiones vejatorias por razón de orientación sexual, identidad de género, expresión de género, desarrollo sexual o grupo familiar en la prestación de servicios públicos, en cualquier medio de comunicación, en discursos o intervenciones públicas, o en las redes sociales.

b) El uso o emisión de expresiones que inciten a la violencia contra las personas LGTBI o personas allegadas, en la prestación de servicios públicos, en cualquier medio de comunicación, en discursos o intervenciones públicas, o en las redes sociales.

c) La no-retirada immediata, per part de la persona prestadora d'un servei de la societat de la informació, d'expressions vexatòries o d'incitació a la violència per raó d'orientació sexual, identitat de gènere, expressió de gènere, desenvolupament sexual o grup familiar contingudes en llocs web o xarxes socials de les quals siga responsable, una vegada tinga coneixement efectiu de l'ús d'aqueixes expressions.

d) La realització d'actes o la imposició de disposicions o clàusules en els negocis jurídics que constituïsquen o causen discriminació per raó d'orientació sexual, identitat de gènere, expressió de gènere, desenvolupament sexual o grup familiar.

e) L'obstrucció o negativa absoluta a l'actuació dels serveis d'inspecció de la Generalitat en el compliment dels mandats establits en la present llei.

f) Impedir o obstaculitzar la realització de qualsevol tràmit administratiu o l'accés a un servei públic o establiment, per causa d'orientació sexual, identitat de gènere, expressió de gènere, desenvolupament sexual o grup familiar.

g) Realitzar actes que impliquen aïllament, rebuig o menyspreu públic i notori de persones per causa d'orientació sexual, identitat de gènere, expressió de gènere, desenvolupament sexual o grup familiar.

h) La implantació, l'impuls o la tolerància de pràctiques laborals discriminatòries.

i) L'elaboració, utilització o difusió en centres educatius de la Comunitat Valenciana de llibres de text i materials didàctics que presenten les persones com a superiors o inferiors en dignitat humana en funció de la seua orientació sexual, identitat de gènere, expressió de gènere, desenvolupament sexual o grup familiar, o que inciten a la violència per aquest motiu.

4. Són infraccions molt greus:

a) Adoptar comportaments agressius o constitutius d'assetjament, realitzats en funció de l'orientació sexual, identitat de gènere, expressió de gènere, desenvolupament sexual o grup familiar d'una persona, que tinga el propòsit o produïska l'efecte d'atemptar contra la seua dignitat, creant un entorn intimidatori, degradant o ofensiu per a aquesta.

b) Qualsevol represàlia o tracte advers que reba una persona com a conseqüència d'haver presentat aquesta una queixa, reclamació, denúncia, demanda o recurs de qualsevol tipus, destinat a impedir la seua discriminació per orientació sexual, identitat de gènere, expressió de gènere, desenvolupament sexual o grup familiar, i a exigir el compliment efectiu del principi d'igualtat.

c) La negativa a atendre o assistir de manera efectiva a qui haja patit qualsevol tipus de discriminació o abús per raó de la seua orientació sexual, identitat de gènere, expressió de gènere, desenvolupament sexual o grup familiar quan per la seua condició o lloc tinga obligació d'atendre la víctima.

d) La negativa a la retirada immediata de la posada en marxa o difusió de mètodes, programes o teràpies d'aversion, conversió o contracondicionament destinats a modificar l'orientació sexual, identitat de gènere o expressió de gènere de les persones.

e) La realització, difusió o promoció de mètodes, programes o teràpies d'aversion, conversió o contracondicionament destinades a modificar l'orientació sexual, la identitat de gènere o l'expressió de gènere de les persones, amb independència del consentiment prestat per la persona sotmesa a aquestes teràpies.

5. Pel que fa a les infraccions lleus i greus, la discriminació múltiple incrementarà, respecte de cadascuna de les accions concurrents, un grau el tipus infractor previst en aquesta llei.

Article 61. Reincidència

Per al que es preveu en aquesta llei, hi haurà reincidència quan la persona responsable de la infracció prevista haja sigut sancionada anteriorment mitjançant una resolució ferma per la realització d'una infracció d'aquesta naturalesa en el termini d'un any comptat des de la notificació d'aquella.

Article 62. Sancions

1. Les infraccions lleus seran sancionades amb prevenció o multa de fins a 6.000 euros.

2. Les infraccions greus seran sancionades amb multa de 6.001 fins a 60.000 euros. A més, podran imposar-se com a sancions accessòries alguna o algunes de les següents:

c) La no retirada inmediata, por parte de la persona prestadora de un servicio de la sociedad de la información, de expresiones vejatorias o de incitación a la violencia por razón de orientación sexual, identidad de género, expresión de género, desarrollo sexual o grupo familiar contenidas en sitios web o redes sociales de las que sea responsable, una vez tenga conocimiento efectivo del uso de esas expresiones.

d) La realización de actos o la imposición de disposiciones o cláusulas en los negocios jurídicos que constituyan o causen discriminación por razón de orientación sexual, identidad de género, expresión de género, desarrollo sexual o grupo familiar.

e) La obstrucción o negativa absoluta a la actuación de los servicios de inspección de la Generalitat en el cumplimiento de los mandatos establecidos en la presente ley.

f) Impedir u obstaculizar la realización de cualquier trámite administrativo o el acceso a un servicio público o establecimiento, por causa de orientación sexual, identidad de género, expresión de género, desarrollo sexual o grupo familiar.

g) Realizar actos que impliquen aislamiento, rechazo o menosprecio público y notorio de personas por causa de orientación sexual, identidad de género, expresión de género, desarrollo sexual o grupo familiar.

h) La implantación, el impulso o la tolerancia de prácticas laborales discriminatorias.

i) La elaboración, utilización o difusión en centros educativos de la Comunitat Valenciana de libros de texto y materiales didácticos que presenten a las personas como superiores o inferiores en dignidad humana en función de su orientación sexual, identidad de género, expresión de género, desarrollo sexual o grupo familiar, o que inciten a la violencia por este motivo.

4. Son infracciones muy graves:

a) Adoptar comportamientos agresivos o constitutivos de acoso, realizados en función de la orientación sexual, identidad de género, expresión de género, desarrollo sexual o grupo familiar de una persona, que tenga el propósito o produzca el efecto de atentar contra su dignidad, creando un entorno intimidatorio, degradante u ofensivo para la misma.

b) Cualquier represalia o trato adverso que reciba una persona como consecuencia de haber presentado la misma una queja, reclamación, denuncia, demanda o recurso de cualquier tipo, destinado a impedir su discriminación por orientación sexual, identidad de género, expresión de género, desarrollo sexual o grupo familiar, y a exigir el cumplimiento efectivo del principio de igualdad.

c) La negativa a atender o asistir de manera efectiva a quienes hayan sufrido cualquier tipo de discriminación o abuso por razón de su orientación sexual, identidad de género, expresión de género, desarrollo sexual o grupo familiar cuando por su condición o puesto tenga obligación de atender a la víctima.

d) La negativa a la retirada inmediata de la puesta en marcha o difusión de métodos, programas o terapias de aversión, conversión o contracondicionamiento destinadas a modificar la orientación sexual, identidad de género o expresión de género de las personas.

e) La realización, difusión o promoción de métodos, programas o terapias de aversión, conversión o contracondicionamiento destinadas a modificar la orientación sexual, identidad de género o expresión de género de las personas, con independencia del consentimiento prestado por la persona sometida a tales terapias.

5. Respecto de las infracciones leves y graves, la discriminación múltiple incrementarà, respecto de cada una de las acciones concurrentes, un grado el tipo infractor previsto en esta ley.

Artículo 61. Reincidencia

A los efectos de lo previsto en esta ley, existirá reincidencia cuando la persona responsable de la infracción prevista en ella haya sido sancionada anteriormente mediante resolución firme por la realización de una infracción de la misma naturaleza en el plazo de un año contado desde la notificación de aquella.

Artículo 62. Sanciones

1. Las infracciones leves serán sancionadas con apercibimiento o multa de hasta 6.000 euros.

2. Las infracciones graves serán sancionadas con multa de 6.001 hasta 60.000 euros. Además, podrán imponerse como sanciones accesorias alguna o algunas de las siguientes:

a) Prohibició d'accedir a qualsevol tipus d'ajuda pública de la Generalitat, per un període de fins a tres anys.

b) Prohibició de contractar amb la Generalitat, els seus organismes autònoms o ens públics per període de fins a tres anys.

c) Inhabilitació temporal, per un període de fins a tres anys, per a ser titular, la persona física o jurídica, de centres o serveis dedicats a la prestació de serveis públics.

d) Tancament o suspensió temporal del servei, l'activitat o la instal·lació fins a tres anys.

3. Les infraccions molt greus seran sancionades amb multa de 60.001 fins a 120.000 euros, i a més podrà imposar-se alguna o algunes de les sancions accessòries següents:

a) Prohibició d'accedir a qualsevol tipus d'ajuda pública de la Generalitat per un període de tres a cinc anys.

b) Inhabilitació temporal, per un període de tres a cinc anys, per a ser titular, la persona física o jurídica, de centres o serveis dedicats a la prestació de serveis públics.

c) Prohibició de contractar amb la Generalitat, els seus organismes autònoms o ens públics per un període de tres a cinc anys.

d) Tancament o suspensió temporal del servei, l'activitat o la instal·lació fins a cinc anys.

Article 63. Graduació de les sancions

1. Per a la graduació de les sancions es tindrà en compte:

a) La naturalesa i gravetat dels riscos o perjudicis causats a les persones o béns.

b) La intencionalitat de la persona infractora.

c) La reincidència.

d) La discriminació múltiple i la victimització secundària.

e) La transcendència social dels fets o la seua rellevància.

f) El benefici que haja obtingut la persona infractora.

g) L'incompliment dels advertiments o requeriments que prèviament haja realitzat l'administració de la Generalitat.

h) La pertinença de la persona infractora a forces i cossos de seguretat.

i) La pertinença de la persona infractora a un grup organitzat d'ideologia LGTBIfòbica.

j) La reparació voluntària dels danys causats o l'esmena dels fets que van donar lloc a la comissió del tipus infractor, sempre que això tinga lloc abans que recaiga cap resolució definitiva en el procediment sancionador.

2. Per a la imposició de les sancions pecuniàries i per a la determinació de la seua quantia haurà de tindre's en compte que la comissió de les infraccions no resulte més beneficiosa per a la persona o persones infractores que el compliment de les normes infringides.

Article 64. Prescripció

1. Les infraccions molt greus prescriuran als tres anys, les greus als dos anys i les lleus als nou mesos.

2. El termini de prescripció de les infraccions començarà a comptar-se des de l'endemà del dia en què la infracció s'haguera comés.

3. Les sancions imposades per infraccions molt greus prescriuran als dos anys, les greus a l'any i les lleus als sis mesos.

4. El còmput de la prescripció de les sancions començarà a córrer des que adquirisca fermesa la resolució que impone la sanció.

Article 65. Competència

1. La imposició de les sancions previstes en aquest títol exigirà la incoació prèvia del corresponent procediment sancionador, la instrucció del qual correspondrà a la conselleria competent en matèria de no-discriminació a les persones per motius d'orientació sexual, identitat de gènere, expressió de gènere, desenvolupament sexual o grup familiar.

2. Si durant la tramitació del procediment sancionador es comprovarà que la competència correspon a una altra administració pública, es donarà trasllat de l'expedient a l'administració pública competent per a la seua tramitació.

3. La competència per a la imposició de sancions previstes en la present llei correspondrà:

a) A la persona titular de la direcció general competent en matèria de no-discriminació de persones per motius d'orientació sexual, identitat de gènere, expressió de gènere, desenvolupament sexual o grup

a) Prohibición de acceder a cualquier tipo de ayuda pública de la Generalitat, por un período de hasta tres años.

b) Prohibición de contratar con la Generalitat, sus organismos autónomos o entes públicos por período de hasta tres años.

c) Inhabilitación temporal, por un período de hasta tres años, para ser titular, la persona física o jurídica, de centros o servicios dedicados a la prestación de servicios públicos.

d) Cierre o suspensión temporal del servicio, actividad o instalación hasta tres años.

3. Las infracciones muy graves serán sancionadas con multa de 60.001 hasta 120.000 euros, y además podrá imponerse alguna o algunas de las sanciones accesorias siguientes:

a) Prohibición de acceder a cualquier tipo de ayuda pública de la Generalitat por un período de tres a cinco años.

b) Inhabilitación temporal, por un período de tres a cinco años, para ser titular, la persona física o jurídica, de centros o servicios dedicados a la prestación de servicios públicos.

c) Prohibición de contratar con la Generalitat, con sus organismos autónomos o entes públicos por un período de tres a cinco años.

d) Cierre o suspensión temporal del servicio, actividad o instalación hasta cinco años.

Artículo 63. Graduación de las sanciones

1. Para la graduación de las sanciones se tendrá en cuenta:

a) La naturaleza y gravedad de los riesgos o perjuicios causados a las personas o bienes.

b) La intencionalidad de la persona infractora.

c) La reincidencia.

d) La discriminación múltiple y la victimización secundaria.

e) La transcendencia social de los hechos o su relevancia.

f) El beneficio que haya obtenido la persona infractora.

g) El incumplimiento de las advertencias o requerimientos que previamente haya realizado la administración de la Generalitat.

h) La pertenencia de la persona infractora a fuerzas y cuerpos de seguridad.

i) La pertenencia de la persona infractora a un grupo organizado de ideología LGTBIfòbica.

j) La reparación voluntaria de los daños causados o la subsanación de los hechos que dieron lugar a la comisión del tipo infractor, siempre que ello tenga lugar antes de que recaiga resolución definitiva en el procedimiento sancionador.

2. Para la imposición de las sanciones pecuniarias y para la determinación de su cuantía deberá tenerse en cuenta que la comisión de las infracciones no resulte más beneficiosa para la persona o personas infractoras que el cumplimiento de las normas infringidas.

Artículo 64. Prescripción

1. Las infracciones muy graves prescribirán a los tres años, las graves a los dos años y las leves a los nueve meses.

2. El plazo de prescripción de las infracciones comenzará a computarse desde el día siguiente a aquel en que la infracción se hubiera cometido.

3. Las sanciones impuestas por infracciones muy graves prescribirán a los dos años, las graves al año y las leves a los seis meses.

4. El cómputo de la prescripción de las sanciones comenzará a correr desde que adquiera firmeza la resolución que imponga la sanción.

Artículo 65. Competencia

1. La imposición de las sanciones previstas en este título exigirá la previa incoación del correspondiente procedimiento sancionador, cuya instrucción corresponderá a la conselleria competente en materia de no discriminación a las personas por motivos de orientación sexual, identidad de género expresión de género, desarrollo sexual o grupo familiar.

2. Si durante la tramitación del procedimiento sancionador se comprobare que la competencia corresponde a otra administración pública, se dará traslado del expediente a la administración pública competente para su tramitación.

3. La competencia para la imposición de sanciones previstas en la presente ley correspondrá:

a) A la persona titular de la dirección general competente en materia de no discriminación de personas por motivos de orientación sexual, identidad de género, expresión de género, desarrollo sexual o grupo

familiar, quan es tracte de la imposició de sancions per infraccions lleus.

b) A la persona titular de la conselleria amb competències en matèria de no discriminació de persones per motius d'orientació sexual, identitat de gènere, expressió de gènere, desenvolupament sexual o grup familiar, quan es tracte d'imposició de sancions per infraccions greus.

c) Al Consell per a la imposició de sancions per infraccions molt greus.

Article 66. Procediment sancionador

La potestat sancionadora s'exercirà de conformitat amb el que disposen les lleis que establisquen el règim jurídic de les administracions públiques i del procediment administratiu comú.

DISPOSICIÓ TRANSITÒRIA

Única

Els ajuntaments que hagen de crear grups especialitzats en la prevenció dels delictes d'odi establits en el punt 3 de l'article 42 tindran tres anys per al seu compliment.

DISPOSICIÓ DEROGATÒRIA

Única

Queden derogades totes les disposicions d'igual o inferior rang que s'oposen al que es preveu en la present llei.

DISPOSICIONS FINALS

Primera. Modificació de l'article 20 de la Llei 4/2011, de 23 de març, de la Generalitat, de biblioteques de la Comunitat Valenciana

Es modifica l'article 20 de la Llei 4/2011, de 23 de març, de la Generalitat, de biblioteques de la Comunitat Valenciana, afegint un punt 4 amb la redacció següent:

«4. Els centres de la xarxa comptaran amb continguts en matèria de diversitat sexual, familiar, de gènere i de desenvolupament sexual respectuosos amb els drets humans. En els municipis de més de 25.000 habitants conformaran una secció específica.»

Segona. Modificació de l'article 35 de la Llei 17/2017, de 13 de desembre, de la Generalitat, de coordinació de policies locals de la Comunitat Valenciana

Es modifica l'article 35 de la Llei 17/2017, de 13 de desembre, de la Generalitat, de coordinació de policies locals de la Comunitat Valenciana, amb la incorporació d'un punt 5 amb el contingut següent:

«5. Els cossos policials de municipis de més de 50.000 habitants comptaran amb un grup especialitzat en la prevenció dels delictes d'odi.»

Tercera. Desplegament reglamentari

1. Es faculta el Consell a autoritzar la subscripció d'acords o convenis necessaris per al desplegament d'aquesta llei amb les institucions i administracions que resulten competents i oportunes.

2. Es faculta, així mateix, el Consell per a dictar les disposicions necessàries per al desplegament i execució de la present llei, en el termini màxim de nou mesos, comptadors des del dia d'entrada en vigor.

Quarta. Entrada en vigor

Aquesta llei entrarà en vigor l'endemà del dia de publicació en el *Diari Oficial de la Generalitat Valenciana*.

Per tant, ordene que tots els ciutadans i totes les ciutadanes, tribunals, autoritats i poders públics als quals pertoque, observen i facen complir aquesta llei.

València, 29 de novembre de 2018

El president de la Generalitat
XIMO PUIG I FERRER

familiar, cuando se trate de la imposición de sanciones por infracciones leves.

b) A la persona titular de la conselleria con competencias en materia de no discriminación de personas por motivos de orientación sexual, identidad de género, expresión de género, desarrollo sexual o grupo familiar, cuando se trate de imposición de sanciones por infracciones graves.

c) Al Consell para la imposición de sanciones por infracciones muy graves.

Artículo 66. Procedimiento sancionador

La potestad sancionadora se ejercerá de conformidad con lo que dispongan las leyes que establezcan el régimen jurídico de las administraciones públicas y del procedimiento administrativo común.

DISPOSICIÓN TRANSITORIA

Única

Los ayuntamientos que deban crear grupos especializados en la prevención de los delitos de odio establecidos en el punto 3 del artículo 42 tendrán tres años para su cumplimiento.

DISPOSICIÓN DEROGATORIA

Única

Quedan derogadas todas las disposiciones de igual o inferior rango que se opongan a lo previsto en la presente ley.

DISPOSICIONES FINALES

Primera. Modificación del artículo 20 de la Ley 4/2011, de 23 de marzo, de la Generalitat, de bibliotecas de la Comunitat Valenciana

Se modifica el artículo 20 de la Ley 4/2011, de 23 de marzo, de la Generalitat, de bibliotecas de la Comunitat Valenciana, añadiendo un punto 4 con el siguiente redactado:

«4. Los centros de la red contarán con contenidos en materia de diversidad sexual, familiar, de género y de desarrollo sexual respetuosos con los derechos humanos. En los municipios de más de 25.000 habitantes conformarán una sección específica.»

Segunda. Modificación del artículo 35 de la Ley 17/2017, de 13 de diciembre, de la Generalitat, de coordinación de policías locales de la Comunitat Valenciana

Se modifica el artículo 35 de la Ley 17/2017, de 13 de diciembre, de la Generalitat, de coordinación de policías locales de la Comunitat Valenciana, añadiendo un punto 5 con el siguiente contenido:

«5. Los cuerpos policiales de municipios de más de 50.000 habitantes contarán con un grupo especializado en la prevención de los delitos de odio.»

Tercera. Desarrollo reglamentario

1. Se faculta al Consell a autorizar la suscripción de acuerdos o convenios necesarios para el desarrollo de esta ley con aquellas instituciones y administraciones que resulten competentes y oportunas.

2. Se faculta, asimismo, al Consell para dictar las disposiciones necesarias para el desarrollo y ejecución de la presente ley, en el plazo máximo de nueve meses, contados a partir de la fecha de su entrada en vigor.

Cuarta. Entrada en vigor

Esta ley entrará en vigor al día siguiente al de su publicación en el *Diari Oficial de la Generalitat Valenciana*.

Por tanto, ordeno que todos los ciudadanos y todas las ciudadanas, tribunales, autoridades y poderes públicos a los que corresponda, observen y hagan cumplir esta ley.

València, 29 de noviembre de 2018

El president de la Generalitat
XIMO PUIG I FERRER